

Πανεπιστήμιο Μακεδονίας
Σχολή Επιστημών Πληροφορίας
Τμήμα Εφαρμοσμένης Πληροφορικής

Διπλωματική Εργασία:
«Το Ελληνικό Φορολογικό Σύστημα και η σύγκρισή του με συστήματα άλλων
Ευρωπαϊκών Χωρών»

Φοιτήτρια: Αγορή Κατσιαντώνη (Α.Μ.:18025)
Επιβλέπων Καθηγητής: Αντώνης Σταυρόπουλος

Υποβληθείσα
ως μέρος των απαιτήσεων για την απόκτηση
Μεταπτυχιακού Διπλώματος

Φεβρουάριος 2019

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Τα τελευταία χρόνια, στο σύγχρονο ελληνικό κράτος, η ανάγκη για αύξηση των φορολογικών εσόδων με στόχο την κάλυψη των δημοσιονομικών ελλειμμάτων και την απόσβεση του δημόσιου χρέους, οδήγησε σε συχνές αλλαγές στην άσκηση φορολογικής πολιτικής, η οποία αποτελεί βασικό μέσο άντλησης δημοσίων εσόδων και επιδρά σε βασικές πτυχές της οικονομικής δραστηριότητας. Στα πλαίσια της δημοσιονομικής εξυγίανσης, η αναδιάρθρωση του φορολογικού συστήματος της χώρας μας οδήγησε σε αναπροσαρμογή των φορολογικών συντελεστών, κατάργηση των φορολογικών ελαφρύνσεων και στην εφαρμογή πρόσθετων φορολογικών μέτρων με διαφορετικά αποτελέσματα επί της συμπεριφοράς των ατόμων και των εσόδων του κράτους. Ο σκοπός της παρούσας μελέτης είναι να παρουσιάσει τα κύρια χαρακτηριστικά του Ελληνικού φορολογικού συστήματος μετά τις πρόσφατες φορολογικές μεταρρυθμίσεις, και να το συγκρίνει με τα φορολογικά συστήματα άλλων Ευρωπαϊκών κρατών, όπως της Κύπρου, της Βουλγαρίας και του Λουξεμβούργου. Επίσης, με τη χρήση αντικειμενικών στοιχείων και δεικτών, εξετάζονται τα βασικά χαρακτηριστικά των φορολογικών συστημάτων κάθε χώρας και συγκρίνονται οι κυριότεροι συντελεστές άμεσης και έμμεσης φορολογίας. Στη συνέχεια, παρουσιάζεται ο βαθμός συνεισφοράς της φορολογίας στα συνολικά έσοδα κάθε χώρας και η φορολογική επιβάρυνση των φυσικών και νομικών προσώπων. Τέλος, εξάγονται συμπεράσματα ως προς την αποτελεσματικότητα του ελληνικού φορολογικού συστήματος και παρατίθενται προτάσεις που θα μπορούσαν να συμβάλλουν στην βελτίωση και αναμόρφωσή του με στόχο την οικονομική ανάπτυξη της χώρας.

ABSTRACT

This study aims to analyze and compare the structure of the Greek taxation system with other Tax Systems in European Union. The principle objective of this project is to define the profound changes in tax rates which have taken place recently, both in our country and in Europe and have produced a major restructuring in taxable income in Member States of European society. The methodology was based on a bibliographic overview and was set up to provide a comprehensive approach to current Greek tax system and tax policies in Bulgaria, Cyprus and Luxembourg. In addition, a comparison was made using graphs and statistics based on tax rates, tax basis and tax revenues to GDP ratio between the above-mentioned countries. As a result, we reached certain conclusions regarding the Greek taxation policy and we attempt to present some of the main proposals concerning the improvement and reformation of our tax system.

«Σε μια κοινότητα, ωστόσο, με την οποία δε θα συνδεόταν ούτε ο πλούτος ούτε η πενία, σε αυτήν σχεδόν πάντοτε θα παράγονταν τα πιο γενναία ήθη¹.»

Πλάτων «Νόμοι Βιβλίο Γ΄»

---

¹ Πλάτων, «Νόμοι» Β΄ Τόμος (Βιβλία Β΄, Γ΄, Δ΄) Κείμενο – Μετάφραση – Σχόλια Η.Π. Νικολούδης, Δαίδαλος, Ι. Ζαχαρόπουλος

Ευχαριστίες,

Θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά τον επιβλέποντα καθηγητή μου κ. Σταυρόπουλο Αντώνιο για την πολύτιμη υποστήριξη και καθοδήγησή του.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Περίληψη	i
Abstract	ii
Πίνακες - Διαγράμματα	vii
Εισαγωγή	1
1^ο Κεφάλαιο.....	3
1. Βασικές Έννοιες του Φόρου και Θεωρία της Φορολογίας	3
1.1 Εννοιολογικοί προσδιορισμοί του φόρου και του φορολογικού συστήματος	3
1.2 Ουσιώδη στοιχεία του φόρου	7
1.3 Διακρίσεις φορών στην Ελλάδα.....	8
1.3.1 Διάκριση των φόρων ως προς τη φορολογική τους βάση	9
1.3.2 Διάκριση των φόρων με βάση τους φορολογικούς συντελεστές	13
2^ο Κεφάλαιο.....	14
2. Το Ελληνικό Φορολογικό Σύστημα	14
2.1 Γενικές διατάξεις Φορολογίας Εισοδήματος	14
2.2 Φορολογία Εισοδήματος Φυσικών Προσώπων	15
2.2.1 Εισόδημα από Μισθωτή Εργασία και Συντάξεις	17
2.2.2 Εισόδημα από Επιχειρηματική Δραστηριότητα	23
2.2.3 Εισόδημα από Κεφάλαιο	24
2.2.4 Εισόδημα από Υπεραξία Μεταβίβασης Κεφαλαίου	25
2.3 Ειδική Εισφορά Αλληλεγγύης	26
2.4 Τεκμαρτό Εισόδημα.....	28
2.5 Φόρος Εισοδήματος Νομικών Προσώπων και Νομικών Οντοτήτων	29
2.5.1 Έννοια Νομικού Προσώπου και Νομικής Οντότητας	29
2.5.2 Υποκείμενα της Φορολογίας Εισοδήματος Νομικών Προσώπων	30
2.5.3 Αντικείμενο της Φορολογίας Εισοδήματος Νομικών Προσώπων - Νομικών Οντοτήτων & Φορολογικοί Συντελεστές.....	31
2.5.4 Κύρια Χαρακτηριστικά Εισοδήματος Νομικών Προσώπων	33
2.6 Ο Φόρος Προστιθέμενης Αξίας (Φ.Π.Α.)	34
2.6.1 Υποκείμενο του Φ.Π.Α.	34
2.6.2 Αντικείμενο του Φ.Π.Α. (άρθρο 2 Νόμος 2859/2000)	35
2.6.3 Συντελεστές Φ.Π.Α.	35
3^ο Κεφάλαιο.....	37
3. Ευρωπαϊκά Φορολογικά Συστήματα.....	37
3.1 Το Φορολογικό Σύστημα της Κύπρου	37
3.1.1 Φόρος Εισοδήματος Φυσικών Προσώπων	38
3.1.2 Φόρος Εισοδήματος Νομικών Προσώπων	41
3.1.3 Φόρος Προστιθέμενης αξίας.....	42
3.2 Το Φορολογικό Σύστημα της Βουλγαρίας	44
3.2.1 Φόρος εισοδήματος Φυσικών προσώπων.	45
3.2.2 Φόρος Εισοδήματος Νομικών Προσώπων.	47
3.2.3 Φόρος Προστιθέμενης αξίας.....	48

3.3	Το Φορολογικό Σύστημα του Λουξεμβούργου	49
3.3.1	Φόρος Εισοδήματος Φυσικών Προσώπων	50
3.3.2	Φόρος Εισοδήματος Νομικών Προσώπων	51
3.3.3	Φόρος Προστιθέμενης Αξίας.....	53
4°	Κεφάλαιο.....	55
4.	Σύγκριση Ευρωπαϊκών Φορολογικών Συστημάτων	55
4.1	Σύγκριση Φορολογίας Εισοδήματος Φυσικών Προσώπων	55
4.2	Σύγκριση Φορολογίας Εισοδήματος Νομικών Προσώπων	57
4.3	Σύγκριση Φόρου Προστιθέμενης Αξίας	59
4.4	Φορολογικά Έσοδα & Φορολογική Επιβάρυνση σε σχέση με το ΑΕΠ	61
4.5	Παρασικονομία – Φοροδιαφυγή	68
5°	Κεφάλαιο.....	69
5	Διαπιστώσεις - Συμπεράσματα.....	69
5.1	Συμπεράσματα - Προτάσεις.....	69
	Βιβλιογραφία – Ηλεκτρονικές πηγές.....	72

ΠΙΝΑΚΕΣ - ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΑ

Διάγραμμα 1:Σύνθεση Φορολογικών Εσόδων στην Ελλάδα κατά κατηγορία για τα έτη 2008 -2018	11
Διάγραμμα 2: Σύνθεση Εσόδων Τακτικού Προϋπολογισμού,2008-2018 (Ελλάδα).....	12
Διάγραμμα 3: Έσοδα από Φόρους Εισοδήματος Φυσικών Προσώπων στην Ελλάδα για τα Έτη 2016-2017.....	17
Διάγραμμα 4: Συντελεστές Φορολογίας Εισοδήματος Νομικών Προσώπων στην Ελλάδα για τα έτη 2000-2016	32
Διάγραμμα 5: Έσοδα από Φόρους Εισοδήματος Νομικών Προσώπων 2016 -2017 (Ελλάδα).....	34
Διάγραμμα 6: Έσοδα από τον Φ.Π.Α. (Ελλάδα) 2016-2017	37
Διάγραμμα 7: Φορολογικά έσοδα ως ποσοστό του ΑΕΠ στην Κύπρο 2008-2016	38
Διάγραμμα 8: Φόρος Εισοδήματος Νομικών Προσώπων στην Κύπρο για τα έτη 2006-2018.....	42
Διάγραμμα 9: Φορολογικά έσοδα ως ποσοστό του ΑΕΠ στη Βουλγαρία 2008-2016.....	45
Διάγραμμα 10: Συντελεστές Φόρου Εισοδήματος Φυσικών Προσώπων στη Βουλγαρία για τα έτη 2006-2018.....	46
Διάγραμμα 11: Συντελεστές Φορολογίας Εταιρειών στη Βουλγαρία για τα έτη 2006-2018	47
Διάγραμμα 12: Φόρος Προστιθέμενης Αξίας στη Βουλγαρία για τα έτη 2006-2018	48
Διάγραμμα 13: Φορολογικά έσοδα ως ποσοστό του ΑΕΠ στο Λουξεμβούργο για τα έτη 2008-2017	49
Διάγραμμα 14: Φόρος Εισοδήματος Νομικών Προσώπων στο Λουξεμβούργο για τα έτη 2008 -2018.....	52
Διάγραμμα 15: Φορολογία Εισοδήματος Εταιρειών σε χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το Έτος 2017	58
Διάγραμμα 16: Ανώτεροι συντελεστές Φ.Π.Α. στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το Έτος 2017 ...	60
Διάγραμμα 17: Έσοδα από φόρους και εισφορές κοινωνικής ασφάλισης για το έτος 2017	63
Διάγραμμα 18: Structure of tax revenue, by main tax category, 2017	64
Διάγραμμα 19: Επιβάρυνση Εργασίας ως % του Εργατικού Κόστους OECD 2017	65
Διάγραμμα 20: Κατά Κεφαλήν ΑΕΠ στην Ευρώπη εκφρασμένο σε ΜΑΔ 2007-2017.....	66
Διάγραμμα 21: Ακαθάριστος Σχηματισμός Παγίου Κεφαλαίου στην Ευρώπη	67
Διάγραμμα 22: Ευρωπαϊκός Μέσος Όρος σε Συντελεστές Φορολόγησης 2018.....	69
Πίνακας 1: Εξέλιξη και Σύνθεση των εσόδων του ΤΠ 2010-2018 (Ελλάδα)	12
Πίνακας 2: Σύγκριση Αναλογικής & Προοδευτικής Φορολόγησης	13
Πίνακας 3: Κύρια Χαρακτηριστικά της Φορολογίας Εισοδήματος Φυσικών Προσώπων στην Ελλάδα για το Έτος 2018.....	16
Πίνακας 4: Φορολογικοί Συντελεστές Φυσικών Προσώπων στην Ελλάδα 2018 - 2019.....	19
Πίνακας 5: Κλίμακα Φορολογίας Εισοδήματος Φυσικών Προσώπων στην Ελλάδα (ισχύς από 1/1/2020)19	
Πίνακας 6: Μειώσεις Φόρου Εισοδήματος στην Ελλάδα 2018-2019	20
Πίνακας 7: Ποσοστό ελάχιστης δαπάνης με ηλεκτρονικές συναλλαγές (Ελλάδα) 2018-2019	21
Πίνακας 8: Μειώσεις Φόρου Εισοδήματος (ισχύς από 1/1/2020)	22
Πίνακας 9: Εισόδημα από Επιχειρηματική Δραστηριότητα (Ελλάδα) 2018-2019	24

Πίνακας 10: Φορολογικοί Συντελεστές για Εισόδημα από Ακίνητη Περιουσία (Ελλάδα) 2018 - 2019.....	25
Πίνακας 11: Κλίμακα Εισφοράς Αλληλεγγύης (Ελλάδα) 2018-2019	27
Πίνακας 12: Νέα Κλίμακα Εισφοράς Αλληλεγγύης (Ελλάδα ισχύς από 01/01/2020).....	27
Πίνακας 13: Συντελεστής φορολόγησης και παρακράτησης φόρου μερισμάτων νομικών προσώπων ή νομικών οντοτήτων (Ελλάδα) 2018-2019	32
Πίνακας 14: Συντελεστής φορολόγησης για μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα νομικά πρόσωπα (Ελλάδα) 2018-2019	32
Πίνακας 15: Κύρια Χαρακτηριστικά Φορολογίας Εισοδήματος Νομικών Προσώπων (Ελλάδα).....	33
Πίνακας 16: Συντελεστές του Φ.Π.Α στην Ελλάδα 2018	36
Πίνακας 17: Συντελεστές Φορολογίας Εισοδήματος στην Κύπρο 2018-2019	39
Πίνακας 18: Ισχύουσες Φορολογικές απαλλαγές στο Εισόδημα Φυσικών Προσώπων στην Κύπρο 2018	40
Πίνακας 19: Συντελεστές Φορολόγησης Φυσικών Προσώπων στο Λουξεμβούργο 2018	51
Πίνακας 20: Συντελεστές Φορολογίας Εισοδήματος στην Ευρώπη 2017	56
Πίνακας 21: ΦΕΝΠ σε Ελλάδα ,Κύπρο, Λουξεμβούργο, Βουλγαρία για το Έτος 2017	59
Πίνακας 22: Συντελεστές Φ.Π.Α στις Χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το έτος 2017	60
Πίνακας 23: Φορολογικά Έσοδα ως % του ΑΕΠ 2006-2017 στην Ευρώπη	62

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η φορολογική πολιτική είναι ο βασικός άξονας της δημοσιονομικής πολιτικής και αποτελεί το βασικό συστατικό στοιχείο της οικονομικής πολιτικής της κάθε κυβέρνησης.

Με τον όρο δημοσιονομική πολιτική εννοούμε τον τρόπο διαμόρφωσης της φορολογίας και των άλλων πηγών των κρατικών εσόδων, με σκοπό να συμβάλλουν στην εξισορρόπηση των εναλλαγών των φάσεων του οικονομικού κύκλου (άνοδος, κάθοδος, άνθηση και κρίση) και στη δημιουργία μιας προοδευτικής οικονομίας με υψηλή απασχόληση, χωρίς ισχυρό πληθωρισμό. Βασικοί τομείς της δημοσιονομικής πολιτικής είναι: α) η φορολογική πολιτική β) η δανειακή πολιτική και γ) η πολιτική δημοσίων δαπανών.

Η δημοσιονομική πολιτική ασκείται κυρίως με την αυξομείωση των κρατικών δαπανών και την αυξομείωση των φόρων. Συνεπώς, τα κύρια δημοσιονομικά μέσα με τα οποία το κράτος παρεμβαίνει στην οικονομία είναι η φορολογία και οι δαπάνες.

Οι φόροι αποτελούν την κυριότερη πηγή εσόδων του κράτους για τη χρηματοδότηση των κρατικών δαπανών (άλλες πηγές χρηματοδότησης είναι ο δανεισμός και η έκδοση χρήματος) οι οποίες αφορούν στην παροχή δημόσιων αγαθών, στη λειτουργία της δημόσιας διοίκησης και στην επίτευξη οικονομικών, πολιτικών και κοινωνικών στόχων. Αυτό συνεπάγεται ότι το ύψος των δαπανών δηλαδή, η άλλη πλευρά του κρατικού προϋπολογισμού, προσδιορίζει σε μεγάλο βαθμό το γενικό ύψος της φορολόγησης (Γεωργακόπουλος, 2012).

Όταν, ωστόσο, η φορολογία δεν επαρκεί για την ικανοποίηση των δημοσίων αναγκών κατά την εκτέλεση του κρατικού προϋπολογισμού, το κράτος προσφεύγει στο δημόσιο δανεισμό.

Η φορολογική πολιτική περιλαμβάνει έναν σημαντικό αριθμό μέτρων που καθορίζουν το ρυθμό της οικονομικής μεγέθυνσης μιας χώρας και στοχεύουν στην επίτευξη μικροοικονομικών και μακροοικονομικών στόχων, όπως τη βελτίωση της διανομής του εισοδήματος και του πλούτου των νοικοκυριών (distribution function), δηλ. την αποφυγή μεγάλων οικονομικών ανισοτήτων, την κατανομή των πόρων μεταξύ δημόσιων και ιδιωτικών αγαθών (allocation function), την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας στη διεθνή οικονομία, την αύξηση της παραγωγικότητας και την σταθεροποίηση της οικονομίας (stabilization function) (Musgrave & Musgrave, 1989, pp. 7-11) & (IOBE & διαΝΕΟσις, 2018).

Στόχος της παρούσας μελέτης είναι η περιγραφή του ελληνικού φορολογικού συστήματος και η σύγκρισή του με τα φορολογικά συστήματα της Κύπρου, της Βουλγαρίας και του Λουξεμβούργου. Παράλληλα, αναλύονται τα κύρια χαρακτηριστικά του συστήματος φορολογίας της Ελλάδας και οι βασικές αλλαγές που θα επέλθουν με την εφαρμογή του νέου νόμου 4472/17 (Μεσοπρόθεσμο Πλαίσιο Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2018-2021 και λοιπές διατάξεις). Ειδικότερα, η εργασία αυτή αποτελείται από πέντε κεφάλαια.

Στο 1^ο Κεφάλαιο θα παραθέσουμε τον ορισμό βασικών εννοιών όπως αυτή του φόρου, των διακρίσεων του καθώς και της φοροδοτικής ικανότητας. Επιπλέον, παρουσιάζεται η βασική θεωρία γύρω από την αναγκαιότητα ύπαρξης των φόρων ως βασικό μέσο αναδιανομής του εισοδήματος και άσκησης οικονομικής και κοινωνικής πολιτικής του κράτους.

Στο 2^ο Κεφάλαιο θα αναλυθούν τα κύρια χαρακτηριστικά του Ελληνικού Φορολογικού Συστήματος με βάση τις διατάξεις που ισχύουν μέχρι σήμερα και τις κλίμακες που εφαρμόζονται. Επίσης, θα γίνει αναφορά στις πρόσφατες μεταρρυθμίσεις του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος.

Στο 3^ο Κεφάλαιο θα μελετηθούν τα φορολογικά συστήματα της Κύπρου, της Βουλγαρίας και του Λουξεμβούργου ενώ, στο 4^ο Κεφάλαιο θα πραγματοποιηθεί σύγκριση των εν λόγω φορολογικών συστημάτων ως προς τους φορολογικούς συντελεστές που ισχύουν για τα φυσικά, τα νομικά πρόσωπα και τον Φ.Π.Α. και θα γίνει αναφορά με διαγράμματα στα συνολικά φορολογικά έσοδα κάθε χώρας ως ποσοστό του ΑΕΠ.

Τέλος, η εργασία θα ολοκληρωθεί με την παράθεση συμπερασμάτων και προτάσεων για την αναμόρφωση του Ελληνικού φορολογικού συστήματος με κατεύθυνση την βελτίωση του, την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής και την ενίσχυση της φορολογικής δικαιοσύνης.

1^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ

1. ΒΑΣΙΚΕΣ ΈΝΝΟΙΕΣ ΤΟΥ ΦΟΡΟΥ ΚΑΙ ΘΕΩΡΙΑ ΤΗΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑΣ

1.1 ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΟΙ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΙ ΤΟΥ ΦΟΡΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

Ο κλασικός ορισμός της έννοιας του φόρου διατυπώθηκε από τον G.Jèze, και έγινε αποδεκτός από την οικονομική επιστήμη: Σύμφωνα με αυτόν ο φόρος αποτελεί «άμεση και οριστική παροχή των ιδιωτών προς τη δημόσια εξουσία, που είναι αναγκαία για την κάλυψη των δημοσίων βαρών». Συνεπώς, η μεταβίβαση αγοραστικής δύναμης από τον ιδιωτικό τομέα στο Κράτος επιδιώκεται με αναγκαστικού χαρακτήρα μέσα, όπως ο φόρος (Μπάρμπας & Φινοκαλιώτης, 2011).

Επομένως, τα βασικά χαρακτηριστικά γνωρίσματα που συνθέτουν την έννοια του φόρου είναι:

- α. ο χαρακτήρας του ως άμεσης χρηματικής παροχής του ιδιώτη προς το Κράτος.
- β. το υποχρεωτικό της παροχής.
- γ. ο οριστικός χαρακτήρας της παροχής.
- δ. η μονομέρεια της παροχής, η έλλειψη δηλ. ειδικού ανταλλάγματος από πλευράς του Κράτους προς τον ιδιώτη².
- ε. οι λειτουργίες του: η κάλυψη δαπανών αλλά και η επιδίωξη επίτευξης άλλων οικονομικών και κοινωνικών στόχων του σύγχρονου κοινωνικού κράτους.

Οι λειτουργίες των φόρων διακρίνονται στις παρακάτω τρεις κατηγορίες (Γεωργακόπουλος, 2012, σ. 3):

---

² Λόγω της μονομέρειας αυτής, οι φόροι προκαλούν μια επιβάρυνση στους ιδιωτικούς φορείς, που είναι γνωστή ως φορολογικό βάρος. Το φορολογικό βάρος είναι το κόστος της δωρεάν παροχής των δημόσιων αγαθών. (Γεωργακόπουλος, 2012)

α. ταμειευτική λειτουργία των φόρων: αναφέρεται στη συγκέντρωση των φορολογικών εσόδων για τη χρηματοδότηση του δημόσιου τομέα έτσι ώστε να παρέχει δωρεάν κοινωνικές υπηρεσίες στους πολίτες.

β. οικονομική λειτουργία των φόρων: αναφέρεται στη χρησιμοποίησή τους ως μέσο άσκησης οικονομικής πολιτικής, όπως η ανακατανομή των πόρων στατικά, δηλαδή ανάμεσα στα διάφορα αγαθά και τις υπηρεσίες, η καταπολέμηση της ανεργίας και του πληθωρισμού και η σταθεροποίηση της οικονομίας σε επίπεδο πλήρους απασχόλησης.

γ. κοινωνική λειτουργία των φόρων: αναφέρεται στη χρησιμοποίησή τους ως μέσο αναδιανομής του εισοδήματος και του πλούτου με στόχο τον περιορισμό των κοινωνικών ανισοτήτων.

Ταυτόχρονα, ο φόρος συνιστά και θεσμό δικαίου (Μπάρμπας & Φινοκαλιώτης, 2011, σ. 4). Όπως σε όλα σχεδόν τα κράτη έτσι και στη χώρα μας έχουν θεσπιστεί συνταγματικές διατάξεις με τις οποίες ορίζονται η φορολογική υποχρέωση των πολιτών και οι αρχές με βάση τις οποίες ασκείται η φορολογική εξουσία του κράτους. Ειδικότερα το Σύνταγμα της χώρας μας ορίζει:

α. *«οι Έλληνες πολίτες συνεισφέρουν αδιακρίτως στα δημόσια βάρη, ανάλογα με τις δυνάμεις τους»* (άρθ.4 παρ.5 του Συντάγματος 1975). Με τον όρο «αδιακρίτως» επιχειρείται η απαγόρευση μεροληπτικής εφαρμογής των φορολογικών νόμων. Επίσης, με τη φράση «ανάλογα με τις δυνάμεις τους» ορίζεται η αρχή της φοροδοτικής ικανότητας.

Σύμφωνα με τη θεωρία της φοροδοτικής ικανότητας η δικαιοσύνη του φορολογικού συστήματος προάγεται όταν η κατανομή του φορολογικού βάρους γίνεται ανάλογα με την οικονομική του δυνατότητα κάθε ατόμου να συνεισφέρει στα κοινά.

Η θεωρία αυτή στηρίζεται σε δύο βασικές αρχές: στην αρχή της οριζόντιας ισότητας και στην αρχή της κάθετης ισότητας. Σύμφωνα με την αρχή της οριζόντιας ισότητας, άτομα με την ίδια οικονομική δυνατότητα θα πρέπει να έχουν την ίδια φορολογική μεταχείριση και να φορολογούνται με τον ίδιο τρόπο.

Αντίθετα, όταν τα άτομα αυτά, κάτω από διαφορετικές συνθήκες, έχουν διαφορετική οικονομική δυνατότητα, θα πρέπει να έχουν διαφορετική φορολογική μεταχείριση (αρχή της κάθετης ισότητας) (Γεωργακόπουλος, 2012).

β. « *Οι Έλληνες είναι ίσοι ενώπιον του νόμου* » (άρθρο 4 παρ. 1 του Συντάγματος) Στο εν λόγω άρθρο, περιέχονται δυο βασικά αξιώματα, η νομική ισότητα και η φορολογική ισότητα (Φινοκαλιώτης, 1999). Με την έννοια της νομικής ισότητας, εννοούμε την ομοιόμορφη μεταχείριση, των πολιτών όταν βρίσκονται κάτω από τις ίδιες συνθήκες (Λεονάρδος Αρ.Κόντος Μάναλης, 2007). Η φορολογική ισότητα περιλαμβάνει την αρχή της καθολικότητας ή την αρχή του πανδήμου του φόρου και την αρχή της συμμετοχής στα δημόσια βάρη, ανάλογα με την φοροδοτική ικανότητα του καθενός.

γ. « *Κανένας φόρος δεν επιβάλλεται ούτε εισπράττεται χωρίς τυπικό νόμο που καθορίζει το υποκείμενο της φορολογίας και το εισόδημα, το είδος της περιουσίας, τις δαπάνες και τις συναλλαγές ή τις κατηγορίες τους, στις οποίες αναφέρεται ο φόρος* » (άρθρο 78 του Συντάγματος 1975). Η αρχή της νομιμότητας της φορολογίας είναι βασική αρχή με την έννοια ότι δεν επιτρέπεται να επιβληθεί και να εισπραχθεί οποιοσδήποτε φόρος χωρίς νόμο που να τον προβλέπει ρητά.

δ. « *Φόρος ή άλλο οποιοδήποτε οικονομικό βάρος δεν μπορεί να επιβληθεί με νόμο αναδρομικής ισχύος που εκτείνεται πέρα από το οικονομικό έτος το προηγούμενο εκείνου κατά το οποίο επιβλήθηκε* » (άρθρο 78 του Συντάγματος 1975). Η αρχή αυτή, της μερικής απαγόρευσης της αναδρομικότητας του φόρου, διασφαλίζει τους πολίτες από τυχόν αυθαιρεσίες και είναι απόρροια ενός κράτους δικαίου.

Οι διάφοροι φόροι που επιβάλλει μια χώρα λέμε ότι αποτελούν το φορολογικό της σύστημα (Γεωργακόπουλος, 2012, σ. 294). Φορολογικό σύστημα είναι η σύνθεση των επιμέρους φόρων που επιβάλλονται σε ορισμένο Κράτος.

Η σύνθεση αυτή φυσικά δεν είναι απλή καθόσον η επιλογή των φόρων που θα επιβληθούν καθώς και η ένταση με την οποία θα "πλήττουν" το αντικείμενό τους, προϋποθέτει τη δόμηση τους κατά τέτοιο τρόπο ώστε αφενός να εξυπηρετείται η ταμειευτική λειτουργία του φόρου (Γεωργακόπουλος, 2012, σ. 288) και αφετέρου να ελαχιστοποιούνται οι αρνητικές του επιδράσεις.

Λαμβάνοντας υπόψη ότι οι φόροι διαστρεβλώνουν τις οικονομικές δραστηριότητες και μειώνουν την οικονομική αποτελεσματικότητα της οικονομίας, το ζήτημα που τίθεται αναφορικά με την φορολογική πολιτική είναι ποια θα πρέπει να είναι η διάρθρωση του φορολογικού συστήματος ώστε να ενθαρρύνεται η οικονομική ανάπτυξη και να περιορίζεται η αρνητική επίδραση της επιβολής της.

Ένα φορολογικό σύστημα θεωρείται αποτελεσματικό όταν καταφέρνει να συγκεντρώνει επαρκή έσοδα με τις μικρότερες στρεβλώσεις στην κατανομή των πόρων και με την επίτευξη διανομής του εισοδήματος που θεωρείται εν γένει δίκαιη. Ένα φορολογικό σύστημα μπορεί να αξιολογηθεί με κριτήρια όπως (Mirrlees, et al., 2011, p. 22) (Salanie, 2003, p. 59)&(IOBE & διαΝΕΟσις, 2018):

α) ο βαθμός στον οποίο μειώνει την οικονομική αποτελεσματικότητα (economic efficiency). Η οικονομική αποτελεσματικότητα επηρεάζεται αρνητικά από τη φορολογία γιατί μεταβάλλονται ή στρεβλώνονται τα κίνητρα και οι ευκαιρίες των ατόμων για εργασία, ανάπτυξη επιχειρηματικής δραστηριότητας, αποταμίευση, επένδυση, ανάληψη κινδύνων, καινοτομία και κατανάλωση.

β) ο βαθμός με τον οποίο προάγει την ισότητα και την οικονομική δικαιοσύνη

γ) η απλότητα και η διαφάνεια από την οποία χαρακτηρίζεται

δ) το διοικητικό κόστος εφαρμογής αλλά και το κόστος συμμόρφωσης των φορολογούμενων στις φορολογικές διατάξεις

ε) η ευελιξία προσαρμογής στο πλαίσιο της μακροοικονομικής διαχείρισης και των αναγκών της οικονομικής πολιτικής και η σταθερότητά του (Meade, 1978, p. 7).

1.2 ΟΥΣΙΩΔΗ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΟΥ ΦΟΡΟΥ³

Ως στοιχεία του φόρου από ουσιαστικής απόψεως μπορούν να ορισθούν τα χαρακτηριστικά εκείνα τα οποία είναι απαραίτητα για την εξατομίκευση της φορολογικής υποχρέωσης και τον υπολογισμό της .

Τα στοιχεία αυτά ποικίλουν από τον ένα φόρο στον άλλο τόσο ως προς το είδος όσο και ως προς τον αριθμό.

Ως κοινό παρανομαστή όμως όλων των φόρων θα μπορούσαμε να εντοπίσουμε ορισμένα στοιχεία τα οποία είναι ουσιώδη για τον υπολογισμό του καταβλητέου φόρου. Τα στοιχεία αυτά είναι το υποκείμενο της φορολογίας, το αντικείμενο της φορολογίας, ο φορολογικός συντελεστής και οι απαλλαγές και εξαιρέσεις.

Ως *υποκείμενα του φόρου* μπορούν να χαρακτηριστούν τόσο τα φυσικά όσο και τα νομικά πρόσωπα. Στα άρθρα 3 και 45 του Ν. 4172/2013 ορίζονται τα φυσικά και νομικά πρόσωπα καθώς και οι νομικές οντότητες που υπόκεινται σε φόρο για το φορολογητέο εισόδημά τους.

Αντικείμενο του φόρου (φορολογική βάση) είναι το μέγεθος με βάση το οποίο υπολογίζεται το ποσό του φόρου που υποχρεούται να καταβάλλει ο φορολογούμενος. Το αντικείμενο του φόρου πρέπει να είναι στοιχείο που αποδεικνύει (άμεσα ή έμμεσα) την οικονομική δύναμη του προσώπου. Σύμφωνα με τις διατάξεις του Κ.Φ.Ε (άρθρο 7 & 10) αντικείμενο του φόρου εισοδήματος των φυσικών προσώπων είναι το εισόδημα που αποκτούν τα φυσικά πρόσωπα και επιβάλλεται ετησίως. Επίσης, στη διάταξη του άρθρου 44 του παρόντος κώδικα καθορίζεται ότι αντικείμενο του φόρου εισοδήματος των νομικών προσώπων και νομικών οντοτήτων είναι τα κέρδη που πραγματοποιούν τα νομικά πρόσωπα και οι νομικές οντότητες και επιβάλλεται ετησίως.

Η φορολογική βάση ορίζεται ως το οικονομικό εκείνο μέγεθος επί του οποίου υπολογίζεται η φορολογική επιβάρυνση (Δαλαμάγκας Β. Α., 2010, σ. 202). Οικονομικά μεγέθη όπως το εισόδημα, η καταναλωτική δαπάνη και η περιουσία ενός ατόμου, μιας

---

³ Βλ. σχ. Νικόλαος Ι. Μπάρμπας, & Φινοκαλιώτης, Κ. Δ. (2011). Δημόσια Οικονομικά (Γ' εκδ.). Αθήνα - Θεσσαλονίκη: Σάκκουλας σελ.29-34.

οικογένειας ή μιας επιχείρησης αποτελούν τη φορολογική βάση επί της οποίας υπολογίζεται ένας φόρος (Γεωργακόπουλος, 2012). Συνεπώς, η φορολογική βάση μπορεί να διαφέρει ανάλογα με τις πηγές εισοδήματος που περιλαμβάνονται σε αυτή (π.χ. μισθοί, επιχειρηματική αμοιβή, μερίσματα, κεφαλαιακά κέρδη, ενοίκια, συντάξεις, επιδόματα, κ.ά.).

Ως φορολογικός συντελεστής ορίζεται ο φόρος που αντιστοιχεί σε κάθε μονάδα φορολογικής βάσης. Διακρίνουμε το μέσο φορολογικό συντελεστή και τον οριακό φορολογικό συντελεστή. Μέσος φορολογικός συντελεστής είναι ο λόγος του ποσού φόρου που καταβάλλεται προς τη συνολική αξία της φορολογικής βάσης και εκφράζεται επί τοις εκατό. Οριακός φορολογικός συντελεστής είναι ο λόγος της μεταβολής του φόρου προς τη μεταβολή της φορολογικής βάσης και εκφράζεται και αυτός επί τοις εκατό. Στην αναλογική φορολογία ο μέσος και ο οριακός φορολογικός συντελεστής είναι ίσοι. Στην προοδευτική φορολογία, ο οριακός φορολογικός συντελεστής είναι μεγαλύτερος από το μέσο, ενώ στην αντίστροφα προοδευτική φορολογία, ο οριακός συντελεστής είναι μικρότερος του μέσου (Γεωργακόπουλος, 2012).

Οι απαλλαγές από το φόρο μπορεί να προβλέπονται είτε με τη μορφή της μη υποβολής στο φόρο (φοροαπαλλαγή) είτε με τη μορφή της έκπτωσης (tax credit) ορισμένου ποσού ή ποσοστού από τον οφειλόμενο φόρο και συνεπάγονται μικρότερη φορολογική επιβάρυνση για κάποιες κατηγορίες φορολογούμενων.

1.3 ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΦΟΡΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Στη χώρα μας επικρατεί το σύστημα της πολλαπλής φορολογίας, της επιβολής δηλ. περισσοτέρων του ενός φόρων. Για το λόγο αυτό έχει επικρατήσει να ταξινομούμε τους φόρους σε κατηγορίες, με βάση ορισμένα κριτήρια.

Τα επικρατέστερα κριτήρια είναι αυτά της φορολογικής βάσης και του χαρακτήρα του φορολογικού συντελεστή. Επομένως, οι φόροι που επιβάλλονται μπορούν να διακριθούν (Μπάρμπας & Φινοκαλιώτης, 2011) :

- ✓ Ως προς την Φορολογική βάση.
- ✓ Ως προς το χαρακτήρα του φορολογικού συντελεστή.

1.3.1 Διάκριση των φόρων ως προς τη φορολογική τους βάση

Οι φόροι ανάλογα με την φορολογική βάση μπορούν να διακριθούν σε πραγματικούς και προσωπικούς.

Ως πραγματικοί χαρακτηρίζονται οι φόροι που επιβάλλονται σε ορισμένο οικονομικό στοιχείο ή πράξη του φορολογούμενου χωρίς να λαμβάνεται υπόψη η προσωπική του κατάσταση (Μπάρμπας & Φινοκαλιώτης, 2011, σ. 50). Επιβάλλονται, δηλαδή, όχι επί των προσώπων, αλλά επί των συναλλαγών, με βάση ορισμένα αντικειμενικά κριτήρια, χωρίς να λαμβάνουν υπόψη το ύψος του εισοδήματος ή τις προσωπικές και λοιπές συνθήκες του φορολογούμενου (Δαλαμάγκας Β. , 1981, σ. 206). Στην κατηγορία αυτή των φόρων ανήκουν: ο Φ.Π.Α., ειδικοί Φόροι κατανάλωσης και ο φόρος μεταβίβασης ακινήτων.

Ως προσωπικοί χαρακτηρίζονται οι φόροι που λαμβάνουν υπόψη το μέγεθος του εισοδήματος ή της περιουσίας, τις προσωπικές συνθήκες, την οικογενειακή κατάσταση, τον τρόπο κτήσης του εισοδήματος και άλλα στοιχεία του φορολογούμενου (Δαλαμάγκας Β. Α., 2010, σ. 206). Στην κατηγορία αυτή ανήκουν: ο Φόρος Εισοδήματος Φυσικών Προσώπων (ΦΕΦΠ), ο οποίος επιβάλλεται στο εισόδημα των νοικοκυριών και των ιδιοκτητών προσωπικών εταιρειών μετά την αφαίρεση των δαπανών πραγματοποίησης του εισοδήματος και ορισμένων απαλλαγών ή εξαιρέσεων, ο Φόρος Εισοδήματος Νομικών Προσώπων (ΦΕΝΠ) ο οποίος επιβάλλεται επί των καθαρών κερδών, ο Φόρος Κληρονομιάς.

Επιπλέον, ανάλογα με τη φορολογική βάση διακρίνονται σε άμεσους και έμμεσους φόρους. Αποτελεί την πιο παλιά διάκριση φόρων. Κριτήριο για το διαχωρισμό αυτών των φόρων είναι αν το υποκείμενο του φόρου είναι το ίδιο με τον καταβάλλοντα φόρο (μετακύλιση φορολογικής επιβάρυνσης) (Μπάρμπας & Φινοκαλιώτης, 2011).

Άμεσοι Φόροι είναι οι φόροι στους οποίους ο κατά το νόμο υπόχρεος συμπίπτει με εκείνον που πράγματι υφίσταται το βάρος (Μπάρμπας & Φινοκαλιώτης, 2011, σ. 52). Επιβάλλονται επί στοιχείων που αποδεικνύουν την ύπαρξη φοροδοτικής ικανότητας του ατόμου να πληρώνει φόρο και επιβαρύνουν τον κατά νόμο υπόχρεο για την πληρωμή τους (Δαλαμάγκας Β. Α., 2010, σ. 204). Είναι ονομαστικοί και επιβάλλονται στο παραγόμενο εισόδημα ή την περιουσία του φορολογούμενου (Καραγιώργος Θεοφάνης, 2016, σ. 423). Στην κατηγορία αυτή υπάγονται οι εξής φόροι: ο φόρος εισοδήματος Φυσικών και Νομικών

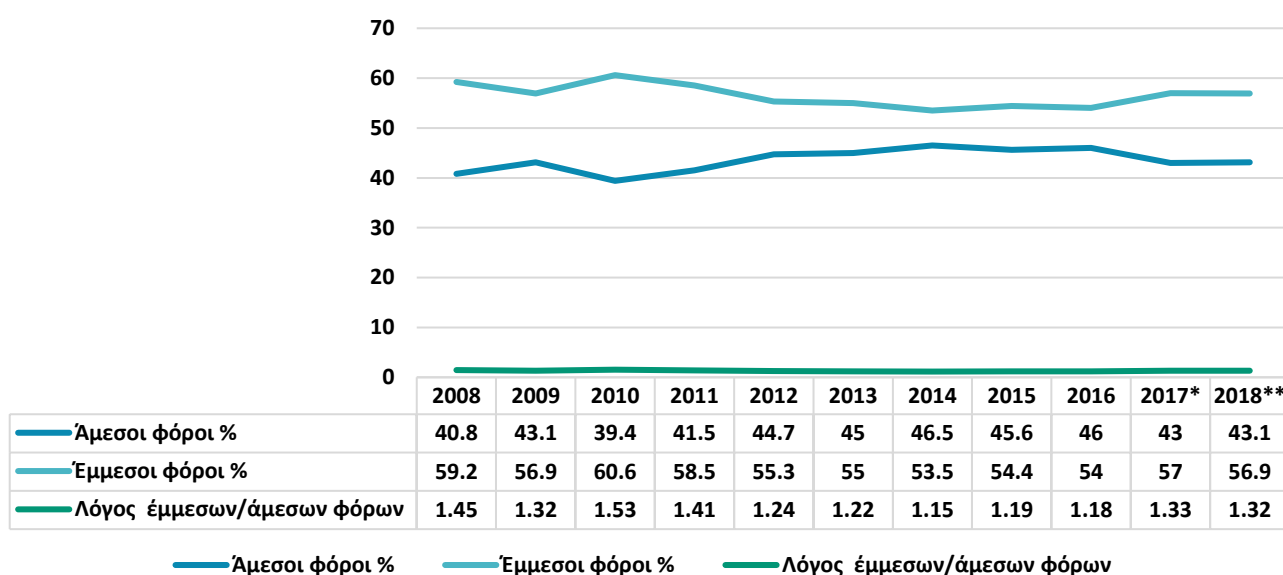
Προσώπων, ο φόρος ακίνητης περιουσίας, ο φόρος κληρονομιών, δωρεών και γονικών παροχών.

Έμμεσοι Φόροι είναι εκείνοι στους οποίους ο υφιστάμενος εν τέλει το οικονομικό βάρος είναι άλλος από τον κατά νόμο υπόχρεο. Έμμεσοι είναι για παράδειγμα οι φόροι κατανάλωσης, καθόσον οι κατά το νόμο υπόχρεοι (π.χ. οι έμποροι) δύναται να μετακυλήσουν το φορολογικό βάρος στους καταναλωτές (Μπάρμπας & Φινοκαλιώτης, 2011, σ. 52). Οι έμμεσοι φόροι είναι πραγματικοί, δηλαδή επιβάλλονται στο δαπανώμενο εισόδημα και εισπράττονται όχι ονομαστικά, αλλά με την ευκαιρία πραγματοποίησης ορισμένων γεγονότων ή συναλλαγών (Καραγιώργος Θεοφάνης, 2016, σ. 423). Τέτοιοι φόροι είναι: ο Φόρος Προστιθέμενης Αξίας, ο φόρος Μεταβίβασης Κεφαλαίων, ο φόρος υγρών καυσίμων, ο φόρος καπνοβ. Προϊόντων, τέλη κυκλοφορίας αυτοκινήτων.

Στις αναπτυσσόμενες οικονομίες επικρατούν συνήθως οι άμεσοι φόροι, ενώ στις αναπτυσσόμενες οικονομίες επικρατούν κυρίως οι έμμεσοι φόροι δαπάνης. Αυτό γίνεται γιατί στις αναπτυσσόμενες οικονομίες τα εισοδήματα είναι υψηλά, οι φοροτεχνικές υπηρεσίες πιο οργανωμένες, η λογιστική οργάνωση των οικονομικών μονάδων περισσότερο προχωρημένη και η τάση των φορολογουμένων για φοροδιαφυγή μικρότερη (Γεωργακόπουλος, 2012).

Στην Ελλάδα, διαχρονικά, το υψηλότερο ποσοστό των φορολογικών εσόδων προέρχεται από την έμμεση φορολογία. Στο Διάγραμμα (1) απεικονίζεται το ποσοστό συμμετοχής των άμεσων και έμμεσων Φόρων στα Φορολογικά Έσοδα του Ελληνικού Κράτους για τα έτη 2008-2018. Εξάγεται το συμπέρασμα ότι οι έμμεσοι φόροι αποτελούν τη μεγάλη δεξαμενή των φορολογικών εσόδων. Επιπλέον, στην έκθεση της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων για τη διάρθρωση των φορολογικών εσόδων την περίοδο Ιανουαρίου-Δεκεμβρίου 2017 αναφέρεται ότι οι έμμεσοι φόροι ανέρχονται στο 56,64% και οι άμεσοι φόροι στο 43,36% των συνολικών φορολογικών εσόδων (Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων, Φεβρουάριος 2018).

Σύνθεση φορολογικών εσόδων κατά κατηγορία για τα έτη 2008 -2018

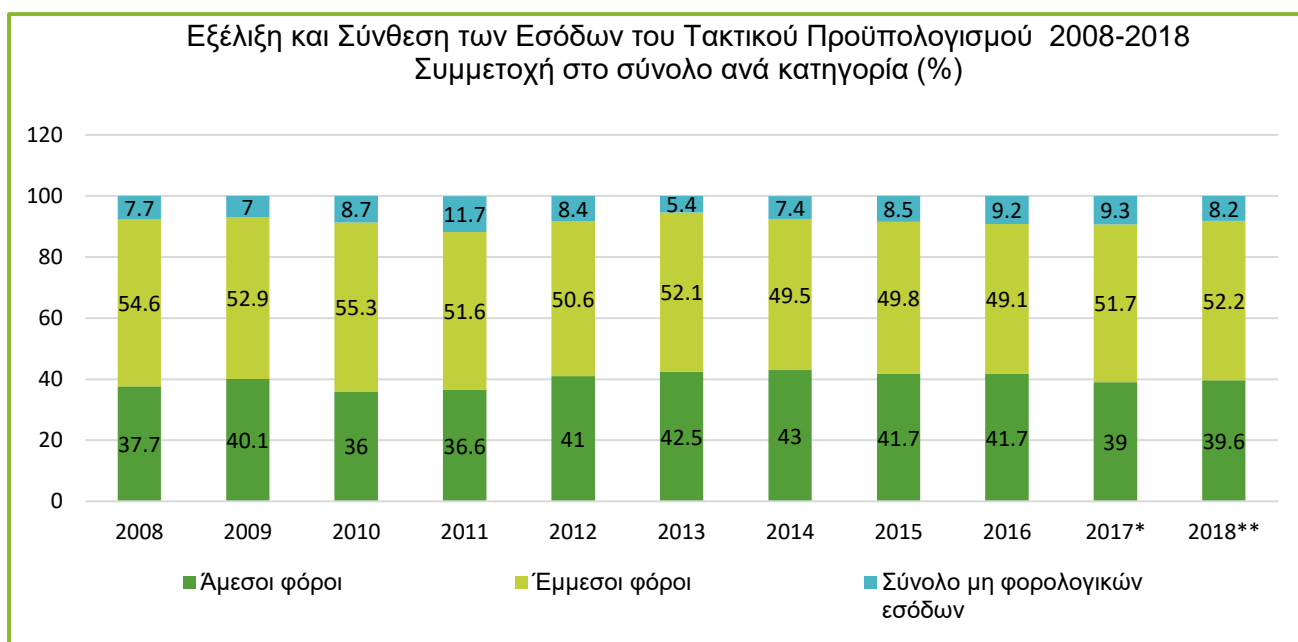
Διάγραμμα 1: Σύνθεση Φορολογικών Εσόδων στην Ελλάδα κατά κατηγορία για τα έτη 2008 -2018
(Υπουργείο Οικονομικών, Εισηγητική Έκθεση Προϋπολογισμού, 2018)

* Εκτιμήσεις ** Προβλέψεις

Στη συνέχεια, στο Διάγραμμα (2) και στον Πίνακα (1) περιγράφεται η σύνθεση των εσόδων του Τακτικού Προϋπολογισμού.

Σύμφωνα με την Εισηγητική Έκθεση Προϋπολογισμού Έτους 2018 του Υπουργείου Οικονομικών το μεγαλύτερο μέρος των Εσόδων του Τακτικού Προϋπολογισμού (σε Ταμειακή Βάση) προέρχεται από την έμμεση Φορολογία.

Τα μη φορολογικά έσοδα, στα οποία περιλαμβάνονται κονδύλια που εισπράττονται από την Ευρωπαϊκή ένωση ή Οργανισμούς για κάλυψη αναγκών, πρόσοδοι περιουσίας και επιχειρηματικής δράσης του Κράτους (τόκοι από κεφάλαια του Δημοσίου, μισθώματα ακίνητης περιουσίας) και έσοδα παρελθόντων ετών (παράβολα, πρόστιμα και χρηματικές ποινές), αντιπροσωπεύουν ένα πολύ μικρό ποσοστό.

Διάγραμμα 2: Σύνθεση Εσόδων Τακτικού Προϋπολογισμού, 2008-2018 (Ελλάδα)

Εξέλιξη και Σύνθεση των Εσόδων του ΤΠ 2010-2018

Συμμετοχή στο σύνολο ανά κατηγορία (%)

Έτος	Άμεσοι φόροι (%)	Έμμεσοι φόροι (%)	Σύνολο φορολογικών εσόδων (%)	Έσοδα από ΕΕ (%)	Λοιπά μη φορολογικά έσοδα (%)	Σύνολο μη φορολογικών εσόδων (%)	Σύνολο εσόδων ΤΠ (%)
2010	36	55,3	91,3	0,6	8,2	8,7	100
2011	36,6	51,6	88,3	0,5	11,2	11,7	100
2012	41	50,6	91,6	0,5	7,9	8,4	100
2013	42,5	52,1	94,6	0,4	5	5,4	100
2014	43	49,5	92,6	0,4	7	7,4	100
2015	41,7	49,8	91,5	0,9	7,6	8,5	100
2016	41,7	49,1	90,8	0,8	8,4	9,2	100
2017*	39	51,7	90,7	1	8,3	9,3	100
2018**	39,6	52,2	91,8	0,6	7,5	8,2	100

Πίνακας 1: Εξέλιξη και Σύνθεση των εσόδων του ΤΠ 2010-2018 (Ελλάδα)
Πηγή: Υπουργείο Οικονομικών

1.3.2 Διάκριση των φόρων με βάση τους φορολογικούς συντελεστές

Αναλόγως με τους προβλεπόμενους στο νόμο συντελεστές, οι φόροι διακρίνονται σε αναλογικούς και προοδευτικούς. *Αναλογικοί* είναι οι φόροι των οποίων ο φορολογικός συντελεστής παραμένει σταθερός ή γραμμικός (flat) ανεξάρτητα από το μέγεθος της φορολογικής βάσης. Παράδειγμα αναλογικού φόρου αποτελεί ο Φ.Π.Α. του οποίου ο συντελεστής έχει ορισθεί σε 24% και μειωμένος σε 13%. Ένα άλλο χαρακτηριστικό παράδειγμα αναλογικού φόρου αποτελεί η φορολογία εισοδήματος των εταιρειών για την οποία έχει ορισθεί σταθερός συντελεστής 28% ανεξάρτητα από το ύψος της φορολογητέας ύλης. *Προοδευτικοί* είναι οι φόροι των οποίων ο φορολογικός συντελεστής αυξάνει όταν αυξάνεται η φορολογική βάση και αντίστροφα. Χαρακτηριστικό παράδειγμα προοδευτικής φορολογίας είναι η φορολογία εισοδήματος φυσικών προσώπων. Τις τελευταίες δεκαετίες, σχεδόν καθολικά, στις ανεπτυγμένες χώρες, η κλίμακα φόρου εισοδήματος έχει προοδευτικό χαρακτήρα, ενώ οι έμμεσοι φόροι επιβάλλονται με αναλογικούς συντελεστές. Στον ακόλουθο Πίνακα (2) παρουσιάζονται τα πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα της αναλογικής και προοδευτικής φορολογίας (Μπάρμπας & Φινοκαλιώτης, 2011).

Αναλογικός Φόρος		Προοδευτικός Φόρος	
Πλεονεκτήματα	Μειονεκτήματα	Πλεονεκτήματα	Μειονεκτήματα
Δεν παρουσιάζει δυσχέρειες στην εφαρμογή του, γεγονός που βοηθά όχι μόνο τα αρμόδια όργανα αλλά και τους φορολογούμενους στον προσδιορισμό του φόρου.	Η φαινομενική ισότητα με την οποία αντιμετωπίζει όλους τους φορολογούμενους οδηγεί, στην ουσία, σε προσβολή της αρχής της ισότητας εφόσον αντιμετωπίζει ανόμοιες καταστάσεις με όμοιο τρόπο. Συγχρόνως, η φορολογία αυτή δεν συμβιβάζεται με την αρχή της ουσιαστικής φορολογικής ισότητας, που επιτάσσει την κατανομή των φορολογικών βαρών αναλόγως των δυνάμεων εκάστου	Επιτυγχάνεται η κάλυψη μέρους των κοινωνικών δαπανών που διατίθενται στις οικονομικά ασθενέστερες κοινωνικά ομάδες από τις υψηλές συνεισφορές των οικονομικά ισχυρότερων, πράγμα που συνιστά έκφανση του κοινωνικού καθήκοντος αλληλεγγύης που συνδέει τους πολίτες	Συνιστά αντικίνητρο για την πραγματοποίηση παραγωγικών επενδύσεων, καθόσον το Κράτος εμφανίζεται να απαιτεί από τον φορολογούμενο « να φέρει αυτός τις (πιθανές) ζημιές, ενώ αυτό θα συμμετέχει στα κέρδη»
Δεν εξασθενίζει την επιχειρηματική δραστηριότητα	Δεν μπορεί να επιτελέσει μια από της σημαντικότερες λειτουργίες του φόρου "την άμβλυνση των οικονομικών ανισοτήτων μεταξύ των φορολογουμένων.		

Πίνακας 2: Σύγκριση Αναλογικής & Προοδευτικής Φορολόγησης⁴

⁴ (Μπάρμπας & Φινοκαλιώτης, 2011, σσ. 58-59)

2^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ

2. ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

2.1 ΓΕΝΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑΣ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ

Η φορολογία εισοδήματος φυσικών και νομικών προσώπων καθορίζεται με τις διατάξεις του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος (Ν.4172/2013), όπως ισχύει μετά από πλήθος τροποποιήσεων και διευκρινιστικών εγκυκλίων που έχουν εκδοθεί από την έναρξη της εφαρμογής του μέχρι σήμερα και ο οποίος ισχύει για εισοδήματα που αποκτώνται και δαπάνες που πραγματοποιούνται, κατά περίπτωση, στα φορολογικά έτη που αρχίζουν από 1η Ιανουαρίου 2014 και μετά.

Ο Κώδικας Φορολογίας Εισοδήματος – Κ.Φ.Ε. που τέθηκε σε ισχύ από 1.1.2014 ρυθμίζει την φορολογία εισοδήματος:

- των φυσικών προσώπων
- των νομικών προσώπων και των κάθε είδους νομικών οντοτήτων.

Επίσης, ρυθμίζει τον τρόπο φορολόγησης για τις διάφορες κατηγορίες εισοδημάτων, καθώς και τον τρόπο απόδοσης των φόρων με την υποβολή της δήλωσης, την προκαταβολή του φόρου και την παρακράτηση του.

Σύμφωνα με αυτόν, ο φορολογούμενος που έχει την φορολογική κατοικία του στην Ελλάδα υπόκειται σε φόρο για το φορολογητέο εισόδημά του που προκύπτει στην ημεδαπή και την αλλοδαπή, ήτοι το παγκόσμιο εισόδημά του που αποκτάται μέσα σε ορισμένο φορολογικό έτος. Αντίθετα, ο φορολογούμενος που δεν έχει την φορολογική του κατοικία στην Ελλάδα, υπόκειται σε φόρο για το φορολογητέο του εισόδημα που προκύπτει στην Ελλάδα, μέσα σε ορισμένο φορολογικό έτος. Ο φόρος επιβάλλεται σε κάθε οικονομικό έτος, στο εισόδημα που αποκτάται μέσα στο προηγούμενο οικονομικό έτος, κατά τις διακρίσεις που ορίζει ο νόμος. Η χρονική διάρκεια του οικονομικού έτους αρχίζει από την 1η Ιανουαρίου και λήγει την 31^η Δεκεμβρίου του ίδιου ημερολογιακού έτους.

Σύμφωνα με το άρθρο 7 του Ν.4172/2013:

✓ *Φορολογητέο εισόδημα* «είναι το εισόδημα που απομένει μετά την αφαίρεση των δαπανών που εκπίπτουν, από το ακαθάριστο εισόδημα».

✓ Το φορολογητέο εισόδημα διακρίνεται σε πραγματικό εισόδημα και τεκμαρτό. Πραγματικό είναι αυτό που προκύπτει από τις βεβαιώσεις αποδοχών. Τεκμαρτό είναι το υπολογιστικό εισόδημα, δηλαδή το εισόδημα που προκύπτει από υπολογισμούς είτε από αντικειμενικές δαπάνες διαβίωσης είτε από την απόκτηση περιουσιακού στοιχείου.

2.2 ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ ΦΥΣΙΚΩΝ ΠΡΟΣΩΠΩΝ

Ο φόρος εισοδήματος φυσικών προσώπων βάσει του Νόμου 4172/2013 άρθρο 10, είναι ο φόρος που επιβάλλεται ετησίως στο εισόδημα που αποκτούν τα φυσικά πρόσωπα. Είναι προσωπικός και προοδευτικός. Επιβάλλεται στο συνολικό εισόδημα κάθε φορολογούμενου.

Γενικά το εισόδημα μπορεί να οριστεί ως το «περιοδικό αποτέλεσμα» από την εκμετάλλευση μιας διαρκούς πηγής, η οποία συνιστάται είτε από το κεφάλαιο (ακίνητα, τίτλοι) είτε από εργασία είτε από επιχειρηματική δραστηριότητα (Καραγιώργος Θεοφάνης, 2016, σ. 425).

Ο Κώδικας Φορολογίας Εισοδήματος Ν.4172/13 διακρίνει τις ακόλουθες κατηγορίες ακαθάριστων εισοδημάτων: α) εισόδημα από μισθωτή εργασία και συντάξεις β) εισόδημα από επιχειρηματική δραστηριότητα γ) εισόδημα από κεφάλαιο και δ) εισόδημα από υπεραξία μεταβίβασης κεφαλαίου.

Σύμφωνα με τον OECD (2006) τα συστήματα φορολογίας εισοδήματος μπορεί να είναι ευρείας κάλυψης (comprehensive), διπλά (dual), ημί-διπλά (semi-dual), γραμμικά (flat) ή και επικεντρωμένα στη δαπάνη (expenditure) (IOBE & διαΝΕΟσις, 2018).

Στην Ελλάδα εφαρμόζεται ένα ημί-διπλό (semi-dual) σύστημα φορολογίας εισοδήματος για τα φυσικά πρόσωπα με διαφοροποιήσεις των συντελεστών ανάλογα με την πηγή εισοδήματος.

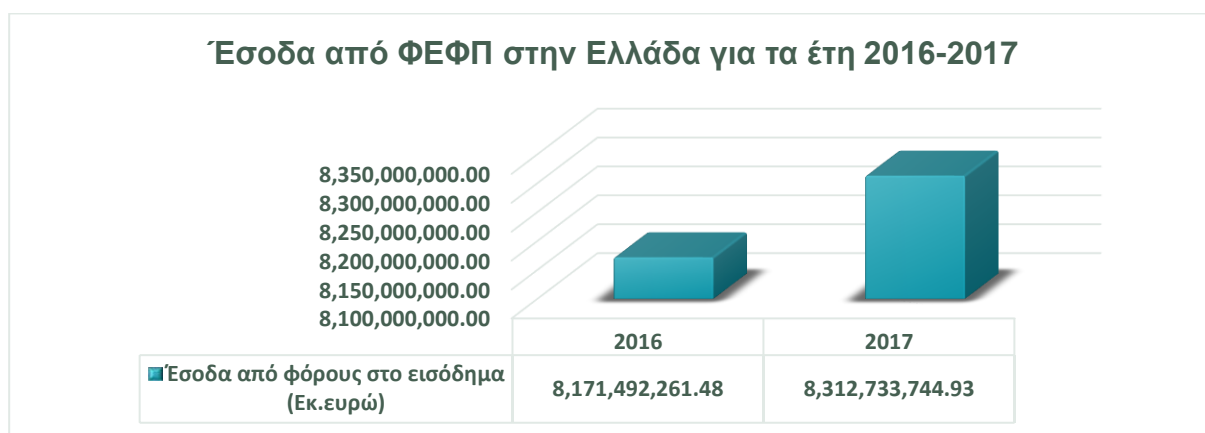
Στον ακόλουθο Πίνακα (3) γίνεται μια σύνοψη των χαρακτηριστικών της φορολογίας εισοδήματος φυσικών προσώπων σύμφωνα με τους νόμους 4172/13 και 4387/16.

Κύρια Χαρακτηριστικά Φορολογίας Εισοδήματος Φυσικών Προσώπων στην Ελλάδα

Παράμετρος	Περιγραφή
Φορολογική βάση και δικαιοδοσία	Φορολογικοί κάτοικοι: Παγκόσμιο καθαρό εισόδημα (υπόκειται σε προστασία από διπλή φορολόγηση)
	Μη φορολογικοί κάτοικοι: καθαρό εισόδημα που αποκτήθηκε στην Ελλάδα
Ορολογία οικογενειών	Δυνατότητα υποβολής κοινής ή χωριστής φορολογικής δήλωσης συζύγων, και χωριστός υπολογισμός φόρου
Σύστημα και εφαρμοζόμενοι συντελεστές	4 κατηγορίες εισοδήματος: μισθοί και συντάξεις, επιχειρηματική δραστηριότητα, κεφάλαιο και εισόδημα από υπεραξία κεφαλαίου
Εισόδημα από μισθούς και συντάξεις	
Κλίμακες συντελεστών	22% ($\leq$ €20.000), 29% (€20.001-€30.000), 37% (€30.001- €40.000), 45% (> €40.001)
Επιπλέον φόροι εισοδήματος	Ειδική εισφορά αλληλεγγύης: 2,2% (€12.001-€20.000), 5% (€20.001- €30.000), 7% (€30.001-€40.000), 8% (€40.001-€65.000), 9%(€65.001- €220.000), 10% (>€220.000)
Βασικό αφορολόγητο	Δεν υπάρχει
Εκπτώσεις φόρου	€1.900 έως 2.100 ανάλογα με τον αριθμό παιδιών και μείωση κατά €10 για κάθε €1.000 εισόδημα μεγαλύτερο από €20.000 – Δεν εφαρμόζεται στο εισόδημα από επιχειρηματική δραστηριότητα
Εισόδημα από Κεφάλαιο	
Ενοίκια	15%(0 - 12.000),35%(12.001 – 35.000),45% (35.001 >)
Υπεραξία κεφαλαίου	15%
Μερίσματα	15%
Τόκοι καταθέσεων και εταιρικών Ομολόγων	15%
Τόκοι ομολόγων ελληνικού δημοσίου	0%
Δικαιώματα	20%
Αυτοαπασχολούμενοι και ατομικές Επιχειρήσεις	Ομοίως με εισόδημα από μισθούς και συντάξεις χωρίς έκπτωση φόρου
Ατομικές αγροτικές επιχειρήσεις	Αυτοτελώς και ομοίως με εισόδημα από μισθούς και συντάξεις
Άλλες διατάξεις	Ισχύει με βάση πραγματικές δαπάνες
Μεταχείριση ζημιών από επιχειρηματική Δραστηριότητα	Μεταφορά στις επόμενες 5 χρήσεις

Πίνακας 3: Κύρια Χαρακτηριστικά της Φορολογίας Εισοδήματος Φυσικών Προσώπων στην Ελλάδα για το Έτος 2018.
 Πηγή: Ν.4172/2013 & Ν.4387/2016 & (IOBE & διαΝΕΟσις, 2018)

Είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι τα έσοδα από τη φορολογία εισοδήματος φυσικών προσώπων (ΚΑΕ 0110), τα οποία αποτελούν το 64,07% των συνολικών εσόδων από φόρους στο εισόδημα (φυσικά και νομικά πρόσωπα) το έτος 2017 αυξήθηκαν κατά 1,73% σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος (Διάγραμμα 3), ήτοι έχουν διαμορφωθεί σε 8,31 δις € έναντι 8,17 δις €. Η μεταβολή αυτή οφείλεται στην πρόσθετη φορολογική επιβάρυνση που είχαν τα φυσικά πρόσωπα με την εφαρμογή του Ν.4387/16 και που οδήγησε σε αύξηση των φορολογικών συντελεστών για τα υψηλότερα εισοδήματα. Επιπλέον, μονιμοποιήθηκε η ειδική εισφοράς αλληλεγγύης και καταργήθηκαν η έκπτωση 1,5% φόρου εισοδήματος που παρακρατούνταν στα εισοδήματα από μισθούς και συντάξεις και η μείωση φόρου για ιατρικές δαπάνες.

Διάγραμμα 3: Έσοδα από Φόρους Εισοδήματος Φυσικών Προσώπων στην Ελλάδα για τα Έτη 2016-2017
 Πηγή Δεδομένων: ΑΑΔΕ

2.2.1 Εισόδημα από Μισθωτή Εργασία και Συντάξεις

Για τα εισοδήματα από μισθούς και συντάξεις εφαρμόζεται προοδευτική κλίμακα με 4 φορολογικούς συντελεστές, οι οποίοι κυμαίνονται από 22% για εισοδήματα μέχρι €20.000 έως 45% για εισοδήματα μεγαλύτερα από €40.000. Δεν προβλέπεται αφορολόγητο όριο, αλλά εφαρμόζεται έκπτωση φόρου, ανάλογα με τον αριθμό των εξαρτημένων τέκνων και το ύψος του εισοδήματος.

Σύμφωνα με την παρ. 3 του άρθρου 12 του Ν. 4172/2013, όπως τροποποιήθηκε και συμπληρώθηκε με την παρ.1 του άρθρου 72 του Ν. 4430/2016, το ακαθάριστο εισόδημα από μισθωτή εργασία και συντάξεις περιλαμβάνει τα πάσης φύσεως εισοδήματα σε χρήμα ή

σε είδος που αποκτώνται στο πλαίσιο υφιστάμενης, παρελθούσας ή μελλοντικής εργασιακής σχέσης.

Ως ακαθάριστα εισοδήματα από μισθωτή εργασία και συντάξεις θεωρούνται τα εξής:

- α) ημερομίσθιο, μισθός, επίδομα αδείας, επίδομα ασθενείας, επίδομα εορτών, αποζημίωση μη ληφθείσας άδειας, αμοιβές, προμήθειες, επιμίσθια και φιλοδωρήματα.
- β) επιδόματα περιλαμβανομένων του επιδόματος κόστους διαβίωσης, του επιδόματος ενοικίου, της αποζημίωσης εξόδων φιλοξενίας ή ταξιδιού.
- γ) αποζημίωση εξόδων στα οποία έχει υποβληθεί ο εργαζόμενος ή συγγενικό πρόσωπο του εργαζομένου.
- δ) παροχή οποιασδήποτε μορφής που λαμβάνει ο εργαζόμενος πριν την έναρξη της εργασιακής σχέσης.
- ε) αποζημιώσεις για τη λύση ή καταγγελία της εργασιακής σχέσης.
- στ) συντάξεις που χορηγούνται από κύριο και επικουρικό φορέα υποχρεωτικής ασφάλισης, καθώς και από επαγγελματικά ταμεία που έχουν συσταθεί με νόμο.
- ζ) το ασφάλισμα που καταβάλλεται εφάπαξ ή με τη μορφή περιοδικής παροχής στο πλαίσιο ομαδικών ασφαλιστηρίων συνταξιοδοτικών συμβολαίων.
- η) κάθε άλλη παροχή που εισπράττεται έναντι υφιστάμενης, παρελθούσας ή μελλοντικής εργασιακής σχέσης.
- θ) Ποσοστό έως 35% των κερδών προ φόρων, το οποίο καταβάλλεται από τους Φορείς Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας στους εργαζομένους τους.

Κατά τον υπολογισμό του εισοδήματος από μισθωτή εργασία και συντάξεις υπάρχουν αρκετές εξαιρέσεις και απαλλαγές, οι οποίες αναφέρονται αναλυτικά στο άρθρο 14 του Ν.4172/2013.

2.2.1.1 Συντελεστές Φορολογίας Εισοδήματος σε μισθούς και συντάξεις

Σύμφωνα με το άρθρο 15 του Ν.4172/13, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 112 του Ν.4387/16, το φορολογητέο εισόδημα από μισθωτή εργασία και συντάξεις υποβάλλεται σε φόρο, σύμφωνα με την ακόλουθη κλίμακα:

Κλιμάκιο Εισοδήματος (Ευρώ)	Φορολογικός Συντελεστής	Φόρος κλιμακίου (Ευρώ)	Σύνολο	
			Εισοδήματος(ευρώ)	Φόρου(ευρώ)
0-20.000	22%	4.400	20.000	4.400
20.001-30.000	29%	2.900	30.000	7.300
30.001-40.000	37%	3.700	40.000	11.000
>40.001	45%			

Πίνακας 4: Φορολογικοί Συντελεστές Φυσικών Προσώπων στην Ελλάδα 2018 - 2019
Πηγή: Υπουργείο Οικονομικών & Ν.4387/2016

Θα πρέπει να επισημανθεί, ότι η παράγραφος 1 του άρθρου 15 του Ν.4172/13 καθώς και το άρθρο 112 του Ν.4387/16 τροποποιούνται με το άρθρο 12 του Ν.4472/17 (Μεσοπρόθεσμο Πλαίσιο Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2018-2021 και λοιπές διατάξεις), ισχύς από 1/1/2020, και σύμφωνα με το οποίο το φορολογητέο εισόδημα από μισθωτή εργασία και συντάξεις θα υποβάλλεται σε φόρο ως ακολούθως:

Κλιμάκιο Εισοδήματος (Ευρώ)	Φορολογικός Συντελεστής	Φόρος κλιμακίου (Ευρώ)	Σύνολο	
			Εισοδήματος(ευρώ)	Φόρου(ευρώ)
0-20.000	20%	4.000	20.000	4.000
20.001-30.000	29%	2.900	30.000	6.900
30.001-40.000	37%	3.700	40.000	10.600
>40.001	45%			

Πίνακας 5: Κλίμακα Φορολογίας Εισοδήματος Φυσικών Προσώπων στην Ελλάδα (ισχύς από 1/1/2020)
Πηγή: Ν.4472/17

2.2.1.2 Ισχύουσες Φοροαπαλλαγές

Στο άρθρο 16 του νόμου 4172/13, το οποίο αντικαταστάθηκε με την παρ.2 του άρθρου 112 του Ν.4387/2016 και ισχύει από 12/5/2016, προσδιορίζονται οι μειώσεις του φόρου εισοδήματος. Συγκεκριμένα, για φορολογητέο εισόδημα μέχρι €20.000, ο φόρος που προκύπτει από την εφαρμογή των συντελεστών μειώνεται:

κατά €1.900 για τον φορολογούμενο χωρίς εξαρτώμενα τέκνα.

κατά €1.950 για ένα εξαρτώμενο τέκνο.

κατά €2.000 για δύο εξαρτώμενα τέκνα και

κατά €2.100 ευρώ για τρία ή περισσότερα εξαρτώμενα τέκνα.

Αριθμός τέκνων	Έκπτωση φόρου
0	1.900
1	1.950
2	2.000
3	2.100

Πίνακας 6: Μειώσεις Φόρου Εισοδήματος στην Ελλάδα 2018-2019
Πηγή: Ν.4387/2016

Εάν το ποσό του αναλογούντος φόρου είναι μικρότερο της έκπτωσης, η μείωση του φόρου περιορίζεται στο ποσό του αναλογούντος φόρου. Για φορολογητέο εισόδημα που υπερβαίνει τις €20.000, το ποσό της έκπτωσης φόρου μειώνεται κατά €10 ανά €1.000 του πρόσθετου εισοδήματος.

Σύμφωνα με την παρ.3 του άρθρου 16 του Ν.4172/13 (συμπληρώθηκε με την παρ.1 άρθρο 68 του νόμου 4446/2016) για να δικαιούνται τα φυσικά πρόσωπα την έκπτωση φόρου εισοδήματος, πρέπει να εξοφλούν με ηλεκτρονικά μέσα πληρωμής τις δαπάνες που πραγματοποιούν για την απόκτηση αγαθών και υπηρεσιών. Το ελάχιστο ποσό των δαπανών με ηλεκτρονικά μέσα προσδιορίζεται ως ποσοστό του φορολογητέου εισοδήματος, το οποίο κυμαίνεται από 10% έως 20%, ανάλογα με το επίπεδο του εισοδήματος.

Αν οι δαπάνες με ηλεκτρονικά μέσα πληρωμής δεν φθάνουν το ελάχιστο απαιτούμενο ποσό τότε ο φόρος εισοδήματος προσαυξάνεται κατά το ποσό που προκύπτει

από τη θετική διαφορά μεταξύ του απαιτούμενου και του δηλωθέντος ποσού, πολλαπλασιαζόμενη με συντελεστή 22%.

Από την υποχρέωση χρήσης ηλεκτρονικών μέσων πληρωμής εξαιρούνται οι φορολογούμενοι με ηλικία μεγαλύτερη από 70 έτη, τα άτομα με ποσοστό αναπηρίας 80% και άνω, όσοι βρίσκονται σε δικαστική συμπαράσταση και άλλες περιπτώσεις που περιγράφονται στις διατάξεις του άρθρου 16 του παρόντος κώδικα.

Εισόδημα σε ευρώ	Ποσοστό ελάχιστης δαπάνης με ηλεκτρονική συναλλαγή και μέσα πληρωμής με κάρτα (Προοδευτική εφαρμογή)
€1 – 10.000	10%
€10.001 – 30.000	15%
>€30.001	20% και μέχρι 30.000 ευρώ

Πίνακας 7: Ποσοστό ελάχιστης δαπάνης με ηλεκτρονικές συναλλαγές (Ελλάδα) 2018-2019
Πηγή: Ν.4446/2016

Εκτός από τη γενική έκπτωση του φόρου εισοδήματος, εκπτώσεις φόρου προβλέπονται επίσης:

 Για τις δωρεές προς φορείς οι οποίοι ορίζονται με απόφαση του υπουργού Οικονομικών και έχουν έδρα την ημεδαπή ή άλλα κράτη μέλη της ΕΕ ή του ΕΟΧ, εφόσον τα ποσά των δωρεών κατατίθενται σε ειδικούς, για αυτό τον σκοπό λογαριασμούς τραπεζών. Προκειμένου να μειωθεί ο φόρος, οι δωρεές πρέπει να υπερβαίνουν στη διάρκεια του φορολογικού έτους τα €100. Η έκπτωση φόρου ισούται με το 10% για ποσά που δεν μπορεί να υπερβαίνουν το 5% του φορολογητέου εισοδήματος (άρθρο 19 Ν.4172/2013).

 Για το σύνολο του ποσού που καταβάλλεται ως διατροφή από τον ένα σύζυγο στον άλλο (άρθρο 14 Ν.4172/13).

 Πρόσθετη μείωση φόρου €200 για εξαρτώμενα μέλη με αναπηρία, ανάπηρους αξιωματικούς και οπλίτες, θύματα πολέμου ή τρομοκρατικών ενεργειών (άρθρο 17 Ν.4172/13).

Τέλος, θα πρέπει να επισημανθεί ότι το άρθρο 16 του Ν.4172/13 έχει αντικατασταθεί με την *παρ.1 του άρθρου 10 του Ν.4472/2017*, όπου γίνεται αναφορά σε μειώσεις των

φοροαπαλλαγών. Οι διατάξεις του παρόντος νόμου ισχύουν για εισοδήματα που αποκτώνται στα φορολογικά έτη που αρχίζουν από την 1.1.2020 και εφεξής.

Αυτό συνεπάγεται ότι η έκπτωση φόρου για μισθωτούς, συνταξιούχους και αγρότες μειώνεται κατά το ποσό των χιλίων διακοσίων πενήντα (1.250) ευρώ για τον φορολογούμενο χωρίς εξαρτώμενα τέκνα όταν το φορολογητέο εισόδημα από μισθωτές υπηρεσίες και συντάξεις δεν υπερβαίνει το ποσό των είκοσι χιλιάδων (20.000) ευρώ. Η μείωση του φόρου ανέρχεται σε χίλια τριακόσια (1.300) ευρώ για τον φορολογούμενο με ένα (1) εξαρτώμενο τέκνο, σε χίλια τριακόσια πενήντα (1.350) ευρώ για δύο (2) εξαρτώμενα τέκνα και σε χίλια τετρακόσια πενήντα (1.450) ευρώ για τρία (3) εξαρτώμενα τέκνα και άνω. Εάν το ποσό του φόρου είναι μικρότερο των ποσών αυτών, η μείωση του φόρου περιορίζεται στο ποσό του αναλογούντος.

Αριθμός τέκνων	Έκπτωση φόρου
0	1.250
1	1.300
2	1.350
3	1.450

Πίνακας 8: Μειώσεις Φόρου Εισοδήματος (ισχύς από 1/1/2020)
Πηγή: N.4472/2017

Κατά συνέπεια, το «ιδιότυπο αφορολόγητο όριο» διαμορφώνεται, σύμφωνα με τον συντελεστή του πρώτου κλιμακίου, ήτοι το 20%, όπως παρακάτω:

- σε: $1.250,00 / 0,20 = 6.250,00$ ευρώ
- σε: $1.300,00 / 0,20 = 6.500,00$ ευρώ
- σε: $1.350,00 / 0,20 = 6.750,00$ ευρώ
- σε: $1.450,00 / 0,20 = 7.250,00$ ευρώ

Αυτό σημαίνει ότι ετήσιο εισόδημα πάνω από 6.250 ευρώ (από μισθωτή εργασία, συντάξεις και ατομική αγροτική δραστηριότητα) θα υπόκειται σε φόρο. Με το ίδιο ως άνω άρθρο (69 του Ν.4472/2017) καταργείται, η μικρή έκπτωση που χορηγούταν κατά την διενέργεια παρακράτησης φόρου στην πηγή (άρθρο 60, παρ. 3 του ΚΦΕ), ήτοι το ποσοστό 1,5%. Υπό την έννοια αυτή, απαλείφεται από το φορολογικό μας λεξιλόγιο η φράση «αναλογών-παρακρατηθείς φόρος» και εφεξής θα υπάρχει μόνο «παρακρατηθείς». Εν ολίγοις, ο αναλογών θα είναι και παρακρατηθείς. Τέλος, το άρθρο 18 του Ν.4172/13 που

αφορούσε σε μειώσεις φόρου για ιατρικές δαπάνες καταργείται με την παρ.1 άρθρο 69 Ν.4472/2017 (ισχύς από 01/01/2017).

2.2.2 Εισόδημα από Επιχειρηματική Δραστηριότητα

Σύμφωνα με το άρθρο 21 του Ν.4172/2013 το εισόδημα (κέρδος) από επιχειρηματική δραστηριότητα προσδιορίζεται από το σύνολο των εσόδων από τις επιχειρηματικές συναλλαγές του φορολογούμενου, μετά την αφαίρεση των επιχειρηματικών δαπανών, των αποσβέσεων και των προβλέψεων για επισφαλείς απαιτήσεις. Οι αποσβέσεις υπολογίζονται με βάση προκαθορισμένους συντελεστές, οι οποίοι διαφοροποιούνται ανάλογα με την κατηγορία ενεργητικού της επιχειρηματικής δραστηριότητας και κυμαίνονται από 4% έως 40% ανά φορολογικό έτος, μέχρις ότου να συμπληρωθεί το κόστος κτήσης ή κατασκευής του παγίου.

Οι προβλέψεις για επισφαλείς απαιτήσεις εξαρτώνται από τον χρόνο υπερημερίας τους. Αν από τον προσδιορισμό του εισοδήματος προκύψουν ζημιές, αυτές μπορεί να μεταφερθούν για να συμψηφιστούν με τα επιχειρηματικά κέρδη διαδοχικά στα επόμενα 5 έτη. Το εισόδημα προσδιορίζεται με έμμεσο τρόπο όταν δεν τηρούνται τα προβλεπόμενα βιβλία ή τηρούνται απλογραφικά βιβλία ή όταν αυτά δεν προσκομίζονται μετά από δύο τουλάχιστον προσκλήσεις ελέγχου.

Τα κέρδη φυσικών προσώπων από οποιαδήποτε επιχειρηματική δραστηριότητα φορολογούνται από το 2017 με την κλίμακα με την οποία φορολογούνται οι μισθοί και οι συντάξεις, αλλά χωρίς την εφαρμογή των μειώσεων του φόρου εισοδήματος και αφού προστεθούν σε τυχόν εισοδήματα από μισθούς και συντάξεις.

Εξαίρεση αποτελεί το εισόδημα από ατομική αγροτική επιχείρηση, το οποίο φορολογείται αυτοτελώς με την κλίμακα μισθωτών-συνταξιούχων με εφαρμογή των μειώσεων φόρου εισοδήματος. Έτσι, όταν αποκτάται εισόδημα από μισθούς και συντάξεις μαζί με εισόδημα από ατομική αγροτική επιχείρηση, η μείωση φόρου υπολογίζεται μία φορά για το σύνολο των εισοδημάτων. Αν όμως, αποκτάται εισόδημα και από άλλες επιχειρηματικές δραστηριότητες, η μείωση του φόρου είναι αυτή που αναλογεί μόνο στο μέρος του εισοδήματος που προέρχεται αποκλειστικά από μισθωτή εργασία και συντάξεις ή και από ατομική αγροτική επιχείρηση.

Τα κέρδη από επιχειρηματική δραστηριότητα φορολογούνται σύμφωνα με την ακόλουθη κλίμακα:

Εισόδημα Φυσικών Προσώπων από Επιχειρηματική Δραστηριότητα (ευρώ)	Φορολογικός Συντελεστής	Φόρος κλιμακίου (Ευρώ)	Σύνολο	
			Εισοδήματος(ευρώ)	Φόρου (ευρώ)
0-20.000	22%	4.400	20.000	4.400
20.001-30.000	29%	2.900	30.000	7.300
30.001-40.000	37%	3.700	40.000	11.000
Υπερβάλλον	45%			

Πίνακας 9: Εισόδημα από Επιχειρηματική Δραστηριότητα (Ελλάδα) 2018-2019
Πηγή: Ν.4430/2016 & Ν.4387/2016

2.2.3 Εισόδημα από Κεφάλαιο

Σύμφωνα με τα άρθρα 35 έως 40 του Ν.4172/13, όπως αντικαταστάθηκαν και τροποποιήθηκαν με το Ν.4387/2016, στο εισόδημα από κεφάλαιο περιλαμβάνονται τα εισοδήματα που αποκτά ένα φυσικό πρόσωπο με τη μορφή τόκων (άρθρο 37), μερισμάτων (άρθρο 36), δικαιωμάτων (royalties, άρθρο 38) καθώς και το εισόδημα από ακίνητη περιουσία.

Πιο συγκεκριμένα:

Εισόδημα από ακίνητη περιουσία (άρθρο 39): σημαίνει το εισόδημα, σε χρήμα ή σε είδος, που προκύπτει από την εκμίσθωση ή την ιδιοχρησιμοποίηση ή τη δωρεάν παραχώρηση χρήσης γης και ακινήτων.

Το εισόδημα από κεφάλαιο φορολογείται αυτοτελώς, αλλά με διαφορετικούς σε κάθε περίπτωση συντελεστές. Ειδικότερα, οι τόκοι και τα μερίσματα φορολογούνται με συντελεστή 15%, ενώ τα δικαιώματα με συντελεστή 20%. Το εισόδημα από ακίνητη περιουσία (ενοίκια) φορολογείται αυτοτελώς με συντελεστή 15%-45% (παρ.7 άρθρο 112 Ν.4387/2016).

Τα φυσικά πρόσωπα απαλλάσσονται από τον φόρο εισοδήματος που αναλογεί στους τόκους που προέρχονται από ομόλογα ή έντοκα γραμμάτια ελληνικού δημοσίου. Στο εισόδημα από ακίνητα, αν ο εκμισθωτής είναι φυσικό πρόσωπο, εκπίπτει το 5% για δαπάνες επισκευής, συντήρησης, ανακαίνισης ή άλλες λειτουργικές δαπάνες του ακινήτου. Εκπίπτουν επίσης, το 10% των δαπανών αντιπλημμυρικών έργων και αποξήρανσης ελών, καθώς και το ποσό της αποζημίωσης που καταβάλλει βάσει νόμου ο εκμισθωτής στο μισθωτή για τη λύση της μισθωτικής σχέσης του ακινήτου.

Τα καθαρά εισοδήματα από ακίνητα, δηλαδή τα ποσά που προκύπτουν από την αφαίρεση των εκπεστέων δαπανών από τα ακαθάριστα ποσά εισοδημάτων από ακίνητα, φορολογούνται αυτοτελώς, με κλίμακα στην οποία ισχύουν συντελεστές φόρου ως ακολούθως:

15% μέχρι το επίπεδο ετησίου εισοδήματος 12.000 ευρώ.

35% στο τμήμα ετησίου εισοδήματος από τα 12.000 ευρώ έως 35.000.

45% στο τμήμα ετησίου εισοδήματος από τα 35.001 ευρώ και άνω.

Οι φορολογικοί συντελεστές παρουσιάζονται στον πίνακα που ακολουθεί (παρ.7 άρθρο 112 Ν.4387/2016 αντικατέστησε τις παραγράφους 1 και 4 του άρθρου 40 του Ν.4172/2013):

Κλιμάκιο Εισοδήματος (Ευρώ)	Φορολογικός Συντελεστής
0 - 12.000	15%
12.001 – 35.000	35%
> 35.001	45%

Πίνακας 10: Φορολογικοί Συντελεστές για Εισόδημα από Ακίνητη Περιουσία (Ελλάδα) 2018 - 2019
Πηγή: Ν.4387/16

2.2.4 Εισόδημα από Υπεραξία Μεταβίβασης Κεφαλαίου

Σύμφωνα με τον ΚΦΕ (άρθρα 41-42-43), εισόδημα για τα φυσικά πρόσωπα δημιουργείται και από την υπεραξία που προκύπτει από πράξεις μεταβίβασης ακίνητης περιουσίας ή/και άλλων τίτλων, όπως μετοχές, κρατικά ομόλογα, έντοκα γραμμάτια και χρηματοοικονομικά παράγωγα με επαχθή αιτία, εφόσον οι συναλλαγές αυτές δεν συνιστούν επιχειρηματική δραστηριότητα. Ως υπεραξία νοείται η διαφορά μεταξύ της τιμής κτήσης που

κατέβαλε ο φορολογούμενος και της τιμής πώλησης ή της αξίας του ανταλλάγματος που καταβάλλεται σε αυτόν. Η υπεραξία των ακινήτων υπολογίζεται μετά από αποπληθωρισμό της τιμής πώλησης και απομείωσής της με βάση συντελεστή που αποτελεί φθίνουσα συνάρτηση των ετών διακράτησης του ακινήτου. Υπεραξία μέχρι του ποσού των €25.000 απαλλάσσεται από τον φόρο, εφόσον ο φορολογούμενος έχει διακρατήσει το ακίνητο για 5 χρόνια και δεν έχει πραγματοποιήσει το συγκεκριμένο διάστημα άλλη μεταβίβαση ακίνητης περιουσίας. Σε περίπτωση κατά την οποία ο προσδιορισμός της υπεραξίας καταλήγει σε αρνητικό ποσό, η εν λόγω ζημία μεταφέρεται για τα επόμενα πέντε (5) έτη και συμψηφίζεται μόνο με μελλοντικά κέρδη υπεραξίας.

Το εισόδημα που δημιουργείται από υπεραξία μεταβίβασης κεφαλαίου φορολογείται με συντελεστή 15% (άρθρο 43 του Ν.4172/13).

2.3 ΕΙΔΙΚΗ ΕΙΣΦΟΡΑ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ

Από το 2011 (άρθρο 29 του Ν.3986/2011), οι Έλληνες φορολογούμενοι καλούνται να πληρώνουν κάθε χρόνο, πέραν του φόρου εισοδήματος που αναλογεί στα εισοδήματά τους, μια έκτακτη εισφορά την ειδική εισφορά αλληλεγγύης—η οποία αρχικά ήταν προσωρινή και αφορούσε στις χρήσεις 2010–2014 (Ν.4334/2015), στη συνέχεια επεκτάθηκε στα εισοδήματα του 2015 (Ν.4387/2016) και τελικά, ενσωματώθηκε στον ΚΦΕ. (ΙΟΒΕ & διαΝΕΟσις, 2018). Η ειδική εισφορά αλληλεγγύης φυσικών προσώπων δεν αφαιρείται από το συνολικό εισόδημα ούτε από το φόρο εισοδήματος. Επιβάλλεται στα εισοδήματα άνω των δώδεκα χιλιάδων (12.000) ευρώ των φυσικών προσώπων ή σχολάζουσας κληρονομιάς και για την επιβολή της λαμβάνεται υπόψη το σύνολο εισοδήματος, όπως αυτό προκύπτει από την άθροιση των εισοδημάτων από μισθωτή εργασία και συντάξεις, από επιχειρηματική δραστηριότητα, από κεφάλαιο, από υπεραξία μεταβίβασης κεφαλαίου, φορολογούμενο ή απαλλασσόμενο, πραγματικό ή τεκμαρτό.

Εξαιρούνται και δεν προσμετρώνται τα εισοδήματα των προσώπων που είναι ολικώς τυφλοί, καθώς και των προσώπων που παρουσιάζουν βαριές κινητικές αναπηρίες από ογδόντα τοις εκατό (80%) και άνω, η αποζημίωση για τη λύση ή καταγγελία της εργασιακής σχέσης της περίπτωσης ε΄ της παρ.3 του άρθρου 12 και της περίπτωσης στ΄ της παρ.1 του άρθρου 14.

Επίσης, εξαιρούνται από την υποχρέωση καταβολής ειδικής εισφοράς οι μακροχρόνια άνεργοι που είναι εγγεγραμμένοι στα μητρώα ανέργων του ΟΑΕΔ, καθώς και όσοι λαμβάνουν επίδομα ανεργίας από τον εν λόγω οργανισμό, εφόσον κατά το έτος της βεβαίωσης δεν έχουν πραγματικά εισοδήματα. Από την υποχρέωση καταβολής ειδικής εισφοράς εξαιρούνται επίσης, οι μακροχρόνια άνεργοι ναυτικοί που είναι εγγεγραμμένοι στους καταλόγους προσφερόμενων προς ναυτολόγηση του Γραφείου Ευρέσεως Ναυτικής Εργασίας (Γ.Ν.Ε.Ε.), στους οποίους συμπεριλαμβάνονται και οι σχετικοί κατάλογοι των λιμενικών αρχών που λειτουργούν ως παραρτήματα του, καθώς και όσοι λαμβάνουν επίδομα ανεργίας από τον λόγω φορέα.

Η ειδική εισφορά αλληλεγγύης υπολογίζεται με την ακόλουθη κλίμακα.:

Εισόδημα	Συντελεστής	Σύνολο Εισοδήματος	Σύνολο Εισφοράς Αλληλεγγύης	Μέση φορολογική επιβάρυνση (% επί του ανώτατου εισοδήματος της κλίμακας)
0-12.000	0%	12.000,00	0 €	
12.001-20.000	2,2%	20.000,00	176 €	0,9%
20.001-30.000	5%	30.000,00	676 €	2,3%
30.001-40.000	6,5%	40.000,00	1.326 €	3,3%
40.001-65.000	7,5%	65.000,00	3.201 €	4,9%
65.001-220.000	9%	220.000,00	17.151 €	7,8%
Υπερβάλλον	10%			

Πίνακας 11: Κλίμακα Εισφοράς Αλληλεγγύης (Ελλάδα) 2018-2019
 Πηγή: Ν.4387/2016 & (IOBE & διαΝΕΟσις, 2018)

Ωστόσο, η παρ. 3 του άρθρου 43α του Ν.4172/2013 τροποποιήθηκε με την παρ.2 του άρθρου 13 του Ν.4472/2017, έχει ισχύ από 1.1.2020, και η κλίμακα της ειδικής εισφοράς αλληλεγγύης διαμορφώνεται ως εξής:

Εισόδημα	Συντελεστής	Σύνολο Εισοδήματος	Σύνολο Εισφοράς Αλληλεγγύης
0-30.000	0%	30.000,00	
30.001-40.000	2 %	40.000,00	800,00
40.001-65.000	5 %	65.000,00	2.050,00
65.001 – 220.000	9 %	220.000,00	16.000,00
Υπερβάλλον	10 %		

Πίνακας 12: Νέα Κλίμακα Εισφοράς Αλληλεγγύης (Ελλάδα ισχύς από 01/01/2020)
 Πηγή: Ν.4472/2017

Από τις νέες ρυθμίσεις προκύπτει ότι δεν προβλέπεται ειδική εισφορά αλληλεγγύης για τα εισοδήματα μέχρι €30.000 που θα αποκτηθούν το 2020, ενώ για υψηλότερα εισοδήματα το ποσό του φόρου είναι χαμηλότερο συγκριτικά με την υφιστάμενη κατάσταση.

2.4 ΤΕΚΜΑΡΤΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑ

Εκτός από το εισόδημα που δηλώνουν τα φυσικά πρόσωπα, το Υπουργείο Οικονομικών, χρησιμοποιώντας διάφορες κατηγορίες αντικειμενικών δαπανών διαβίωσης υπολογίζει το τεκμαρτό εισόδημα του φορολογούμενου.

Στα άρθρα 31 και 32 του Ν.4172/2013 περιλαμβάνονται οι εξής κατηγορίες δαπανών διαβίωσης:

- 1) Για την κύρια κατοικία (ιδιοκατοικούμενη ή μισθωμένη ή δωρεάν παραχωρούμενη), με βάση τα τετραγωνικά μέτρα των κύριων και βοηθητικών χώρων της
- 2) Για μια ή περισσότερες δευτερεύουσες κατοικίες (ιδιοκατοικούμενες ή μισθωμένες ή δωρεάν παραχωρούμενες), σύμφωνα με τα τετραγωνικά μέτρα των κύριων και βοηθητικών χώρων τους
- 3) Για επιβατικά αυτοκίνητα ιδιωτικής χρήσης, προσωπικά ή εταιρικά, ανάλογα με τα κυβικά εκατοστά και την παλαιότητά τους
- 4) Για ιδιωτικά σχολεία, στοιχειώδους και μέσης εκπαίδευσης
- 5) Για σκάφη αναψυχής ιδιωτικής χρήσης, ανάλογα με το είδος τους, το μήκος τους, την παλαιότητά τους, το εάν έχουν μόνιμο πλήρωμα ναυτολογημένο
- 6) Για οικιακούς βοηθούς, οδηγούς αυτοκινήτων, δασκάλους και λοιπό προσωπικό
- 7) Για αεροσκάφη και ελικόπτερα, ανάλογα με την ιπποδύναμή τους ή τις λίμπρες ώθησης, καθώς και για ανεμόπτερα
- 8) Για πισίνες, ανάλογα με το εάν είναι εξωτερικές ή εσωτερικές και τα τετραγωνικά της επιφάνειάς τους
- 9) Για την απόκτηση περιουσιακών στοιχείων όπως, η αγορά ή χρηματοδοτική μίσθωση αυτοκινήτων, πλοίων αναψυχής και λοιπών σκαφών αναψυχής, αεροσκαφών και κινητών πραγμάτων μεγάλης αξίας

Όταν το τεκμαρτό εισόδημα του φορολογούμενου είναι υψηλότερο από το συνολικό εισόδημά του, η διαφορά μεταξύ του τεκμαρτού και πραγματικού εισοδήματος προστίθεται στο συνολικό φορολογητέο εισόδημα και φορολογείται με τους συντελεστές που ισχύουν για την κυριότερη πηγή εισοδήματος. Εάν ο φορολογούμενος έχει εισόδημα μόνο από

επιχειρηματική δραστηριότητα ή εφόσον το μεγαλύτερο μέρος των εισοδημάτων του δεν προκύπτει από μισθωτή εργασία και συντάξεις, η φορολόγηση των εισοδημάτων του πραγματοποιείται βάσει των συντελεστών οι οποίοι ισχύουν για φυσικά και νομικά πρόσωπα με επιχειρηματική δραστηριότητα τα οποία τηρούν απλογραφικά βιβλία.

2.5 ΦΟΡΟΣ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ ΝΟΜΙΚΩΝ ΠΡΟΣΩΠΩΝ ΚΑΙ ΝΟΜΙΚΩΝ ΟΝΤΟΤΗΤΩΝ

2.5.1 Έννοια Νομικού Προσώπου και Νομικής Οντότητας⁵

Τα νομικά πρόσωπα διακρίνονται σε νομικά πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου και σε νομικά πρόσωπα Ιδιωτικού Δικαίου. Δημοσίου Δικαίου νομικά πρόσωπα είναι το κράτος, οι Δήμοι, οι Κοινότητες, τα Πανεπιστήμια, τα Ιδρύματα Κοινωνικών Ασφαλίσεων, οι Ναοί, οι Μονές, διάφορα επιστημονικά σωματεία. Τα νομικά πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου έχουν σκοπό να επιτελέσουν ορισμένη κρατική λειτουργία, ιδρύονται με πράξη της Πολιτείας και λειτουργούν κάτω από κανόνες Δημοσίου Δικαίου. Αντίθετα τα νομικά πρόσωπα Ιδιωτικού Δικαίου έχουν ιδιωτικούς σκοπούς και λειτουργούν κάτω από κανόνες του Αστικού Δικαίου. Ιδιωτικού Δικαίου νομικά πρόσωπα είναι τα Σωματεία, τα ιδρύματα, οι Επιτροπές εράνων και γενικά μη κερδοσκοπικά νομικά πρόσωπα. Οι μη κερδοσκοπικοί οργανισμοί είναι μια λογιστική οντότητα, η οποία λειτουργεί προς όφελος της κοινωνίας και όχι προς όφελος ενός ιδιοκτήτη ή μιας ομάδας συνεταίρων ή μετόχων. Έτσι η έννοια του καθαρού εισοδήματος δεν έχει νόημα για έναν μη κερδοσκοπικό οργανισμό. Επίσης, νομικά πρόσωπα τα οποία επιδιώκουν κερδοσκοπικούς σκοπούς και ρυθμίζονται από το εμπορικό δίκαιο είναι οι Α.Ε., οι Ε.Π.Ε, οι Ο.Ε., Ε.Ε., Ι.Κ.Ε, οι Συνεταιρισμοί, η Συμπλοιοκτησία, η Συμμετοχική ή Αφανής Εταιρεία.

Τα Ελληνικά Λογιστικά πρότυπα⁶ εισάγουν την έννοια της οντότητας (άρθρο 1 Ν.4308/2014) στην οποία ανήκει κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο ή ένωση προσώπων, με ή χωρίς νομική προσωπικότητα, επιχείρηση ή οργανισμός κερδοσκοπικού ή μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα που ανήκει στον ιδιωτικό ή δημόσιο φορέα. Σύμφωνα με τα

---

⁵ Καραγιώργος Θεοφάνης. (2016). *Λογιστική Εταιρειών και Φορολογία Εισοδήματος*. Θεσσαλονίκη: Αφοί Θ. Καραγιώργου Ο.Ε.

⁶ Νόμος 4308/2014

Ε.Λ.Π και με βάση το μέγεθος τους οι οντότητες διακρίνονται σε πολύ μικρές, σε μικρές οντότητες, σε μεσαίες οντότητες και σε μεγάλες. Για τον καθορισμό του μεγέθους τα κριτήρια που τίθενται είναι: το σύνολο του ενεργητικού, ο κύκλος εργασιών και ο μέσος όρος απασχολούμενων ατόμων (Καραγιώργος Θεοφάνης, 2016).

2.5.2 Υποκείμενα της Φορολογίας Εισοδήματος Νομικών Προσώπων

Σύμφωνα με το άρθρο 45 του Νόμου 4172/2013, όπως τροποποιήθηκε με την παρ.1 άρθρο 23 του Ν.4223/2013, σε φόρο εισοδήματος νομικών προσώπων και νομικών οντοτήτων υπόκεινται:

- α) οι κεφαλαιουχικές εταιρείες που συστήθηκαν στην ημεδαπή ή την αλλοδαπή (όπως Α.Ε., Ε.Π.Ε, Ι.Κ.Ε)
- β) οι προσωπικές εταιρείες που συστήθηκαν στην ημεδαπή ή την αλλοδαπή, εταιρείες που βασίζονται στα προσωπικά περιουσιακά στοιχεία των εταιρειών⁷ (όπως Ο.Ε., Ε.Ε.).
- γ) τα μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα νομικά πρόσωπα δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου που συστήθηκαν στην ημεδαπή ή την αλλοδαπή
- δ) συνεταιρισμοί και ενώσεις αυτών
- ε) κοινωνίες αστικού δικαίου, αστικές κερδοσκοπικές ή μη κερδοσκοπικές εταιρείες, συμμετοχικές ή αφανείς εφόσον ασκούν επιχείρηση ή επάγγελμα. Δεν αποτελούν αντικείμενο φορολόγησης οι εγγραφές των μελών, οι χορηγίες, οι δωρεές και οι συνδρομές
- στ) κοινοπραξίες
- ζ) οι νομικές οντότητες που ορίζονται στο άρθρο 2 του Κ.Φ.Ε. και δεν περιλαμβάνονται σε μια από τις προηγούμενες περιπτώσεις.

Στην περίπτωση των νομικών προσώπων και νομικών οντοτήτων που τηρούν απλογραφικά βιβλία εφαρμόζονται αποκλειστικά οι διατάξεις του άρθρου 112 του Ν. 4387/16 και του άρθρου 23 του Ν.4579/18. Ένα νομικό πρόσωπο ή μία νομική οντότητα φορολογείται όταν έχει τη φορολογική κατοικία στην Ελλάδα, για το παγκόσμιο εισόδημά του, ενώ παρέχεται δυνατότητα πίστωσης τυχόν καταβληθέντος φόρου στην αλλοδαπή για το ίδιο

---

⁷ Καραγιώργος Θεοφάνης. (2016). *Λογιστική Εταιρειών και Φορολογία Εισοδήματος*. Θεσσαλονίκη: Αφοί Θ. Καραγιώργου Ο.Ε.

εισόδημα. Εάν η φορολογική του κατοικία είναι στην αλλοδαπή, φορολογείται στην Ελλάδα μόνο για εισοδήματα από ελληνική πηγή.

2.5.3 Αντικείμενο της Φορολογίας Εισοδήματος Νομικών Προσώπων - Νομικών Οντοτήτων & Φορολογικοί Συντελεστές

Το άρθρο 44 του Ν.4172/2013 ορίζει ότι φόρος εισοδήματος νομικών προσώπων και νομικών οντοτήτων είναι *ο φόρος που επιβάλλεται ετησίως στα κέρδη που πραγματοποιούν τα νομικά πρόσωπα και οι νομικές οντότητες.*

Για τον προσδιορισμό του εισοδήματος των νομικών προσώπων και οντοτήτων ισχύουν οι ίδιοι κανόνες με το εισόδημα φυσικών προσώπων που προκύπτει από επιχειρηματική δραστηριότητα. Το εισόδημα από επιχειρηματική δραστηριότητα φορολογείται με ενιαίο φορολογικό συντελεστή 29% για το έτος 2018 και 28% για το έτος 2019 (άρθρο 23 Ν.4579/2018), μετά την αφαίρεση των εκπιπτόμενων δαπανών, των αποσβέσεων και των προβλέψεων για επισφαλείς απαιτήσεις.

Η μεταφορά ζημιών στις επόμενες χρήσεις μπορεί να γίνει διαδοχικά στα επόμενα 5 φορολογικά έτη μέσω συμψηφισμού με τυχόν κέρδη. Η δυνατότητα μεταφοράς ζημιών χάνεται όμως εάν μεταβληθεί το ιδιοκτησιακό καθεστώς σε ποσοστό μεγαλύτερο από 33% και δεν αποδειχθεί ότι η μεταβολή έγινε για επιχειρηματικούς ή εμπορικούς λόγους και όχι με σκοπό τη φοροαποφυγή ή φοροδιαφυγή.

Όλα τα νομικά πρόσωπα και οντότητες έχουν υποχρέωση προκαταβολής φόρου σε ποσοστό 100% επί του φόρου που προκύπτει για την προηγούμενη οικονομική χρήση, με εξαίρεση τις νέες επιχειρήσεις, για τις οποίες η υποχρέωση μειώνεται σε 50% για τα πρώτα τρία έτη από τη δήλωση έναρξης εργασιών της.

Με βάση την πιο πρόσφατη αναπροσαρμογή των φορολογικών συντελεστών για τα νομικά πρόσωπα και τις νομικές οντότητες που τηρούν απλογραφικά βιβλία (παρ.10 άρθρο 112 Ν.4387/2016 & άρθρο 23 Ν.4579/2018), τα κέρδη των εν λόγω εταιρειών θα φορολογούνται σύμφωνα με τους φορολογικούς συντελεστές που ισχύουν για τις εταιρείες που τηρούν διπλογραφικά βιβλία. Ο συντελεστής φορολόγησης και παρακράτησης φόρου μερισμάτων για εισόδημα από επιχειρηματική δραστηριότητα, νομικών προσώπων ή νομικών οντοτήτων που τηρούν διπλογραφικά και απλογραφικά βιβλία απεικονίζεται αναλυτικά στον παρακάτω πίνακα:

Φορολογικό έτος που ξεκινά από	Συντελεστής	
	φόρου σε όλα τα ανωτέρω νομικά πρόσωπα και οντότητες που τηρούν διπλογραφικά & απλογραφικά βιβλία	παρακράτησης φόρου μερισμάτων σε περίπτωση διανομής κερδών
01.01.2016	29%	10%
01.01.2016 έως 31.12.2018	29%	15%
Από 01.01.2019	28%	15%

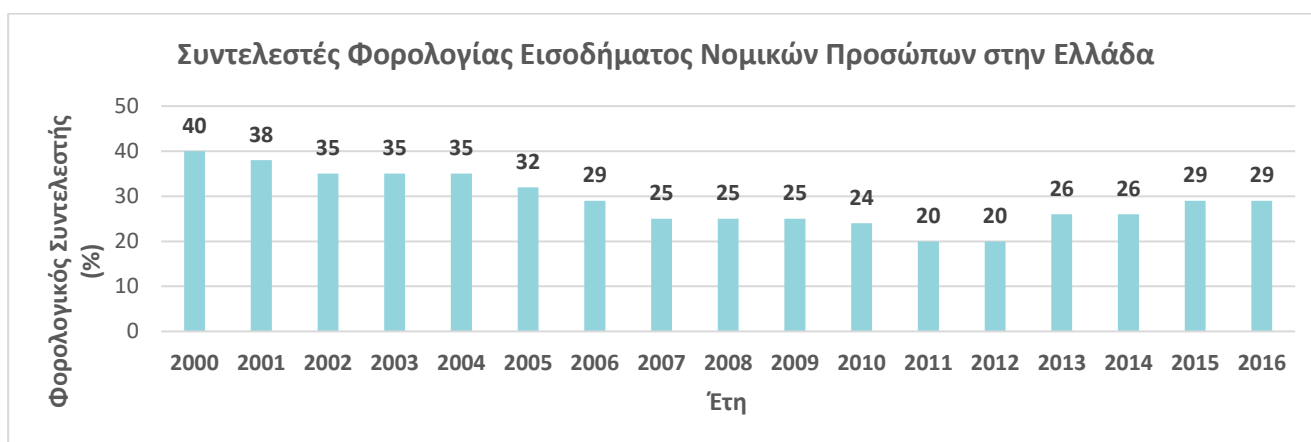
Πίνακας 13: Συντελεστής φορολόγησης και παρακράτησης φόρου μερισμάτων νομικών προσώπων ή νομικών οντοτήτων (Ελλάδα) 2018-2019
 Πηγή: Ν.4172/13 & Ν.4579/18

- Συντελεστής φορολόγησης για μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα νομικά πρόσωπα, σωματεία και ιδρύματα

Μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα νομικά πρόσωπα, σωματεία και ιδρύματα με διπλογραφικά βιβλία	<u>Φορολογικός Συντελεστής</u>
01.01.2016 έως 31.12.2018	29%
Από 01.01.2019	28%

Πίνακας 14: Συντελεστής φορολόγησης για μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα νομικά πρόσωπα (Ελλάδα) 2018-2019
 Πηγή: taxheaven.gr

Στο Διάγραμμα (4) απεικονίζονται οι κυριότερες αλλαγές που έλαβαν χώρα στους φορολογικούς συντελεστές νομικών προσώπων για τα έτη 2000-2016. Με την ψήφιση του Ν.4579/18 το άρθρο 58 του Ν.4172/13 τροποποιείται και τα κέρδη από επιχειρηματική δραστηριότητα θα φορολογούνται με συντελεστή 28% για το έτος 2019, 27% για το έτος 2020, 26% για το έτος 2021 και 25% για το έτος 2022.

Διάγραμμα 4: Συντελεστές Φορολογίας Εισοδήματος Νομικών Προσώπων στην Ελλάδα για τα έτη 2000-2016
 Πηγή: IOBE

2.5.4 Κύρια Χαρακτηριστικά Εισοδήματος Νομικών Προσώπων⁸

Ο Πίνακας (15) συνοψίζει ορισμένα κύρια χαρακτηριστικά της φορολογίας εισοδήματος των νομικών προσώπων και οντοτήτων.

Κύρια Χαρακτηριστικά Φορολογίας Εισοδήματος Νομικών Προσώπων στην Ελλάδα

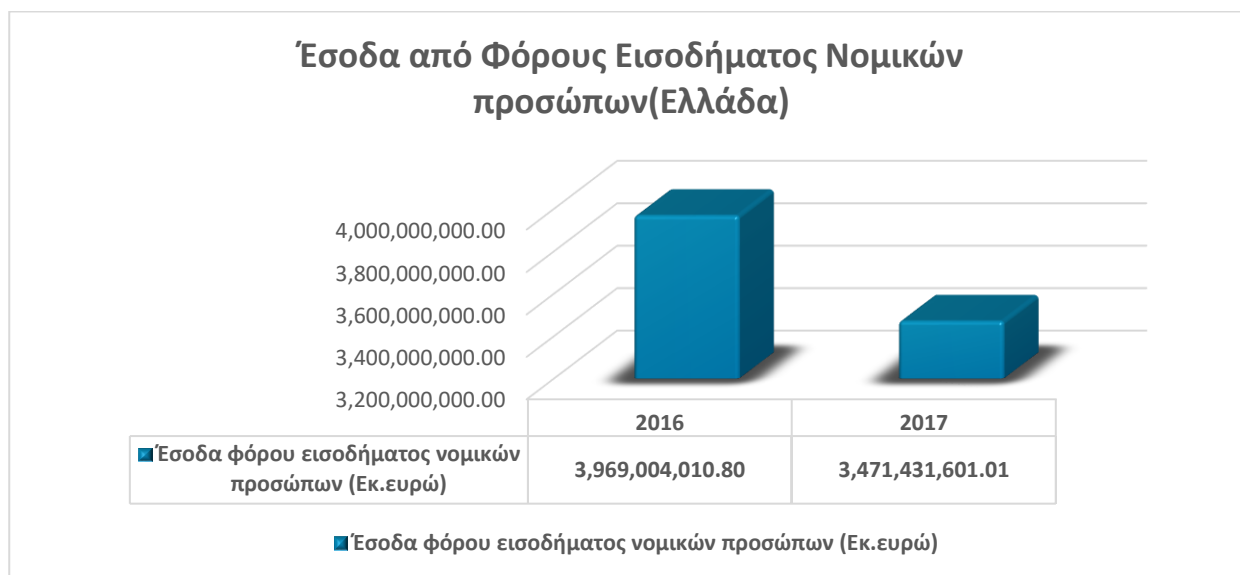
Παράμετρος	Περιγραφή
Ονομαστικός συντελεστής : Το άρθρο 58 του Ν.4172/13 τροποποιήθηκε με το άρθρο 23 Ν.4579/2018 και ισχύει από 3/12/2018	Νομικά πρόσωπα με διπλογραφικό λογιστικό σύστημα: 29% (ισχύει για τα εισοδήματα του φορολογικού έτους 2018. Για τα επόμενα έτη επέρχεται σταδιακή μείωση κατά 1% που φτάνει έως είκοσι πέντε τοις εκατό (25%) για τα εισοδήματα του φορολογικού έτους 2022 και επομένων
Νομικά πρόσωπα με απλογραφικό λογιστικό σύστημα: όπως στα φυσικά πρόσωπα	Μη φορολογικοί κάτοικοι: καθαρό εισόδημα που αποκτήθηκε στην Ελλάδα.
Προκαταβολή φόρου	100% επί του φόρου της προηγούμενης χρήσης
Φορολογική βάση	Παγκόσμιο εισόδημα (υπόκειται σε προστασία από διπλή φορολόγηση)
Εκπιπτόμενες δαπάνες	Οι δαπάνες που πραγματοποιούνται προς το συμφέρον της επιχείρησης, εκτός όσων ρητώς εξαιρούνται.
Αποσβέσεις	Πραγματοποιούνται από τον κύριο των παγίων ή από τον μισθωτή σε περίπτωση χρηματοδοτικής μίσθωσης. Δυνατότητα αναβολής της απόσβεσης των πάγιων στοιχείων κατά τα πρώτα φορολογικά έτη λειτουργίας νέων επιχειρήσεων. Σταθεροί συντελεστές απόσβεσης (από 4%-20%) ανάλογα με τη κατηγορία ενεργητικού. Ο εξοπλισμός επιστημονικής και τεχνολογικής έρευνας έχει συντελεστή απόσβεσης 40%.
Μεταφορά ζημιών	Μπορεί να γίνει διαδοχικά στα επόμενα 5 φορολογικά έτη μέσω συμψηφισμού με τυχόν κέρδη
Ρυθμίσεις αντιμετώπισης φοροαποφυγής	
Περιορισμός στις εκπιπτόμενες δαπάνες για τόκους (άρθρο 49 του Ν.4172/13)	Ναι, μέχρι ποσού ίσου με 30% των κερδών προ φόρων, τόκων και αποσβέσεων (EBITDA)
Κανόνες για ενδοομιλικές συναλλαγές (άρθρο 50 του Ν.4172/13)	Ναι, με τεκμηρίωση βάσει της αρχής των <<ίσων αποστάσεων>> (arm's length principle)
Ελεγχόμενες αλλοδαπές εταιρίες	Περιλαμβάνεται υπό προϋποθέσεις στο φορολογητέο εισόδημα ελληνικής εταιρίας το μη διανεμηθέν εισόδημα που έχει λάβει αλλοδαπή θυγατρική της από συναλλαγές με συνδεδεμένες εταιρίες (π.χ. έσοδα από μερίσματα, τόκους, δικαιώματα κ.λπ.).
Διανομή ενδοομιλικών μερισμάτων	Περιορίζονται οι απαλλαγές στις διανομές ενδοομιλικών μερισμάτων, σε περίπτωση κατάχρησης της φορολογικής νομοθεσίας

Πίνακας 15: Κύρια Χαρακτηριστικά Φορολογίας Εισοδήματος Νομικών Προσώπων (Ελλάδα)
Προσαρμογή από το Taxation trends in the European Union 2015– (IOBE & διαΝΕΟσις, 2018)

⁸ (IOBE & διαΝΕΟσις, 2018, σ. 86)

Σύμφωνα με την έκθεση της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων για την εξέλιξη & διακύμανση των φορολογικών εσόδων στην Ελλάδα, τα έσοδα από τη φορολογία εισοδήματος νομικών προσώπων εμφανίζονται μειωμένα κατά 12,54% το 2017 σε σύγκριση με το 2016, ήτοι διαμορφώθηκαν σε 3,47 δις € το έτος 2017 έναντι 3,97 δις € το προηγούμενο έτος.

Στο παρακάτω διάγραμμα απεικονίζονται τα φορολογικά έσοδα εταιρειών για τα έτη 2016 και 2017 στην Ελλάδα.

Διάγραμμα 5: Έσοδα από Φόρους Εισοδήματος Νομικών Προσώπων 2016 -2017 (Ελλάδα)
Πηγή: Γενικό Λογιστήριο του Κράτους

2.6 Ο ΦΟΡΟΣ ΠΡΟΣΤΙΘΕΜΕΝΗΣ ΑΞΙΑΣ (Φ.Π.Α.)

Στη χώρα μας, σύμφωνα με τις διατάξεις του Νόμου 2859/2000, επιβάλλεται φόρος κύκλου εργασιών με την ονομασία "φόρος προστιθέμενης αξίας".

Ο Φόρος Προστιθέμενης Αξίας (Φ.Π.Α.) είναι έμμεσος φόρος και οι πράξεις που υπάγονται σε φόρο είναι η παράδοση αγαθών, η παροχή υπηρεσιών, η ενδοκοινοτική απόκτηση αγαθών και η εισαγωγή αγαθών.

2.6.1 Υποκείμενο του Φ.Π.Α.

Στο άρθρο 3 του Ν.2859/2000 καθορίζεται ότι υποκείμενοι στο φόρο είναι: κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο, ημεδαπό ή αλλοδαπό ή ένωση προσώπων, εφόσον ασκεί κατά

τρόπο ανεξάρτητο οικονομική δραστηριότητα, ανεξάρτητα από τον τόπο εγκατάστασης, τον επιδιωκόμενο σκοπό ή το αποτέλεσμα της δραστηριότητας αυτής.

Το ελληνικό Δημόσιο, οι δήμοι, οι κοινότητες και τα άλλα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου δε θεωρούνται υποκείμενοι στο φόρο για τις πράξεις παράδοσης αγαθών και παροχής υπηρεσιών που ενεργούν κατά την εκπλήρωση της αποστολής τους, ακόμη και αν εισπράττουν τέλη, δικαιώματα ή εισφορές.

Εν τούτοις τα πρόσωπα αυτά θεωρούνται ως υποκείμενοι στο φόρο κατά το μέτρο που η μη υπαγωγή στο φόρο των δραστηριοτήτων τους οδηγεί σε στρέβλωση των όρων του ανταγωνισμού. Τα πρόσωπα αυτά έχουν οπωσδήποτε την ιδιότητα του υποκειμένου στο φόρο, εφόσον ασκούν τις δραστηριότητες που απαριθμούνται στο παράρτημα Ι του παρόντος νόμου, εκτός αν αυτές είναι ασήμαντες.

2.6.2 Αντικείμενο του Φ.Π.Α. (άρθρο 2 Νόμος 2859/2000)

Αντικείμενο του φόρου είναι:

- α) η παράδοση αγαθών και η παροχή υπηρεσιών, εφόσον πραγματοποιούνται από επαχθή αιτία στο εσωτερικό της χώρας από υποκείμενο στο φόρο που ενεργεί με αυτή την ιδιότητα,
- β) η εισαγωγή αγαθών στο εσωτερικό της χώρας,
- γ) η ενδοκοινοτική απόκτηση αγαθών που πραγματοποιείται από επαχθή αιτία στο εσωτερικό της χώρας.

Το κεφάλαιο στ' του κώδικα ορίζει ποιες κατηγορίες απαλλάσσονται από την καταβολή του φόρου προστιθέμενης αξίας.

2.6.3 Συντελεστές Φ.Π.Α.

Στον ακόλουθο Πίνακα παρουσιάζονται οι συντελεστές Φ.Π.Α που ισχύουν στην Ελλάδα:

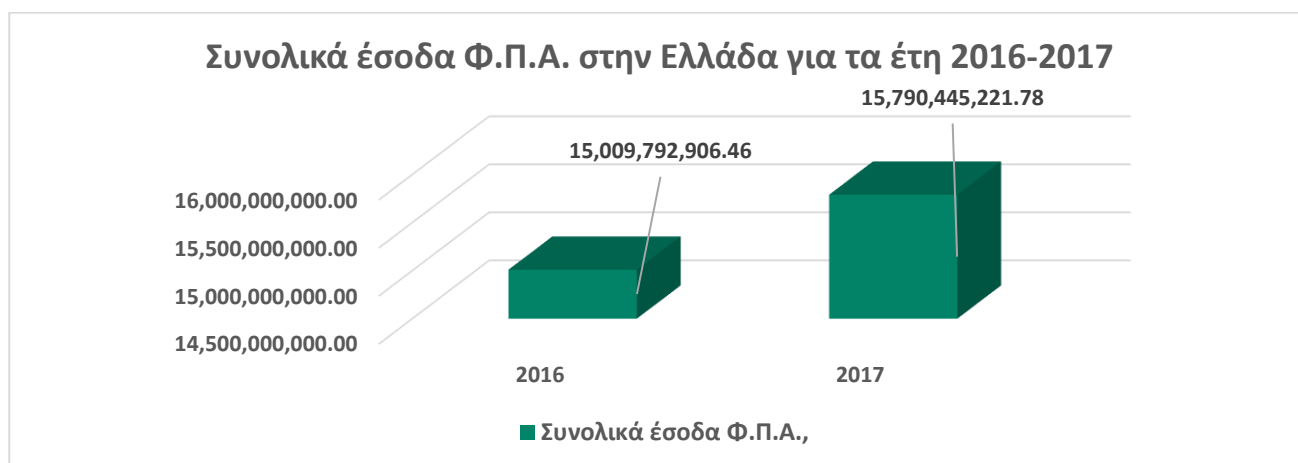
Περιοχές	Νομών Έβρου, Λέσβου, Χίου, Σάμου, Δωδεκανήσου πλην της Ρόδου και της Καρπάθου	Υπόλοιπη Επικράτεια	
Περίοδος	Από 1.6.2016 έως 31.12.2017	από 1.1.2016	
Υπηρεσίες μειωμένος συντελεστή ΦΠΑ	Εισιτήρια θεατρικών παραστάσεων	4%	6%
	Η παροχή υπηρεσιών κατ' οίκον φροντίδας, παιδιών, ηλικιωμένων, ασθενών και ατόμων με ειδικές ανάγκες γενικά.	9%	13%
	Η διαμονή σε ξενοδοχεία -η μίσθωση χώρου σε κατασκήνωση ή κάμπινγκ για τροχόσπιτα.	9%**	13%
Λοιπές Υπηρεσίες	Λοιπές υπηρεσίες κανονικού συντελεστή ΦΠΑ 24%	17%	24%
Αγαθά	Βιβλία και βιβλία για παιδιά	4%	6%
	Εφημερίδες και περιοδικές εκδόσεις τυπωμένες	4%	6%
	Φάρμακα - Εμβόλια για την ιατρική του ανθρώπου	4%	6%
	Αγαθά με 13% (κρέατα, ψάρια, λαχανικά, φυτά, νερό ηλεκτρική ενέργεια κλπ.)	9%	13%
	Καπνοβιομηχανικά προϊόντα και μεταφορικά μέσα (παρ. 4 του άρθρου 21)	24%	24%
	Λοιπά αγαθά εκτός των ανωτέρω που υπάγονται στον κανονικό συντελεστή (24%)	23%	24%

Πίνακας 16: Συντελεστές του Φ.Π.Α στην Ελλάδα 2018
Πηγή: www.taxheaven.gr

Σύμφωνα με την έκθεση της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων που αφορά την εξέλιξη & διακύμανση των φορολογικών εσόδων στην Ελλάδα, τα συνολικά έσοδα από τον Φ.Π.Α., τα οποία αποτελούν το 58,6% των συνολικών εσόδων από έμμεσους φόρους, διαρθρώνονται σε έσοδα από τον Φ.Π.Α. εγχωρίων και τον Φ.Π.Α. εισαγομένων. Τα έσοδα από τον Φ.Π.Α. εγχωρίων το 2017 αυξήθηκαν κατά 2,85% σε σχέση με το 2016, ενώ τα έσοδα από τον Φ.Π.Α. εισαγομένων αυξήθηκαν κατά 9,79%.

Αποτέλεσμα των ανωτέρω μεταβολών είναι ότι το 2017, τα συνολικά έσοδα από τον Φ.Π.Α. αυξήθηκαν κατά 780,65 εκ. € έναντι του 2016 (ποσοστιαία μεταβολή 5,2%) (Γράφημα 6).

Η εν λόγω αύξηση συνολικών εσόδων από Φ.Π.Α. εν μέρει οφείλεται στην κατάργηση του ειδικού καθεστώτος μειωμένου Φ.Π.Α. σε ορισμένα νησιά του Αιγαίου από 01.06.2016 με τις τροποποιήσεις που έχουν επέλθει.

Διάγραμμα 6: Έσοδα από τον Φ.Π.Α. (Ελλάδα) 2016-2017
Πηγή: Γενικό Λογιστήριο του Κράτους

3^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ

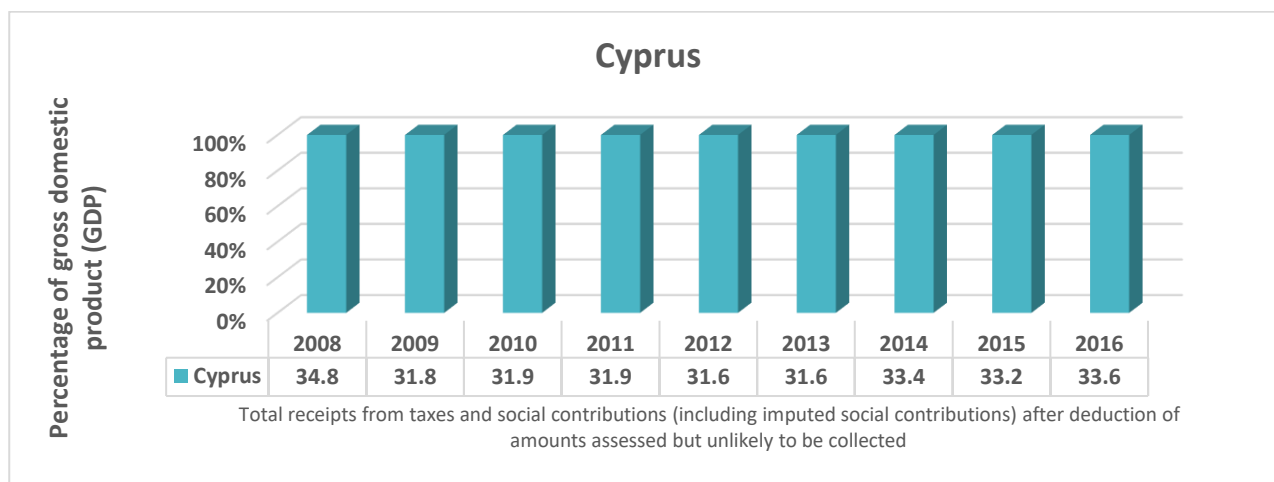
3. ΕΥΡΩΠΑΪΚΑ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ

3.1 Το ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ

Η Κύπρος, επίσημα Κυπριακή Δημοκρατία ή Δημοκρατία της Κύπρου είναι ένα ανεξάρτητο νησιωτικό κράτος της ανατολικής Μεσογείου και το τρίτο μεγαλύτερο σε πληθυσμό και έκταση στην Μεσόγειο. Η Κύπρος έγινε μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης το 2004 και της Ευρωζώνης το 2008. Θεωρείται ανεπτυγμένη χώρα, με υψηλό κατά κεφαλήν εισόδημα και υψηλό δείκτη ανθρώπινης ανάπτυξης. Το πολίτευμα της Κύπρου είναι Προεδρική Δημοκρατία.

Η Κύπρος προσφέρει ένα από τα πιο ελκυστικά φορολογικά συστήματα στην Ευρώπη. Η χώρα διατηρεί ένα απλοποιημένο, αποτελεσματικό και διάφανο φορολογικό

σύστημα που είναι πλήρως συμβατό με τους νόμους και τους κανονισμούς της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στην Κύπρο τα φορολογικά έσοδα ως ποσοστό του ΑΕΠ (tax revenue to GDP ratio) όπου συμπεριλαμβάνονται και οι ασφαλιστικές εισφορές ανήλθαν σε 34,08%, 31,9%, 33,2%, 33,6%, για τα έτη αναφοράς 2008, 2010, 2015 και 2016. Σημειώνεται ότι ο μέσος ευρωπαϊκός όρος για το 2016 ήταν 40,01%, ενώ για τις χώρες της Ευρωζώνης ήταν 41,2%.

Διάγραμμα 7: Φορολογικά έσοδα ως ποσοστό του ΑΕΠ στην Κύπρο 2008-2016
Πηγή: Eurostat

3.1.1 Φόρος Εισοδήματος Φυσικών Προσώπων⁹

Άτομο που είναι φορολογικός κάτοικος της Κυπριακής Δημοκρατίας φορολογείται πάνω στο εισόδημα που αποκτάται ή προκύπτει από πηγές τόσο εντός όσο και εκτός της Δημοκρατίας. Άτομο που δεν είναι φορολογικός κάτοικος της Δημοκρατίας, φορολογείται πάνω στο εισόδημα που αποκτάται ή προκύπτει από πηγές μόνο εντός της Δημοκρατίας.

Άτομο το οποίο παραμένει στη Δημοκρατία για περισσότερο από 183 ημέρες στο φορολογικό έτος θεωρείται φορολογικός κάτοικος της Δημοκρατίας. Από την 1η Ιανουαρίου 2017, άτομο μπορεί να είναι φορολογικός κάτοικος της Δημοκρατίας έστω και αν παραμένει στη Δημοκρατία για λιγότερο από 183 ημέρες εάν τηρεί όλες τις πιο κάτω προϋποθέσεις κατά τη διάρκεια ενός φορολογικού έτους (1 Ιανουαρίου – 31 Δεκεμβρίου):

- i. δεν παραμένει σε οποιοδήποτε κράτος για περισσότερες από 183 ημέρες

⁹ (www2.deloitte.com, 2018)

- ii. δεν είναι φορολογικός κάτοικος σε οποιοδήποτε άλλο κράτος
- iii. παραμένει στη Δημοκρατία για τουλάχιστον 60 ημέρες
- iv. διατηρεί μόνιμη κατοικία στη Δημοκρατία η οποία είτε του ανήκει είτε το άτομο ενοικιάζει
- v. ασκεί επιχείρηση στη Δημοκρατία ή εργοδοτείται στη Δημοκρατία ή κατέχει αξίωμα σε πρόσωπο φορολογικό κάτοικο της Δημοκρατίας σε οποιοδήποτε χρόνο κατά τη διάρκεια του φορολογικού έτους.

Για σκοπούς υπολογισμού των ημερών παραμονής στη Δημοκρατία:

- η ημέρα άφιξης στη Δημοκρατία λογίζεται ως ημέρα στη Δημοκρατία
- η ημέρα αναχώρησης από τη Δημοκρατία λογίζεται ως ημέρα εκτός της Δημοκρατίας
- η άφιξη στη Δημοκρατία και αναχώρηση από τη Δημοκρατία την ίδια ημέρα λογίζεται ως μια ημέρα στη Δημοκρατία και
- η αναχώρηση από τη Δημοκρατία και επιστροφή στη Δημοκρατία την ίδια ημέρα λογίζεται ως μια ημέρα εκτός της Δημοκρατίας

Για φυσικά πρόσωπα ισχύουν οι ακόλουθοι φορολογικοί συντελεστές:

Φορολογική Κλίμακα	Ετήσιο Εισόδημα	Συντελεστής	Ποσό Φόρου	Συσσωρευμένος Φόρος
1	έως 19.500 EUR	0 %	0	0
2	19.501 EUR - 28.000 EUR	20 %	1.700	1.700
3	28.001 EUR - 36.300 EUR	25 %	2.075	3.775
4	36.301 EUR - 60.000 EUR	30 %	7.110	10.885
5	60.001 EUR και άνω	35 %		

Πίνακας 17: Συντελεστές Φορολογίας Εισοδήματος στην Κύπρο 2018-2019
Πηγή: eurora.eu.

Σύνταξη του εξωτερικού φορολογείται με σταθερό συντελεστή 5% πέραν των €3.420. Ο φορολογούμενος μπορεί να επιλέξει να φορολογηθεί με βάση τους κανονικούς φορολογικούς συντελεστές και κλίμακες όπως αναφέρονται πιο πάνω. Αυτή η επιλογή

μπορεί να γίνεται ετησίως. Η σύνταξη χρειάς φορολογείται με σταθερό συντελεστή 20% για ποσά πέραν των €19.500.

Επιπλέον, σε εισόδημα από μερίσματα, τόκους και ενοίκια φορολογικών κατοίκων Κύπρου, επιβάλλεται η έκτακτη αμυντική εισφορά για την ενίσχυση της εθνικής άμυνας. Μη κάτοικοι Κύπρου εξαιρούνται από την καταβολή αμυντικής εισφοράς. Αν το συνολικό εισόδημα φυσικού προσώπου (συμπεριλαμβανομένων των τόκων) δεν ξεπερνά τις €12.000 στο φορολογικό έτος, ο συντελεστής έκτακτης εισφοράς για την άμυνα μειώνεται σε 3%.

Ορισμένα είδη εισοδήματος απαλλάσσονται από τη φορολογία, κάτω από όρους και προϋποθέσεις (www.pwc.com.cy, Ιανουάριος 2018):

Είδος εισοδήματος	Απαλλαγή
Τόκοι που δεν προκύπτουν από τη συνήθη διεξαγωγή επιχείρησης ή συνδέονται στενά με αυτή. Επιβάλλεται έκτακτη αμυντική εισφορά 30%)	Όλοι Υπό Προϋποθέσεις
Μερίσματα (επιβάλλεται έκτακτη αμυντική εισφορά στα φυσικά πρόσωπα 17%)	Όλα Υπό Προϋποθέσεις
Αμοιβή (πέραν των €100.000 ετησίως) από οποιαδήποτε εργοδότηση που ασκείται στη Δημοκρατία από άτομο το οποίο ήταν κάτοικος εκτός της Δημοκρατίας πριν την έναρξη της εργοδότησης του στη Δημοκρατία .	50% της αμοιβής
Αμοιβή από την παροχή μισθωτών υπηρεσιών εκτός Κύπρου για συνολική περίοδο πέραν των 90 ημερών σε εργοδότη που δεν είναι κάτοικος στην Κύπρο ή σε μόνιμη εγκατάσταση στο εξωτερικό εργοδότη που είναι κάτοικος Κύπρου.	Όλη
Κέρδη από μόνιμη εγκατάσταση στο εξωτερικό	Όλα Υπό Προϋποθέσεις
Κατ' αποκοπή καθοριζόμενο ποσό το οποίο λαμβάνεται εφάπαξ υπό τύπο φιλοδωρήματος λόγω αφυπηρέτησης, μετατροπής συντάξεως ή θανάτου ή αποζημίωση θανάτου ή σωματικής βλάβης	Όλο
Ποσό που αντιπροσωπεύει την αποπληρωμή κεφαλαίου ατόμων που συσσωρεύεται από πληρωμές ασφαλίσεων ή συνεισφορών σε εγκεκριμένα ταμεία (π.χ. Ταμεία Προνοίας)	Όλο
Κέρδος από τη διάθεση τίτλων	Όλο Υπό Προϋποθέσεις
Εισόδημα από υποτροφία ή οποιοδήποτε άλλο παρόμοιο εκπαιδευτικό χορήγημα σε άτομο το οποίο φοιτά τακτικά σε πανεπιστήμιο, κολλέγιο, σχολή ή άλλο αναγνωρισμένο ίδρυμα.	Όλο
Αποδοχές ξένων λειτουργών που ασκούν στην Κύπρο εκπαιδευτική, πολιτιστική ή επιστημονική λειτουργία.	Όλες

Πίνακας 18: Ισχύουσες Φορολογικές απαλλαγές στο Εισόδημα Φυσικών Προσώπων στην Κύπρο 2018

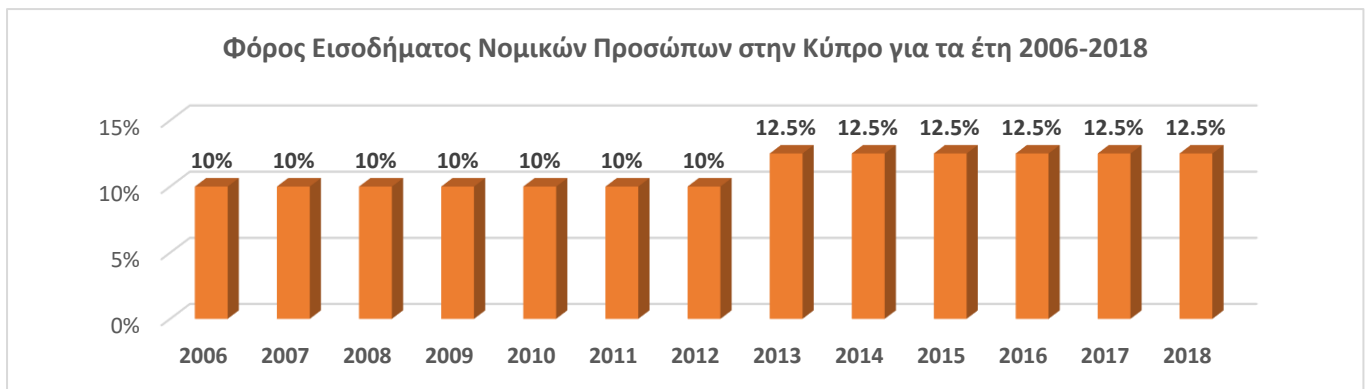
Τα πιο κάτω ποσά είναι αφαιρετέα από το φορολογητέο εισόδημα (www.pwc.com.cy, Ιανουάριος 2018):

Είδος εισοδήματος	Απαλλαγή
Τόκοι που δαπανούνται αναφορικά με την απόκτηση στοιχείων ενεργητικού που χρησιμοποιούνται στην επιχείρηση.	Όλο
Έξοδα για ενοικιαζόμενο κτίριο	20% των ενοικίων
Τόκοι για ενοικιαζόμενο κτίριο	Όλοι
Συνδρομές σε συντεχνίες ή επαγγελματικούς συνδέσμους	Όλες
Δαπάνες για συντήρηση διατηρητέας οικοδομής (με προϋποθέσεις)	Ανάλογα με το εμβαδόν της οικοδομής
Δωρεές σε εγκεκριμένα φιλανθρωπικά ιδρύματα (με αποδείξεις)	Όλες
Επένδυση σε καινοτόμο μικρομεσαία επιχείρηση	Από την 1η Ιανουαρίου 2017, περιορίζεται στο 50% του φορολογητέου εισοδήματος πριν την αφαίρεση της παρούσας έκπτωσης με ανώτατο ποσό έκπτωσης τις €150.000

3.1.2 Φόρος Εισοδήματος Νομικών Προσώπων

Εταιρεία που είναι φορολογικός κάτοικος της Δημοκρατίας, φορολογείται πάνω στο εισόδημα που αποκτάται ή προκύπτει από πηγές τόσο εντός όσο και εκτός της Δημοκρατίας. Εταιρεία που δεν είναι φορολογικός κάτοικος της Δημοκρατίας, φορολογείται πάνω στο εισόδημα που αποκτάται ή προκύπτει από πηγές μόνο εντός της Δημοκρατίας. Φορολογικός κάτοικος της Δημοκρατίας είναι εταιρεία της οποίας ο έλεγχος και η διεύθυνση ασκείται στη Δημοκρατία (www2.deloitte.com, 2018). Ο συντελεστής εταιρικού φόρου για όλες τις εταιρίες είναι 12,5%.

Υπό προϋποθέσεις, η φορολογική ζημιά, που προκύπτει κατά τη διάρκεια του φορολογικού έτους, αν δεν μπορεί να συμψηφιστεί με άλλα εισοδήματα, μεταφέρεται και συμψηφίζεται με τα φορολογικά κέρδη των επόμενων πέντε ετών.

Διάγραμμα 8: Φόρος Εισοδήματος Νομικών Προσώπων στην Κύπρο για τα έτη 2006-2018

Πηγή: www.kmpg.com

Φορολογικές απαλλαγές (www.pwc.com.cy, Ιανουάριος 2018)

Είδος εισοδήματος	Απαλλαγή
Το κέρδος που προκύπτει από συναλλαγματικές διαφορές με εξαίρεση αυτές που αφορούν εμπορία συναλλάγματος και σχετικών παραγώγων.	Όλο
Τόκοι που δεν προκύπτουν από τη συνήθη διεξαγωγή μιας επιχείρησης). Το εν λόγω εισόδημα από τόκους υπόκειται σε έκτακτη αμυντική εισφορά 30%.	Όλοι
Μερίσματα (εξαιρούνται τα μερίσματα που εκπίπτουν από το φορολογητέο εισόδημα της καταβάλλουσας εταιρείας).	Όλα
Κέρδη από μόνιμη εγκατάσταση στο εξωτερικό, κάτω από ορισμένες προϋποθέσεις.	Όλα
Κέρδος από τη διάθεση τίτλων.	Όλο

3.1.3 Φόρος Προστιθέμενης αξίας¹⁰

Ο ΦΠΑ επιβάλλεται στις παραδόσεις αγαθών ή παροχές υπηρεσιών που πραγματοποιούνται στη Δημοκρατία, στις ενδοκοινοτικές αποκτήσεις εμπορευμάτων από άλλα Κράτη Μέλη και στις εισαγωγές αγαθών στην Κύπρο.

¹⁰ (www.pwc.com.cy, Ιανουάριος 2018)

Υποκείμενα στον φόρο πρόσωπα χρεώνουν ΦΠΑ (φόρος εκροών) στις φορολογητέες παραδόσεις που πραγματοποιούν και χρεώνονται με ΦΠΑ (φόρο εισροών) στα αγαθά και υπηρεσίες που αγοράζουν.

Όταν ο φόρος εκροών υπερβαίνει το φόρο εισροών, ο φορολογούμενος πληρώνει στο κράτος την διαφορά. Όταν ο φόρος εισροών ξεπερνά τον φόρο εκροών η διαφορά μεταφέρεται ως πιστωτικό υπόλοιπο και συμψηφίζεται με μελλοντικό φόρο εκροών.

Για ενδοκοινοτικές αποκτήσεις (εκτός από αγαθά που υπόκεινται σε φόρο κατανάλωσης), ο εμπορευόμενος δεν πληρώνει ΦΠΑ κατά την άφιξη των προϊόντων στην Κύπρο αλλά εφαρμόζει τη μέθοδο της αντίστροφης χρέωσης. Αυτό αποτελεί μια λογιστική εγγραφή στα βιβλία του με την οποία αυτοχρεώνεται με ΦΠΑ τον οποίο ταυτόχρονα διεκδικεί αν αφορά συναλλαγές για τις οποίες παρέχεται το δικαίωμα έκπτωσης του φόρου εισροών, μη δημιουργώντας κόστος στην επιχείρηση.

Στην περίπτωση που η απόκτηση αφορά συναλλαγές για τις οποίες δεν παρέχεται το δικαίωμα έκπτωσης του φόρου εισροών ο εμπορευόμενος οφείλει να καταβάλει τον ΦΠΑ που αντιστοιχεί στην απόκτηση.

Η νομοθεσία περιλαμβάνει τους ακόλουθους τέσσερις φορολογικούς συντελεστές:

- α) Κανονικός 19% β)Μειωμένος 9% γ)Μειωμένος 5% δ)Μηδενικός 0%

Με κανονικό συντελεστή φορολογούνται όλες οι παραδόσεις αγαθών και παροχές υπηρεσιών που δεν φορολογούνται με μηδενικό ή μειωμένο συντελεστή και δεν εξαιρούνται της φορολογίας.

Με μειωμένο συντελεστή 9% φορολογούνται: Υπηρεσίες εστιατορίου και εστίασης (συμπεριλαμβανομένης της διάθεσης οινοπνευματωδών ποτών, μπύρας, κρασιού και αναψυκτικών). Διαμονή σε ξενοδοχεία, τουριστικά καταλύματα. Μεταφορά επιβατών και των συνοδευόμενων αποσκευών τους στο εσωτερικό της Δημοκρατίας με αστικό, υπεραστικό και αγροτικό ταξί και με τουριστικά, εκδρομικά και υπεραστικά λεωφορεία. Θαλάσσια εγχώρια μεταφορά επιβατών και των συνοδευόμενων αποσκευών τους.

Με μειωμένο συντελεστή 5% φορολογούνται: Παραδόσεις τροφίμων. Παραδόσεις παρασκευασμένων ή μη παρασκευασμένων τροφίμων ή ποτών (εξαιρουμένων των οινοπνευματωδών ποτών, μπύρας, κρασιών και αναψυκτικών) ή και των δύο με ή χωρίς

μεταφορικά (π.χ. take away, delivery). Παραδόσεις φαρμάκων και εμβολίων για ιατρική και κτηνιατρική χρήση. Βιβλία, εφημερίδες και περιοδικά. Δικαιώματα εισόδου σε παραστάσεις θεάτρου, συναυλίες, μουσεία κτλ. Δικαιώματα εισόδου σε αθλητικές εκδηλώσεις και δικαίωμα χρήσης αθλητικών εγκαταστάσεων. Υπηρεσίες κομμωτικής. Ανακαίνιση και επισκευή ιδιωτικών κατοικιών άνω των τριών ετών μετά την πρώτη εγκατάσταση. Δραστηριότητες επισιτισμού από σχολικές καντίνες.

Με μηδενικό συντελεστή ΦΠΑ φορολογούνται: Οι εξαγωγές αγαθών. Παραδόσεις, μετατροπές, επιδιορθώσεις, εργασίες συντήρησης, ναυλώσεις και μισθώσεις πλοίων τα οποία χρησιμοποιούνται στη ναυσιπλοΐα ανοικτής θάλασσας και εκτελούν μεταφορές επιβατών με κόμιστρο ή με τα οποία ασκείται εμπορική ή άλλη δραστηριότητα. Παραδόσεις, μετατροπές, επιδιορθώσεις, εργασίες συντήρησης, ναυλώσεις και μισθώσεις αεροσκαφών τα οποία χρησιμοποιούνται από αεροπορικές εταιρείες που εκτελούν κυρίως διεθνείς μεταφορές με κόμιστρο. Υπηρεσίες για τις άμεσες ανάγκες των πλοίων και αεροπλάνων.

Εξαιρέσεις: Εξαιρούνται από το πλαίσιο εφαρμογής του ΦΠΑ:

- Μισθώσεις ακίνητης περιουσίας η οποία χρησιμοποιείται για κατοικία.
- Χρηματοοικονομικές υπηρεσίες (κάποιες είναι φορολογητέες).
- Νοσοκομειακή και ιατρική περίθαλψη.
- Ταχυδρομικές υπηρεσίες.
- Ασφαλιστικές υπηρεσίες.
- Παραδόσεις κτιρίων για τα οποία έχει κατατεθεί αίτηση πολεοδομικής άδειας πριν την 1^η Μαΐου 2004.
- Εκπαίδευση όλων των βαθμίδων κάτω από προϋποθέσεις.

3.2 Το Φορολογικό Σύστημα της Βουλγαρίας

Η Δημοκρατία της Βουλγαρίας είναι χώρα της νοτιοανατολικής Ευρώπης και το πολίτευμα της είναι κοινοβουλευτική δημοκρατία. Είναι μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, του NATO και του Συμβουλίου της Ευρώπης, του Οργανισμού για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη (ΟΑΣΕ). Με την φορολογική μεταρρύθμιση που πραγματοποιήθηκε το 2007, το βουλγάρικο κράτος είχε ως στόχο την ενίσχυση της

επιχειρηματικότητας και την δημιουργία ενός απλοποιημένου, λειτουργικού φορολογικού συστήματος, φιλικού για τις ξένες (και όχι μόνο) επενδύσεις. Οι βασικότεροι φόροι είναι:

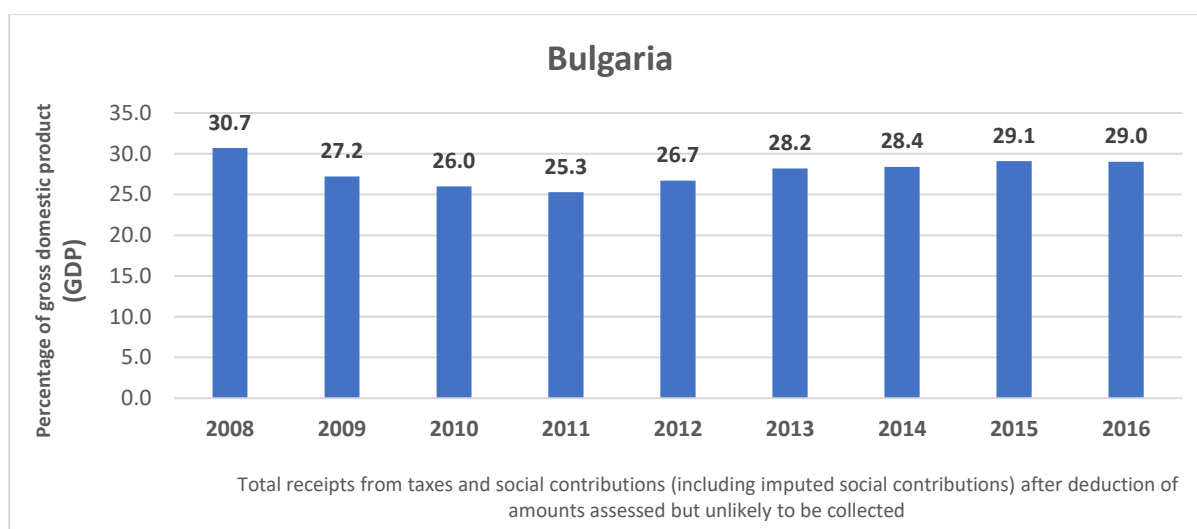
- φόρος φυσικών προσώπων 10% (flat tax) στο φορολογητέο εισόδημα
- φόρος νομικών προσώπων (εταιριών) 10% (flat tax) επί των καθαρών κερδών
- φόρος μερισμάτων 5%
- φόρος προστιθεμένης αξίας (DDS) 20% και μηδενικός προκειμένου για

ενδοκοινοτικές συναλλαγές

- φόροι περιουσίας

Το καθεστώς φορολογίας στη Βουλγαρία μπορεί να χωριστεί σε δύο βασικές κατηγορίες: άμεσοι (φόρος εισοδήματος εταιρειών, φόρος εισοδήματος φυσικών προσώπων, φόροι παρακρατήθεν στην πηγή) και έμμεσοι φόροι (φόρος προστιθεμένης αξίας και ειδικοί φόροι).

Τα φορολογικά έσοδα ως ποσοστό του ΑΕΠ (tax revenue to GDP ratio) στη Βουλγαρία την περίοδο 2008-2016 μειώθηκαν με τη μεταρρύθμιση στη φορολογία εισοδήματος το 2008 (μείωση των συντελεστών των εταιρικών κερδών από 15% σε 10% και μείωση της φορολογίας εισοδήματος).

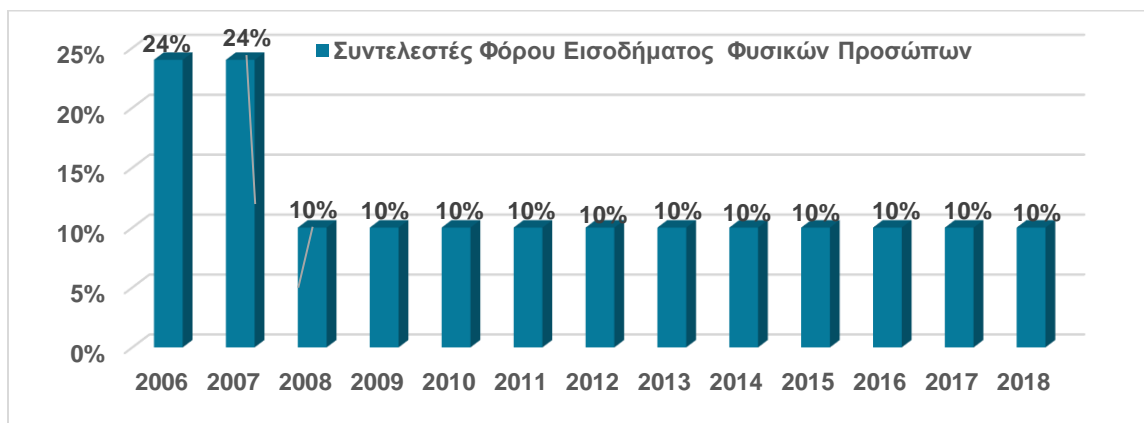

Διάγραμμα 9: Φορολογικά έσοδα ως ποσοστό του ΑΕΠ στη Βουλγαρία 2008-2016
Πηγή: Eurostat

3.2.1 Φόρος εισοδήματος Φυσικών προσώπων.

Υποκείμενα στη φορολογία υπό το Νόμο περί φόρου εισοδήματος φυσικών προσώπων είναι τα ημεδαπά και αλλοδαπά πρόσωπα. Ως ημεδαπά πρόσωπα θεωρούνται τα πρόσωπα, που ανεξάρτητα από την υπηκοότητά τους, έχουν μόνιμη διεύθυνση στη

Βουλγαρία ή τα πρόσωπα που μένουν στη Βουλγαρία για περισσότερο από 183 μέρες ετησίως. Τα ημεδαπά φυσικά πρόσωπα φορολογούνται για εισοδήματα από πηγές που προκύπτουν στη Βουλγαρία και από πηγές εκτός της χώρας (φορολογικοί κάτοικοι ανεξαρτήτως γεωγραφικής πηγής). Τα αλλοδαπά φυσικά πρόσωπα φορολογούνται μόνο για εισοδήματα από πηγές που προκύπτουν στη Βουλγαρία. Το φορολογητέο εισόδημα περιλαμβάνει το εισόδημα από μισθωτές υπηρεσίες, εισόδημα από επιχειρηματική ή επαγγελματική δραστηριότητα, τα κέρδη του κεφαλαίου, εισοδήματα από ενοίκια-μισθώσεις, όλα τα είδη των τόκων από τραπεζικούς λογαριασμούς. Τα φυσικά πρόσωπα φορολογούνται με ενιαίο συντελεστή φορολόγησης 10% (flat tax) και το εισόδημα από μερίσματα φορολογείται με συντελεστή 5%. Τα έσοδα από τόκους, συμπεριλαμβανομένων των τόκων τραπεζικών καταθέσεων, φορολογούνται με συντελεστή 8% (www2.Deloitte.com, 2018). Απαλλάσσονται από τη φορολογία έσοδα από πώληση ακινήτων (για ακίνητα με πάνω από τρία χρόνια ιδιοκτησίας πριν την πώληση), έσοδα από υποτροφίες, διατροφές, συντάξεις κοινωνικών ασφαλίσεων και έσοδα από αποζημιώσεις ασφαλειών.

Διάγραμμα 10: Συντελεστές Φόρου Εισοδήματος Φυσικών Προσώπων στη Βουλγαρία για τα έτη 2006-2018 (Individual tax rates for 2006-2018) Πηγή: www.KPMG.com

Μέχρι το 2007, η φορολογία εισοδήματος στη Βουλγαρία στηριζόταν στην εφαρμογή προοδευτικών φορολογικών συντελεστών για το προσωπικό εισόδημα που κυμαίνονταν από 20%-24% ανάλογα με το ύψος του φορολογητέου εισοδήματος. Το σύστημα είχε αφορολόγητο όριο 2.400BGN και διέθετε πλήθος φορολογικών κινήτρων και ελαφρύνσεων.

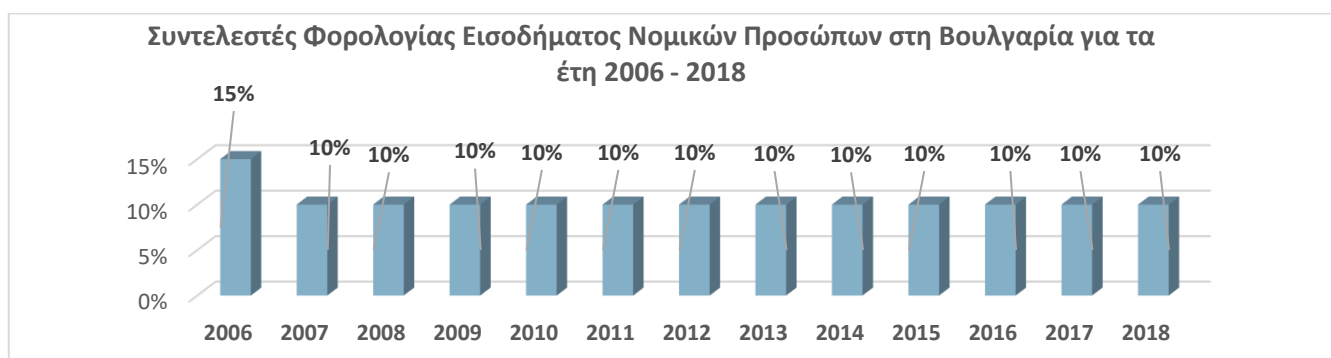

3.2.2 Φόρος Εισοδήματος Νομικών Προσώπων.

Με την ένταξη της Βουλγαρίας στην ΕΕ, ξεκίνησε η αναμόρφωση του φορολογικού της συστήματος με μακροπρόθεσμο στόχο την δημιουργία ενός ελκυστικού φορολογικού συστήματος, το οποίο στοχεύει στην ενίσχυση των ξένων άμεσων επενδύσεων και την τόνωση της επιχειρηματικότητας (IOBE & διαΝΕΟσις, 2018).

Σύμφωνα με το Νόμο περί φόρου εισοδήματος εταιρειών (corporate taxation) (ΝΦΕΕ) όλα τα νομικά πρόσωπα και ενώσεις χωρίς νομική προσωπικότητα οι οποίοι συναλλάσσονται εμπορικά στη χώρα φορολογούνται με φόρος εισοδήματος σε ποσό από 10% (flat tax). Πρόκειται για τον πιο χαμηλό φορολογικό συντελεστή ανάμεσα στις χώρες της ΕΕ που εφαρμόζουν ενιαίους φορολογικούς συντελεστές.

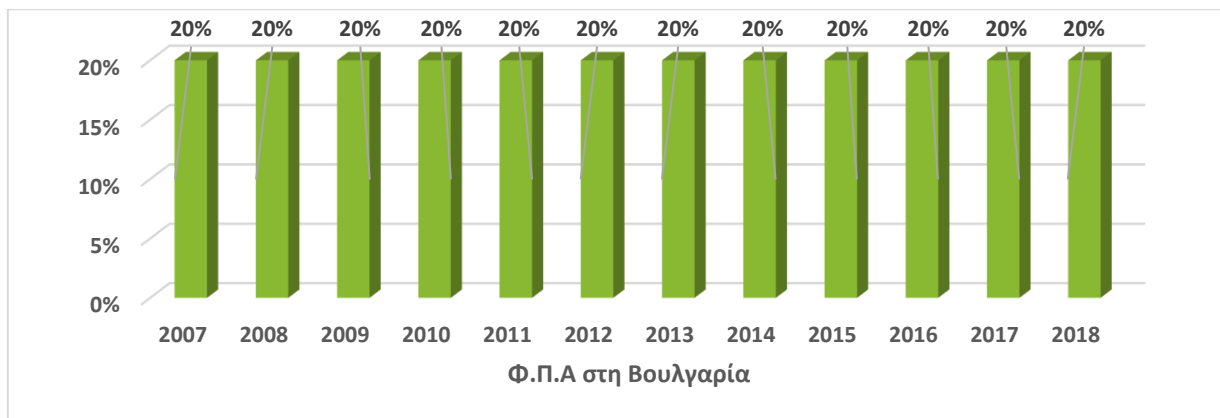
Για τους σκοπούς αυτού του νόμου οι ενώσεις χωρίς νομική προσωπικότητα ισούνται με τα νομικά πρόσωπα. Τα ημεδαπά νομικά πρόσωπα φορολογούνται σχετικά για όλα τα κέρδη και εισοδήματά τους ανεξάρτητα που πραγματοποιήθηκαν. Τα αλλοδαπά νομικά πρόσωπα φορολογούνται με φόρο εισοδήματος μόνο για την επιχείρησή τους στη Βουλγαρία (κέρδη και εισόδημα που προκύπτουν από βουλγάρικες πηγές (www.sofiafinance.bg, 2018). Τα κεφαλαιακά κέρδη από την πώληση περιουσιακών στοιχείων, συμπεριλαμβανομένων των μετοχών, υπόκεινται σε φόρο με κανονικό συντελεστή 10% και τα μερίσματα φορολογούνται με συντελεστή 5%. Επιπρόσθετα, οι βουλγάρικες εταιρείες δικαιούνται έκπτωση φόρου σε περιπτώσεις που τους επιβάλλονται από το εξωτερικό πανομοιότυποι ή παρόμοιοι φόροι. Η έκπτωση αυτή, περιορίζεται στο ποσό του φόρου που είχε καταβληθεί στη Βουλγαρία. Επιπλέον, σύμφωνα με το βουλγάρικο φορολογικό σύστημα απαλλάσσονται από τη φορολογία εισοδήματα από ξένα ακίνητα και αλλοδαπές μόνιμες εγκαταστάσεις (Αθανάσιος Ταγκούλης, 2015).

Διάγραμμα 11: Συντελεστές Φορολογίας Εταιρειών στη Βουλγαρία για τα έτη 2006-2018 (Taxes on Corporate Income in Bulgaria) Πηγή: www.kpmg.com

3.2.3 Φόρος Προστιθέμενης αξίας

Ο Νόμος περί φόρου προστιθέμενης αξίας (Value Added Tax) ισχύει από την 1/1/2007, την ημερομηνία ένταξης της Βουλγαρίας στην Ευρωπαϊκή ένωση. Ο φορολογικός συντελεστής είναι 20%, εκτός των παροχών ξενοδοχείου που είναι 9%.

Διάγραμμα 12: Φόρος Προστιθέμενης Αξίας στη Βουλγαρία για τα έτη 2006-2018
(Indirect tax rates for 2006-2018 Πηγή: www.KPMG.com)

Η εγγραφή υπό του Νόμου περί ΦΠΑ (DDS) είναι υποχρεωτική και προαιρετική. Στην Βουλγαρία υπάρχουν δύο ειδών επιχειρήσεων ανεξαρτήτου μορφής:

- Αυτές που είναι σε καθεστώς ΦΠΑ (εγγεγραμμένες στο σύστημα VIES)
- Αυτές που δεν είναι σε καθεστώς ΦΠΑ (δεν είναι και δεν φαίνονται εγγεγραμμένες στο σύστημα VIES)

Οι εταιρίες που είναι υποχρεωμένες να ενταχθούν σε καθεστώς ΦΠΑ είναι αυτές που έχουν:

- Κύκλο εργασιών άνω των 50.000 λέβα (~€ 25.000)
- Ενδοκοινοτικές συναλλαγές άνω των 20.000 λέβα (~€ 10.000)
- Πωλήσεις εξ αποστάσεως άνω των 70.000 λέβα (~€ 35.000)

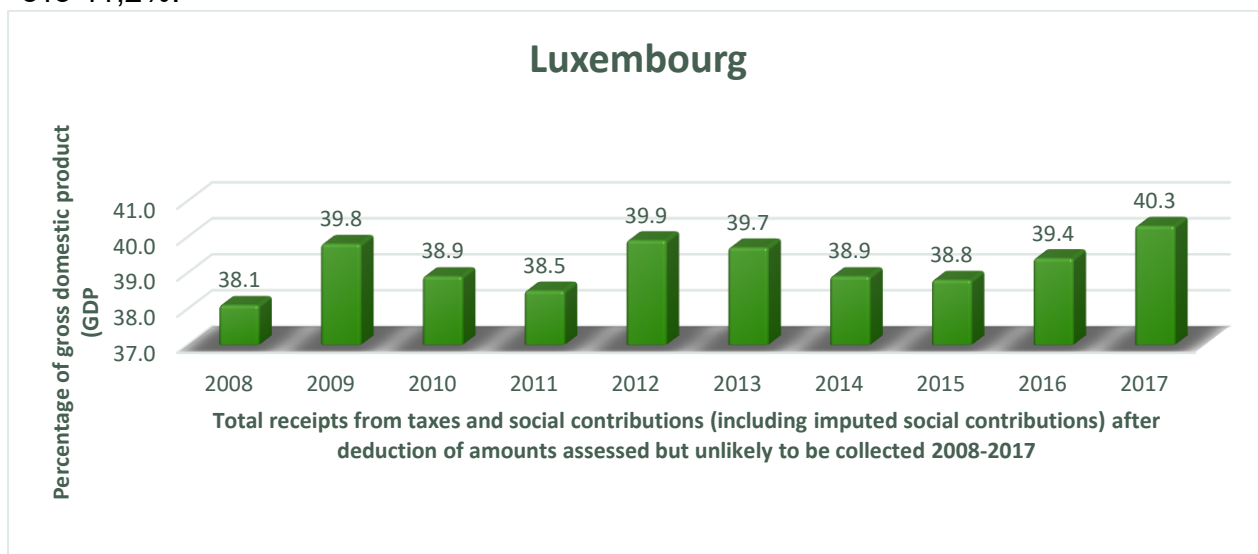
Τέλος, οι συναλλαγές που θα πραγματοποιήσει μια εταιρεία με εταιρείες άλλης χώρας της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ενδοκοινοτικές Συναλλαγές) απαλλάσσονται εξολοκλήρου του ΦΠΑ (0%).

3.3 Το ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΤΟΥ ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟΥ

Το Λουξεμβούργο είναι κράτος της δυτικής Ευρώπης και η χώρα έχει το προνόμιο να διατηρεί το υψηλότερο στον κόσμο κατά κεφαλήν εισόδημα.

Το Λουξεμβούργο έχει μια μακρά παράδοση ως χρηματοοικονομικό και επιχειρηματικό κέντρο. Η πολιτική σταθερότητα, η πολυπολιτισμικότητα και το υψηλά καταρτισμένο εργατικό δυναμικό, σε συνδυασμό με ένα ισχυρό νομικό περιβάλλον και ελκυστικό φορολογικό πλαίσιο, αποτέλεσαν και αποτελούν βασικούς παράγοντες για τη δημιουργία του Λουξεμβούργου ως ενός κομβικού σημείου για το διεθνές εμπόριο στον χρηματοπιστωτικό, βιομηχανικό και εμπορικό τομέα. Το Λουξεμβούργο έχει ένα σημαντικό εμπορικό πλεόνασμα που αντιπροσωπεύει πάνω από το 10% του ΑΕΠ. Η επίδοση αυτή οφείλεται κατά κύριο λόγο στην εξαγωγή υπηρεσιών.

Τα φορολογικά έσοδα ως ποσοστό του ΑΕΠ (tax revenue to GDP ratio) συμπεριλαμβανομένων τις ασφαλιστικές εισφορές ανήλθαν για τα έτη 2016, 2017 σε 39,4% και 40,03% αντίστοιχα σημειώνοντας τους υψηλότερους δείκτες φορολογίας σε σύγκριση με την Ε.Ε. και την Ευρωζώνη όπου ο δείκτης διαμορφώνεται στο 40,01% και στο 41,2%.

Διάγραμμα 13: Φορολογικά έσοδα ως ποσοστό του ΑΕΠ στο Λουξεμβούργο για τα έτη 2008-2017
Πηγή: Eurostat

3.3.1 Φόρος Εισοδήματος Φυσικών Προσώπων

Οι κάτοικοι του Λουξεμβούργου υπόκεινται σε φόρο φυσικών προσώπων (personal taxation) για το εισόδημά τους, ενώ οι μη κάτοικοι υπόκεινται σε φόρο μόνο για εισοδήματα που προέρχονται από το Λουξεμβούργο. Ένα άτομο θεωρείται κάτοικος εάν διαμένει μόνιμα ή εάν διαμένει για πάνω από έξι μήνες στο Λουξεμβούργο.

Φορολογητέο εισόδημα (taxable income): Η φορολογική νομοθεσία διακρίνει διάφορες κατηγορίες εισοδήματος, συμπεριλαμβανομένου του εισοδήματος από απασχόληση, αυτοαπασχόληση, μισθωτές υπηρεσίες, εισόδημα από επιχειρηματικές και αγροτικές δραστηριότητες, επενδύσεις, κεφαλαιακά κέρδη (www2.Deloitte, 2018).

Σύμφωνα με το φορολογικό σύστημα του Λουξεμβούργου εφαρμόζονται προοδευτικοί φορολογικοί συντελεστές με ποσοστό έως και 42%. Στους φορολογικούς συντελεστές συμπεριλαμβάνεται (1) μία συνεισφορά 7% στο ταμείο ανεργίας (9% για τα εισοδήματα άνω των 150.000 ευρώ) και (2) μια επιπλέον συνεισφορά 1,4% (dependency contribution).

Οι φορολογούμενοι εντάσσονται σε τρεις κατηγορίες και φορολογούνται με βάση τον κάτωθι Πίνακα(19):

Φορολογική υποχρέωση, ανάλογα με τη φορολογική κατηγορία	EUR 30,000	EUR 60,000	EUR 120,000	EUR 240,000
Φορολογική κατηγορία 1	EUR 2,791	EUR 13,916	EUR 39,168	EUR 92,665
Φορολογική κατηγορία 1α	EUR 1,277	EUR 13,159	EUR 38,411	EUR 91,908
Φορολογική κατηγορία 2	EUR 678	EUR 5,584	EUR 27,833	EUR 78,337

Φορολογική κατηγορία 1: Αυτοί που δεν εντάσσονται στις κατηγορίες 1α και 2

Φορολογική κατηγορία 1α: Άτομα σε χηρεία, άνω των 64 ετών, με επίδομα τέκνων.

Φορολογική κατηγορία 2: Έγγαμοι, άτομα σε χηρεία, διαζευγμένοι ή σε διάσταση.

Το εισόδημα από επενδύσεις, με τη μορφή μερισμάτων υπόκειται σε παρακράτηση φόρου 15%. (www2.Deloitte, 2018)

Παρακάτω δίνεται ο πίνακας των συντελεστών φόρου εισοδήματος για το έτος 2017:

Φορολογική Κλίμακα	Ετήσιο Εισόδημα	Συντελεστής
1	Έως € 11.264	0%
2	€ 11.265 - € 13.136	8%
3	€ 13.137 - € 15.008	9%
4	€ 15.009 - € 16.880	10%
5	€ 16.881 - € 18.752	11%
6	€ 18.753 - € 20.624	12%
7	€ 20.625 - € 22.568	14%
8	€ 22.569 - € 24.512	16%
9	€ 24.513 - € 26.456	18%
10	€ 26.457 - € 28.400	20%
11	€ 28.401 - € 30.344	22%
12	€ 30.345 - € 32.288	24%
13	€ 32.289 - € 34.232	26%
14	€ 34.233 - € 36.176	28%
15	€ 36.177 - € 38.120	30%
16	€ 38.121 - € 40.064	32%
17	€ 40.065 - € 42.008	34%
18	€ 42.009 - € 43.952	36%
19	€ 43.953 - € 45.896	38%
20	€ 45.897 - € 100.001	39%
21	€ 100.002 - € 149.999	40%
22	€ 150.000 - € 200.003	41%

Πίνακας 19: Συντελεστές Φορολόγησης Φυσικών Προσώπων στο Λουξεμβούργο 2018
(Income tax rates for 2016 -2017) Πηγή:www.europa.eu

3.3.2 Φόρος Εισοδήματος Νομικών Προσώπων¹¹

Μια εταιρεία είναι φορολογικός κάτοικος του Λουξεμβούργου αν η καταστατική της έδρα ή η κεντρική διοίκηση βρίσκεται στο Λουξεμβούργο. Οι κάτοικοι φορολογούνται για το παγκόσμιο εισόδημα. Οι μη κάτοικοι φορολογούνται μόνο για τα εισοδήματα που αποκτούνται στο Λουξεμβούργο. Το εισόδημα που προέρχεται από την αλλοδαπή, κατοίκων

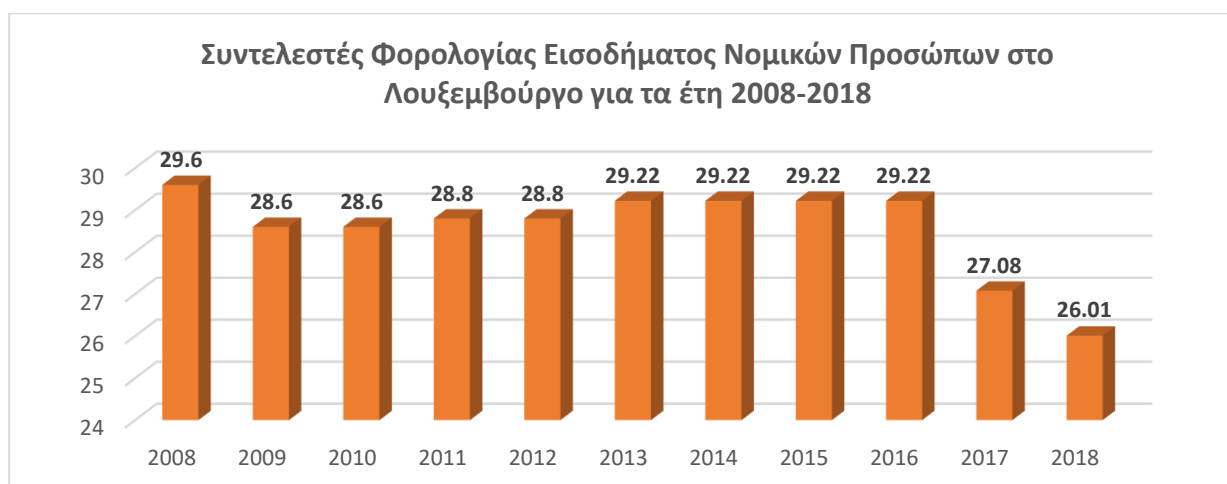
¹¹ (www2.Deloitte, 2018)

του Λουξεμβούργου, υπόκειται σε εταιρικό φόρο με τον ίδιο τρόπο όπως και το εισόδημα ημεδαπής. Οι κλάδοι φορολογούνται με τον ίδιο τρόπο όπως και οι θυγατρικές.

Το φορολογητέο εισόδημα υπολογίζεται με βάση το κέρδος. Μερίσματα που εισπράχθηκαν από ημεδαπή εταιρία περιλαμβάνονται στο φορολογητέο εισόδημα, εκτός εάν εφαρμόζεται το καθεστώς απαλλαγής συμμετοχής.

Ο φορολογικός συντελεστής του εισοδήματος νομικών προσώπων κυμαίνεται από 15% έως 18%, ανάλογα με το επίπεδο του εισοδήματος. Ο συντελεστής φόρου εισοδήματος 18% ισχύει για μια εταιρεία της οποίας το φορολογητέο εισόδημα υπερβαίνει τις 30.000 ευρώ. Το ποσοστό είναι 15%, εφόσον το ετήσιο φορολογητέο εισόδημα δεν υπερβαίνει τα 25.000 ευρώ.

Υπάρχει, επιπλέον, συνεισφορά (solidary surtax) 7% η οποία καταβάλλεται στο ταμείο ανεργίας. Επιβάλλεται, επίσης, ένας ο δημοτικός φόρος για την πόλη του Λουξεμβούργου (municipal business tax) 6,75% και η μέγιστη συνολική φορολόγηση για τις εταιρείες στην πόλη του Λουξεμβούργου είναι 26.01%.

Διάγραμμα 14: Φόρος Εισοδήματος Νομικών Προσώπων στο Λουξεμβούργο για τα έτη 2008 -2018 (Corporate tax rates for 2008-2018) Πηγή: tradingeconomics.com /administration des contributions directes

Ο συνολικός καθαρός φόρος περιουσίας (Net wealth tax), ένας νέος ελάχιστος φόρος που τέθηκε σε ισχύ στο Λουξεμβούργο την 1η Ιανουαρίου 2013, επιβάλλεται σε νομικές οντότητες σε ποσοστό 0,5% επί του συνολικού καθαρού ενεργητικού (total net assets) για ύψος έως και 500 εκατομμύρια ευρώ και προσαυξάνεται κατά 0,05% επί του συνολικού καθαρού ενεργητικού για ύψος που υπερβαίνει τα 500 εκατομμύρια ευρώ.

Συλλογικές νομικές οντότητες που κατέχουν στοιχεία ενεργητικού που υπερβαίνουν το 90% του συνόλου του ισολογισμού τους και το ποσό των 350.000 ευρώ υπόκεινται σε ελάχιστο φόρο 4.815 ευρώ. Όταν το σύνολο του ισολογισμού τους δεν υπερβαίνει τα 350.000 ευρώ, ο κατώτατος φόρος είναι 535 ευρώ.

Οι υπόλοιπες νομικές οντότητες είναι αντικείμενα φορολόγησης προοδευτικών συντελεστών καθαρής περιουσίας (progressive minimum net worth tax) ανάλογα με τη συνολική αξία του ενεργητικού (total balance sheet asset value).

Οι φορολογικές κλίμακες κυμαίνονται από 535 ευρώ (για συνολικό ισολογισμό υψηλότερο των 350.000 ευρώ) έως 32.100 ευρώ (για συνολικό ισολογισμό που υπερβαίνει τα 20 εκατομμύρια ευρώ).

Οι ακόλουθες οντότητες εξαιρούνται από το κανονικό φόρο περιουσίας, αλλά είναι αντικείμενα της ελάχιστης φορολόγησης:

- ✓ Εταιρείες Τιτλοποίησης (Securitization vehicle)
- ✓ Εταιρείες επενδύσεων αυξημένου επενδυτικού κινδύνου (société d'investissement en capital à risque , or SICAR)
- ✓ Εταιρείες συνταξιοδοτικών ταμείων (Corporate pension fund SEPCAV)
- ✓ Ένωση Συνταξιοδοτικής αποταμίευσης (Pension savings association (ASSEP)
- ✓ Εταιρείες με ειδικευμένα επενδυτικά κεφάλαια (Specialized Investment Funds ή SIF).

Τα κέρδη κεφαλαίου περιλαμβάνονται στο φορολογητέο εισόδημα και φορολογούνται με τον κανονικό συντελεστή εταιρικού φόρου. Ωστόσο, τα κέρδη κεφαλαίου που προέρχονται από την πώληση των μετοχών μπορεί να απαλλάσσονται από τον φόρο εισοδήματος νομικών προσώπων σε ορισμένες περιπτώσεις.

3.3.3 Φόρος Προστιθέμενης Αξίας

Ο ΦΠΑ (Value Added Tax) επιβάλλεται σε όλα τα αγαθά και τις υπηρεσίες που αγοράζονται ή πωλούνται για κατανάλωση εντός του Λουξεμβούργου και στις εισαγωγές. Επιπλέον, ο ΦΠΑ επιβάλλεται σε κάθε στάδιο της διαδικασίας παραγωγής και διανομής (συμπεριλαμβανομένου του επιπέδου λιανικής πώλησης) ή για υπηρεσίες που παρέχονται.

Ο κανονικός συντελεστής είναι 17%. Ένα ενδιάμεσο ποσοστό 14% ισχύει, π.χ. για τη διαχείριση και φύλαξη των τίτλων, την πώληση του κρασιού και για έντυπο διαφημιστικό υλικό. Ένας μειωμένος συντελεστής 8% ισχύει, π.χ. για την παροχή φυσικού αερίου και ηλεκτρικής ενέργειας και ένας εξαιρετικά μειωμένος συντελεστής 3% εφαρμόζεται, π.χ. για την πώληση βιβλίων, την παροχή νερού, τα φαρμακευτικά προϊόντα, για τα περισσότερα προϊόντα τροφίμων και για ραδιοφωνικές και τηλεοπτικές υπηρεσίες.

Οι εξαγωγές και ορισμένες υπηρεσίες (συμπεριλαμβανομένων των ιατρικών υπηρεσιών και υπηρεσιών υγείας και ορισμένες τραπεζικές δραστηριότητες) απαλλάσσονται από τον ΦΠΑ. Σε γενικές γραμμές, οι εισαγωγές δεν απαλλάσσονται.

Υπηρεσίες όπως οι υπηρεσίες παροχής συμβουλών, διαχείρισης και επεξεργασίας δεδομένων (δηλαδή, εκτός από τις βασικές δραστηριότητες) υπόκεινται σε ΦΠΑ με τον κανονικό συντελεστή.

Ο φορολογούμενος θα πρέπει να είναι εγγεγραμμένος σε μητρώα Φ.Π.Α. (παρέκκλιση μπορεί να ισχύει υπό ορισμένες προϋποθέσεις). Επιπλέον πρέπει να καταθέτει τουλάχιστον μια ετήσια δήλωση ΦΠΑ. Ανάλογα με τον ετήσιο κύκλο εργασιών, ο φορολογούμενος μπορεί να κληθεί να καταθέσει μηνιαίες ή τριμηνιαίες δηλώσεις ΦΠΑ, εκτός από την ετήσια απόδοση. Μηνιαίες και τριμηνιαίες δηλώσεις ΦΠΑ θα πρέπει να υποβάλλονται εντός 15 ημερών από τη λήξη της περιόδου και η ετήσια δήλωση ΦΠΑ, ανάλογα με την κατάσταση του φορολογουμένου, πρέπει να υποβληθεί πριν από την 1η Μαρτίου ή την 1η Μαΐου του επόμενου έτους.

4^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ

4. ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΩΝ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ

4.1 ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑΣ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ ΦΥΣΙΚΩΝ ΠΡΟΣΩΠΩΝ

Στην Ευρωπαϊκή Ένωση η πλειονότητα των κρατών μελών εφαρμόζει προοδευτικές κλίμακες φορολόγησης του προσωπικού εισοδήματος. Εξαιρέση αποτελούν οι χώρες της Ανατολικής Ευρώπης οι οποίες εφαρμόζουν ενιαίους φορολογικούς συντελεστές (flat tax rate), όπως η Βουλγαρία με 10%, η Τσεχία, η Λιθουανία και η Ουγγαρία με 15%.

Ο ανώτατος φορολογικός συντελεστής φυσικών προσώπων στην Ελλάδα είναι 45% αρκετά υψηλότερος από τον μέσο όρο της Ευρωζώνης και της ΕΕ. Υψηλό ανώτατο φορολογικό συντελεστή εμφανίζουν επίσης το Βέλγιο (50%), η Πορτογαλία (48%), η Γερμανία (45%) και η Γαλλία (45%).

Οι μέγιστοι συντελεστές φορολόγησης εισοδήματος, κυμαίνονται από 25%-55% για τις χώρες του ΟΟΣΑ με εξαίρεση την Ελβετία που έχει τον μικρότερο συντελεστή φορολόγησης 11,5%. Η Αυστρία έχει τον υψηλότερο συντελεστή φορολόγησης 55% για ετήσιο εισόδημα που ξεπερνά το €1 εκ.

Οι περισσότερες χώρες, αναμεσά τους και η Ελλάδα, θέτουν ως ανώτατο όριο εισοδήματος ποσά μεταξύ €34χιλ.- € 100χιλ. με την Ελλάδα να έχει ένα από τα χαμηλότερα. Το αφορολόγητο όριο στην Ελλάδα, όπως καθορίζεται από την έκπτωση φόρου για ένα φορολογούμενο άτομο χωρίς παιδιά, είναι €8.636. Το υψηλότερο αφορολόγητο όριο στην ΕΕ-28 έχουν η Κύπρος με €19.500 και η Σουηδία με €13.000 (IOBE & διαΝΕΟσις, 2018).

Συγκρινόμενος με τον μέσο όρο των Ευρωπαϊκών χωρών ο συνολικός φορολογικός συντελεστής στην Ελλάδα είναι υψηλότερος κατά περίπου 10 ποσοστιαίες μονάδες. Η Ελλάδα ταξινομείται στην 6η θέση μαζί με τις χώρες της Γαλλίας, της Γερμανίας και της Αγγλίας. Το ανώτατο όριο εισοδήματος στην Ελλάδα είναι από τα χαμηλότερα.

Το ύψος των φορολογικών συντελεστών στην Ελλάδα και στην Ευρώπη για το έτος 2017 παρουσιάζεται στον παρακάτω Πίνακα (20):

Φόρος Εισοδήματος Φυσικών Προσώπων (Personal Income tax rates)	Εύρος Συντελεστών (Marginal rates)	Αριθμός συντελεστών (συμπεριλαμβανομένων πρόσθετων φόρων)	Κατώφλι (Threshold) ανώτερου Συντελεστή national currency
Αυστρία	25% -55%	6	1.000.000,00
Βέλγιο	25% - 50%	5	38.830,00
Τσεχία	15%	1	-
Δανία	10,08% - 25,08%	4	479.600,00
Εσθονία	20%	1	-
Φιλανδία	6,25% -31,50%	4	73.100,00
Γαλλία	14% -45%	4	153.783,00
Γερμανία	0% - 45%	3	256.303,00
Ελλάδα	22 % -45%	4	40.001,00
Ουγγαρία	15%	1	--
Ισλανδία	22,50 – 31,80%	2	10.016.488,00
Ιρλανδία	20% - 40%	2	33.800,00
Ιταλία	23% - 43%	5	75.000,00
Λετονία	23%	1	-
Λουξεμβούργο	0% -41%	22	200.003,00
Ολλανδία	8,90%-52%	4	67.072,00
Νορβηγία	9,55% - 24,07%	5	934.050,00
Πολωνία	18% - 32%	2	85.528,00
Πορτογαλία	14,50 % -48%	5	80.640,00
Σλοβακία	19% - 25%	2	35.022,31
Σλοβενία	16% -50%	4	70.907,20
Ισπανία	9,50 % -22,50	5	70.907,20
Ελβετία	0%-11,50%	11	755.200,00
Ηνωμένο Βασίλειο	20% - 45%	3	150.000,00
Βουλγαρία	10%	1	-
Κύπρος	20% -35%	4	60.000,01
Λιθουανία	15%	1	-
Ρουμανία	16%	1	-
Μάλτα	15% - 35%	3	60.000,00
Κροατία	12%-40%	3	20.800,00
Σουηδία	20% και 25%	2	66.090

Πίνακας 20: Συντελεστές Φορολογίας Εισοδήματος στην Ευρώπη 2017
Προσαρμογή Table I.1. Central government personal income tax rates and thresholds OECD & ec.europa.eu taxation customs

4.2 ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑΣ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ ΝΟΜΙΚΩΝ ΠΡΟΣΩΠΩΝ

Οι φόροι εισοδήματος εταιρειών έχουν αντίκτυπο στην ανάπτυξη και τις επενδύσεις. Είναι γεγονός ότι επηρεάζουν τόσο τον τόπο εγκατάστασης επιχειρηματικών δραστηριοτήτων όσο και τις εγχώριες και άμεσες ξένες επενδύσεις.

Οι διαφορές στους φόρους εισοδήματος εταιρειών μπορούν να προκαλέσουν τη μετατόπιση των κερδών των πολυεθνικών εταιρειών από χώρες με υψηλή φορολογία σε χώρες με χαμηλή φορολογία.

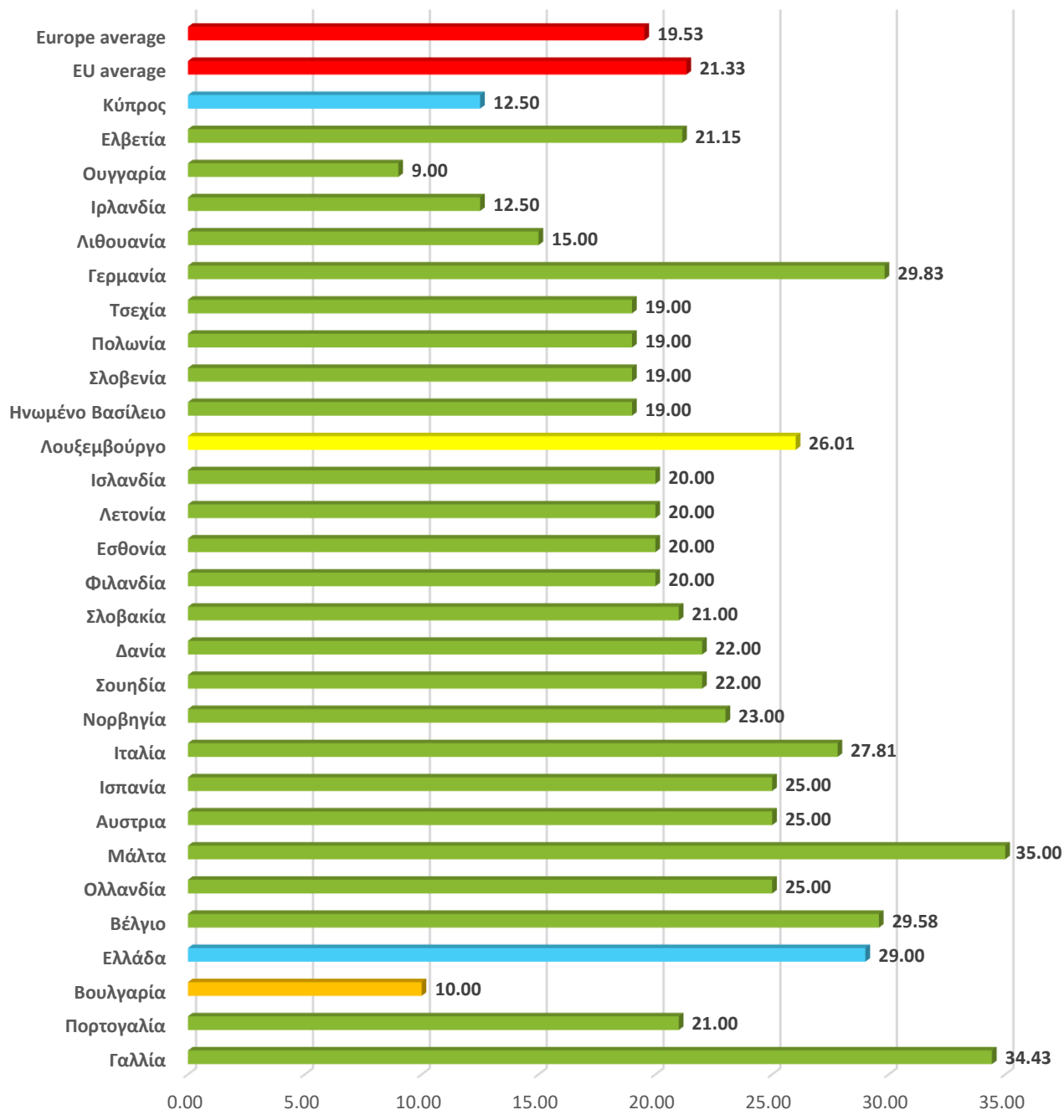
Οι συντελεστές φορολογίας εισοδήματος νομικών προσώπων/εταιρικών κερδών στα κράτη μέλη της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένων τυχόν πρόσθετων επιβαρύνσεων, κυμαίνονται για το έτος 2017 από 10% έως 35%.

Η Ελλάδα με συντελεστή 28% βρίσκεται αρκετά υψηλότερα από τον μέσο όρο της Ευρωζώνης (21,33%) και της Ευρωπαϊκής ένωσης (19,53%). Συγκαταλέγεται στην ομάδα κρατών με υψηλούς φορολογικούς συντελεστές, η οποία περιλαμβάνει τη Γερμανία, τη Γαλλία, την Ιταλία, το Βέλγιο και την Πορτογαλία.

Γειτονικές μας χώρες, όπως η Βουλγαρία και η Κύπρος, έχουν τους χαμηλότερους συντελεστές στην ΕΕ, ενώ χαμηλούς συντελεστές έχουν και αρκετά κράτη στην Ανατολική Ευρώπη.

Στο ακόλουθο διάγραμμα παρουσιάζονται οι διαφορές στους συντελεστές φορολογίας εταιρειών. Η Ελλάδα βρίσκεται στην 6η θέση των χωρών με τους υψηλότερους συντελεστές φορολογίας εισοδήματος για επιχειρήσεις και με την τελευταία τροποποίηση του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος αυξήθηκε η προκαταβολή του φόρου εισοδήματος για τα νομικά πρόσωπα σε 100%.

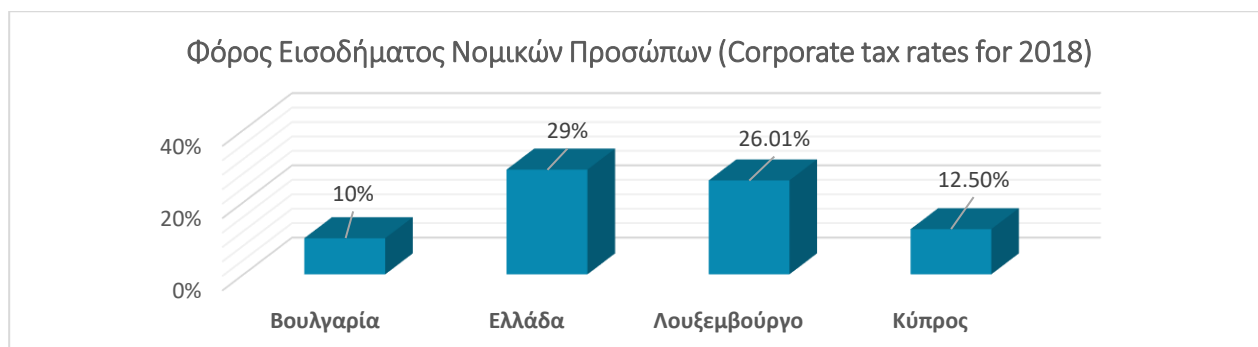
Φορολογία Εισοδήματος Νομικών Προσώπων στην Ευρωπαϊκή Ένωση, 2017

Διάγραμμα 15: Φορολογία Εισοδήματος Εταιρειών σε χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το Έτος 2017
 Dataset: Προσαρμογή: Table II.1. Statutory corporate income tax rate Data extracted on 19 Oct 2018 00:01 UTC (GMT) from OECD.Stat & Kpmg.com

Τέλος, ένα σημαντικό ζήτημα που είναι συναφές με τους φορολογικούς συντελεστές και επηρεάζει την πραγματική φορολογική επιβάρυνση των επιχειρήσεων, είναι η μεταχείριση των ζημιών μιας επιχείρησης και η δυνατότητα συμψηφισμού τους με

μελλοντικά κέρδη προκειμένου να μειωθεί η φορολογική επιβάρυνση. Στην Ελλάδα η δυνατότητα αυτή καλύπτει μια πενταετία, αλλά σε πολλές χώρες της ΕΕ το δικαίωμα συμψηφισμού των ζημιών είναι τουλάχιστον 10 έτη.

Πίνακας 21: ΦΕΝΠ σε Ελλάδα, Κύπρο, Λουξεμβούργο, Βουλγαρία για το Έτος 2017
Πηγή: Eurostat

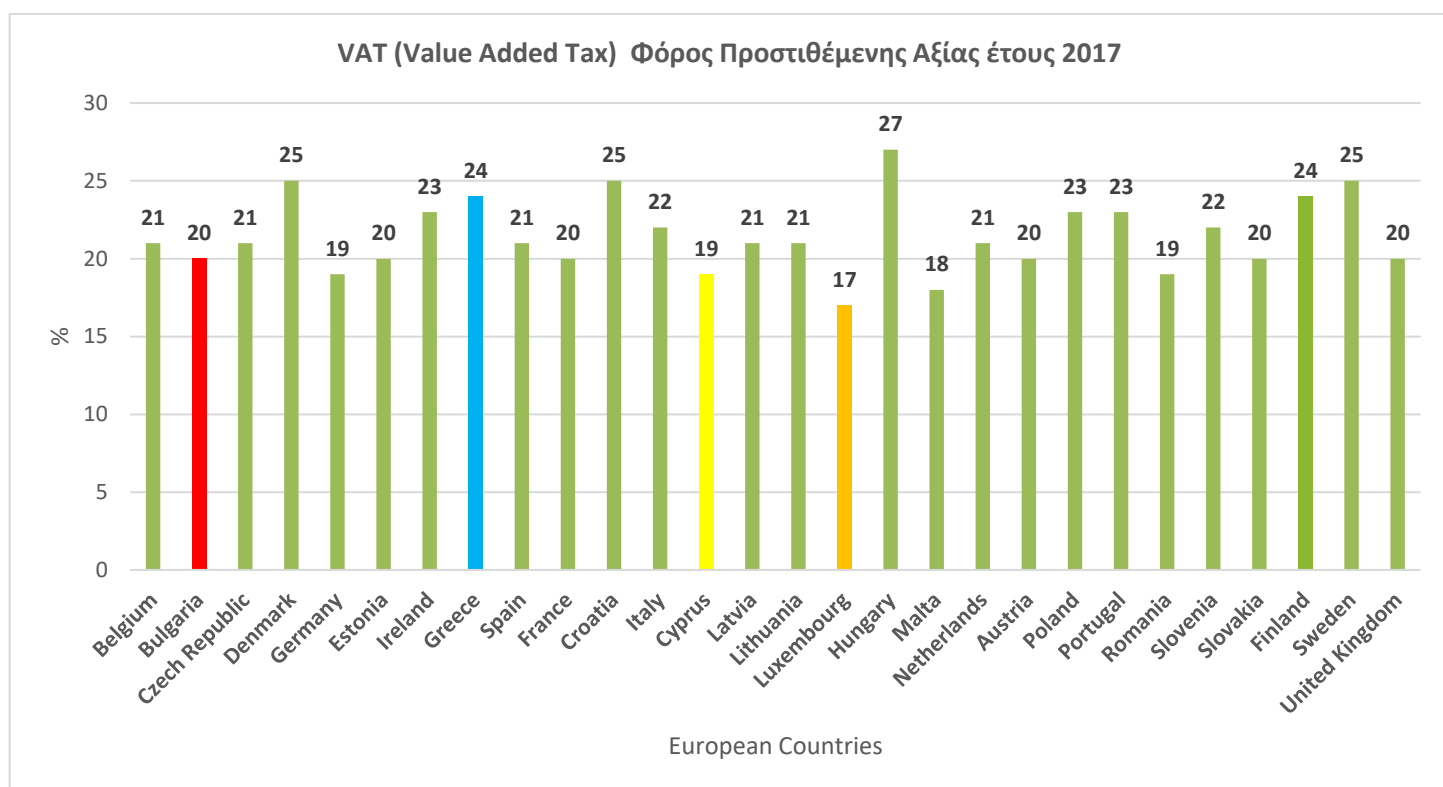
4.3 ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΦΟΡΟΥ ΠΡΟΣΤΙΘΕΜΕΝΗΣ ΑΞΙΑΣ

Συγκρίνοντας τα στοιχεία του Πίνακα 22 και του Διαγράμματος 16 για το έτος 2017 παρατηρούμε ότι η Ελλάδα έχει από τους υψηλότερους συντελεστές ΦΠΑ στην ΕΕ. Ακόμη, υψηλούς συντελεστές καταγράφουν η Ουγγαρία (27%), η Σουηδία (25%) και η Κροατία (25%), ενώ η Ελλάδα καταλαμβάνει την 3η θέση μαζί με την Φιλανδία (24%).

ΕΕ	Εξαιρετικά Μειωμένος Συντελεστής	Μειωμένος Συντελεστής	Κανονικός Συντελεστής	Ενδιάμεσος Συντελεστής
Βέλγιο	-	6 / 12	21	12
Βουλγαρία	-	9	20	-
Τσεχία	-	10 / 15	21	-
Δανία	-	-	25	-
Γερμανία	-	7	19	-
Εσθονία	-	9	20	-
Ιρλανδία	4,8	9 / 13,5	23	13,5
Ελλάδα	-	6 / 13	24	-
Ισπανία	4	10	21	-
Γαλλία	2,1	5,5 / 10	20	-
Κροατία	-	5 / 13	25	-
Ιταλία	4	5 / 10	22	-
Κύπρος	-	5 / 9	19	-
Λετονία	-	12	21	-

Λιθουανία	-	5 / 9	21	-
Λουξεμβούργο	3	8	17	14
Ουγγαρία	-	5 / 18	27	-
Μάλτα	-	5 / 7	18	-
Ολλανδία	-	6	21	-
Αυστρία	-	10 / 13	20	13
Πολωνία	-	5 / 8	23	-
Πορτογαλία	-	6 / 13	23	13
Ρουμανία	-	5 / 9	19	-
Σλοβενία	-	9,5	22	-
Σλοβακία	-	10	20	-
Φιλανδία	-	10 / 14	24	-
Σουηδία	-	6 / 12	25	-
Αγγλία	-	5	20	-
Μέσος όρος			21,46	

Πίνακας 22: Συντελεστές Φ.Π.Α στις Χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το έτος 2017
 Πηγή: (European Commission, Situation at 1st January of 2018)

Διάγραμμα 16: Ανώτεροι συντελεστές Φ.Π.Α. στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το Έτος 2017
 Πηγή: (European Commission, Situation at 1st January of 2018)

4.4 ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΑ ΈΣΟΔΑ & ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΒΑΡΥΝΣΗ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΟ ΑΕΠ

Τα φορολογικά έσοδα ως ποσοστό του ΑΕΠ διαφέρουν σημαντικά μεταξύ των χωρών. Οι κύριες αιτίες της διαφοροποίησης αυτής είναι οι μεταβολές στην οικονομική δραστηριότητα (επίπεδα απασχόλησης, πωλήσεις αγαθών και υπηρεσιών, κτλ) και οι αλλαγές στην φορολογική νομοθεσία (φορολογικοί συντελεστές, φορολογητέα βάση, όριο αφορολόγητου, εξαιρέσεις, κ.α.)(www.euroora.eu).

Σύμφωνα με έκθεση του ΟΟΣΑ τα φορολογικά έσοδα μεταξύ των χωρών συνεχίζουν να αυξάνονται κατά μέσο όρο.

Το 2016 η Ισλανδία είχε τα υψηλότερα φορολογικά έσοδα ως ποσοστό του ΑΕΠ φθάνοντας το 51,06% και αντίστοιχα το έτος 2017 η Γαλλία με 48,04%. Σε επτά χώρες οι δείκτες φόρου-ΑΕΠ υπερέβησαν το 40% και 20 χώρες είχαν φορολογικά έσοδα μεταξύ 30% και 40% του ΑΕΠ. Ανάμεσα στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ), οι σκανδιναβικές χώρες (Σουηδία, Δανία και Φινλανδία) εμφανίζουν υψηλά ποσοστά φορολογικών εσόδων ως προς το ΑΕΠ. Αντίθετα, η Ιρλανδία (23,5%), η Ρουμανία (25,8%), η Βουλγαρία (29,5%), η Λιθουανία (29,8%) και η Λετονία (31,4%) κατέγραψαν τις χαμηλότερες αναλογίες.

Η Ελλάδα σε μια προσπάθεια να αντιμετωπίσει τον υψηλό δείκτη του χρέους της και να εκπληρώσει τις απαιτήσεις της συμφωνίας διάσωσης εμφάνισε μια από τις μεγαλύτερες αυξήσεις των φορολογικών εσόδων και καταλαμβάνει την 8^η θέση με στόχο την ενίσχυση της δημοσιονομικής βιωσιμότητας της χώρας.

Στην Ελλάδα τα φορολογικά έσοδα (μεταξύ των οποίων και οι ασφαλιστικές εισφορές) ήταν για το 2017 41,8% καταλαμβάνοντας μία από τις υψηλότερες θέσεις ανάμεσα στις χώρες της Ευρωζώνης. Το 2017 το αντίστοιχο ποσοστό στις 28 χώρες της ΕΕ ήταν 40,02% και στις χώρες της Ευρωζώνης (19 χώρες) 41,4%.

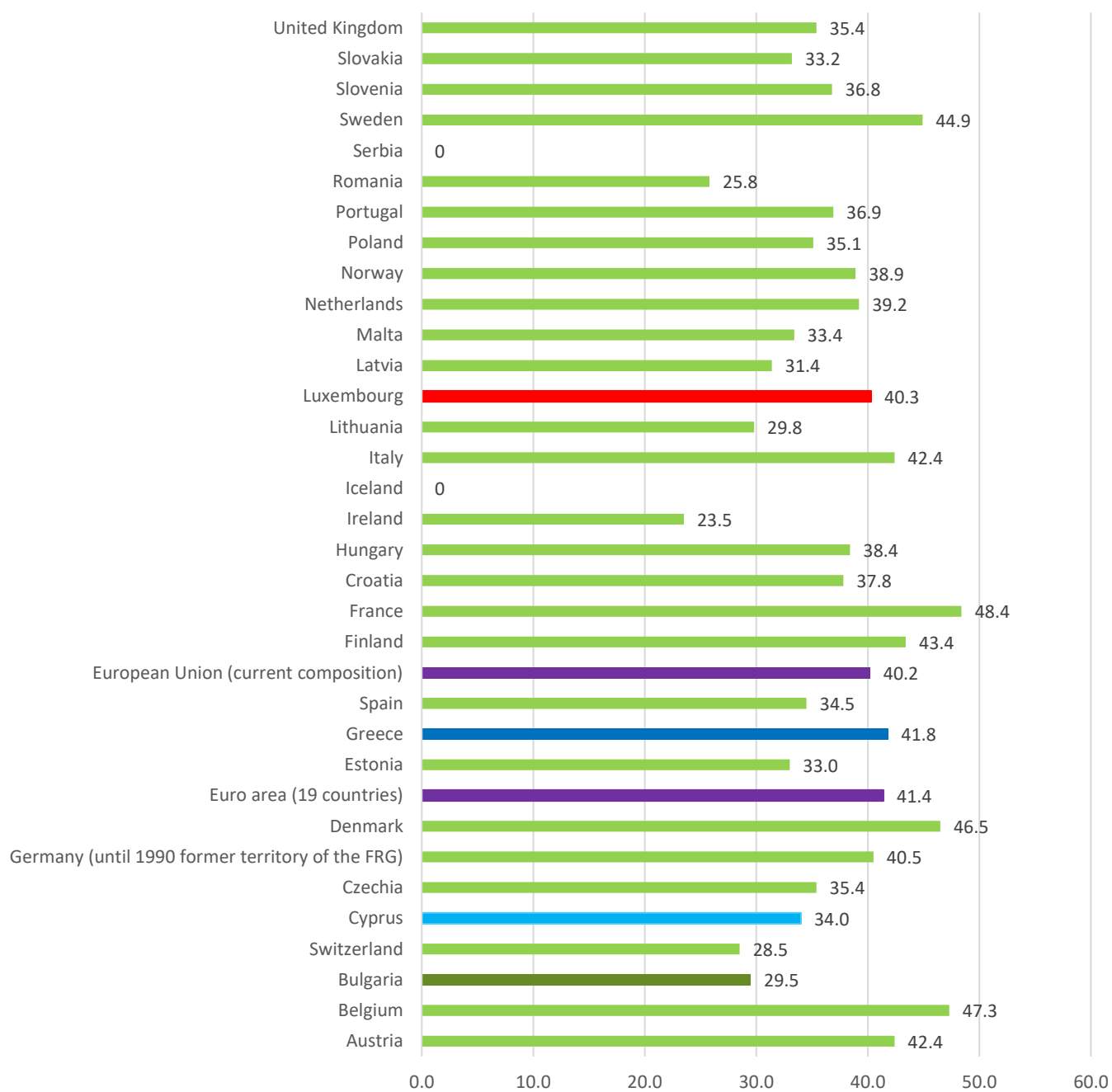
Στον ακόλουθο Πίνακα (23) απεικονίζονται τα φορολογικά έσοδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Ευρωζώνης ως ποσοστό του ΑΕΠ της κάθε χώρας για τα έτη 2006-2017. Όπως θα δούμε και παρακάτω οι επιβαρύνσεις που κατατάσσουν την Ελλάδα στην πρώτη θέση είναι οι φόροι στην κατανάλωση (έσοδα από έμμεση φορολογία) και οι ασφαλιστικές εισφορές.

GEO/TIME	2006	2010	2014	2015	2016	2017
Euro area (19 countries)	39,9	39,2	41,4	41,2	41,2	41,4
European Union (current composition)	39,0	38,4	39,8	39,7	39,9	40,2
Austria	41,5	41,9	43,5	43,9	42,6	42,4
Belgium	45,5	45,5	48,1	47,5	46,7	47,3
Bulgaria	29,9	26,0	28,4	29,1	29,0	29,5
Switzerland	26,5	26,7	26,9	27,6	27,8	28,5
Cyprus	32,1	31,9	33,4	33,3	32,9	34,0
Czechia	34,0	32,7	33,9	34,1	34,8	35,4
Germany	38,8	38,2	39,5	39,8	40,2	40,5
Denmark	47,8	46,3	49,9	47,3	46,8	46,5
Estonia	30,7	33,5	32,3	33,5	33,8	33,0
Greece	32,7	34,2	39,1	39,8	41,9	41,8
Spain	36,7	32,1	34,5	34,5	34,1	34,5
Finland	42,3	40,9	43,9	44,0	44,2	43,4
France	45,1	44,2	47,7	47,7	47,7	48,4
Croatia	36,9	35,9	36,7	37,3	37,8	37,8
Hungary	36,5	37,3	38,2	38,9	39,3	38,4
Ireland	32,7	28,4	29,6	23,8	24,0	23,5
Iceland	40,6	33,3	38,3	36,4	51,6	:
Italy	40,4	41,7	43,4	43,3	42,5	42,4
Lithuania	30,4	28,7	27,8	29,2	30,0	29,8
Luxembourg	37,1	38,9	38,9	38,8	39,4	40,3
Latvia	29,0	28,7	30,0	30,4	31,4	31,4
Malta	33,3	33,2	33,6	32,1	32,6	33,4
Netherlands	36,6	36,1	37,6	37,5	38,9	39,2
Norway	42,9	41,9	38,8	38,4	38,7	38,9
Poland	34,6	32,4	32,9	33,3	34,5	35,1
Portugal	34,8	33,7	37,1	37,0	36,6	36,9
Romania	29,0	27,1	27,5	28,0	26,5	25,8
Serbia	40,1	38,4	37,4	37,3	38,4	:
Sweden	46,4	43,7	43,1	43,6	44,8	44,9
Slovenia	37,9	37,4	36,8	36,9	37,0	36,8
Slovakia	29,4	28,2	31,2	32,2	32,4	33,2
United Kingdom	34,9	34,9	33,9	34,4	34,9	35,4

Πίνακας 23: Φορολογικά Έσοδα ως % του ΑΕΠ 2006-2017 στην Ευρώπη
Πηγή: Eurostat 28 November 2018

Φορολογικά Έσοδα ως % του ΑΕΠ 2017

Διάγραμμα 17: Έσοδα από φόρους και εισφορές κοινωνικής ασφάλισης για το έτος 2017 (περιλαμβανομένων των τεκμαρτών εισφορών) μετά από την αφαίρεση των ποσών που δεν είναι πιθανό να εισπραχθούν ως προς τα συνολικά έσοδα της Γενικής Κυβέρνησης για το έτος 2017 Πηγή: Eurostat

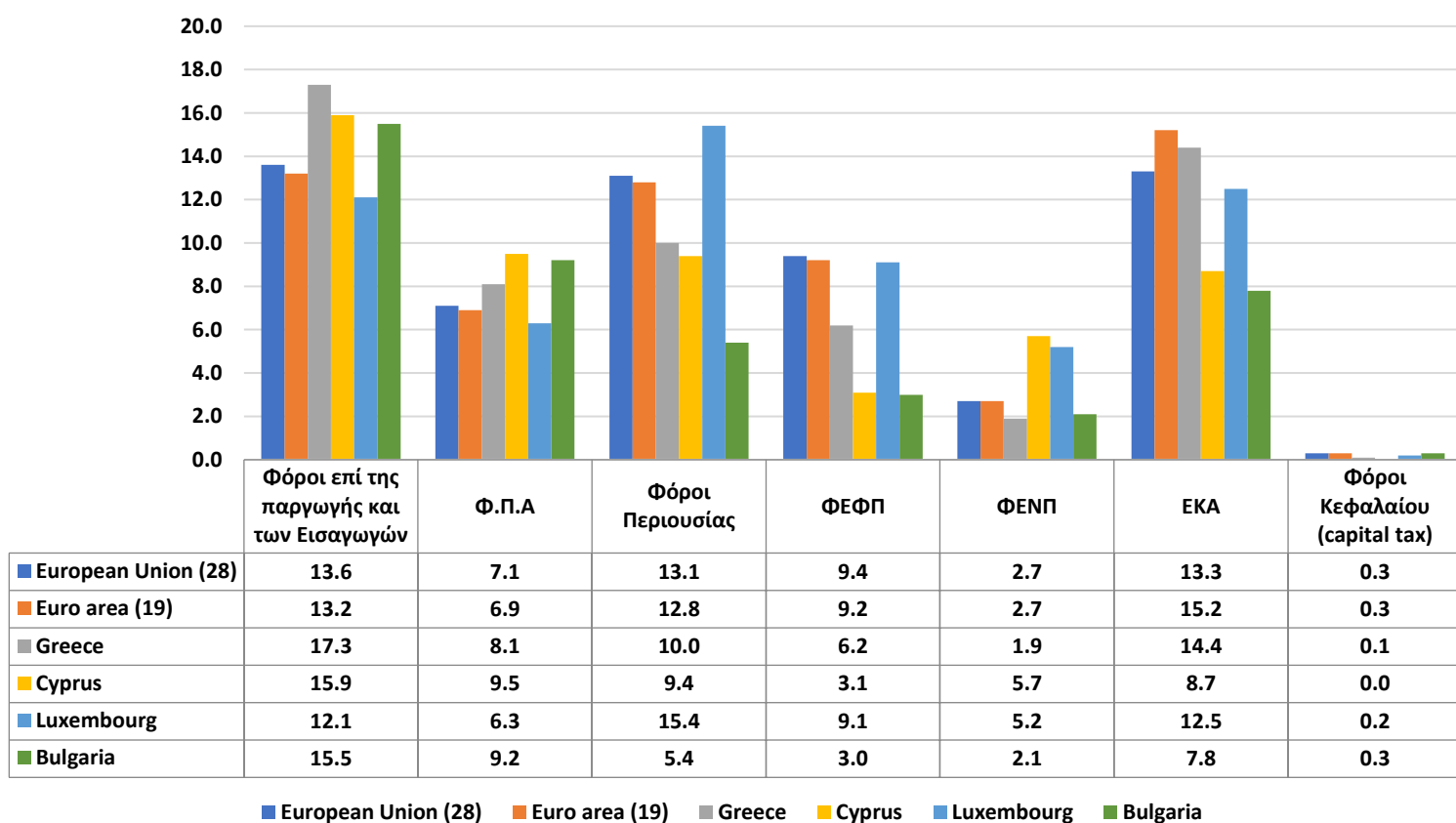
Στο διάγραμμα (18) που ακολουθεί παρουσιάζεται η σύνθεση των εσόδων σε άμεσους, έμμεσους φόρους και εισφορές κοινωνικής ασφάλισης (ΕΚΑ) ως % του ΑΕΠ για το έτος 2017.

Παρατηρείται ότι συγκριτικά με το μέσο όρο της Ευρωζώνης αλλά και της Ευρωπαϊκής Ένωσης τα φορολογικά έσοδα στην Ελλάδα προέρχονται κυρίως από τους έμμεσους φόρους, τις εισφορές κοινωνικής ασφάλισης, τους φόρους περιουσίας και λιγότερο από τη φορολογία φυσικών και νομικών προσώπων.

Συγκεκριμένα, τα έσοδα από φόρους στα κέρδη επιχειρήσεων ανήλθαν στην Ελλάδα στο 1,9% του ΑΕΠ το 2017, έναντι 2,7% στην Ευρωζώνη. Τα έσοδα από εισφορές κοινωνικής ασφάλισης εργοδοτών και εργαζομένων αντιστοιχούσαν στο 14,4% του ΑΕΠ έναντι 15,2% κατά μέσο όρο στην Ευρωζώνη.

Αντίθετα, η Κύπρος και το Λουξεμβούργο εμφανίζουν τα υψηλότερα φορολογικά έσοδα από εταιρικά κέρδη. Στη Βουλγαρία το μεγαλύτερο ποσοστό προέρχεται από την έμμεση φορολογία.

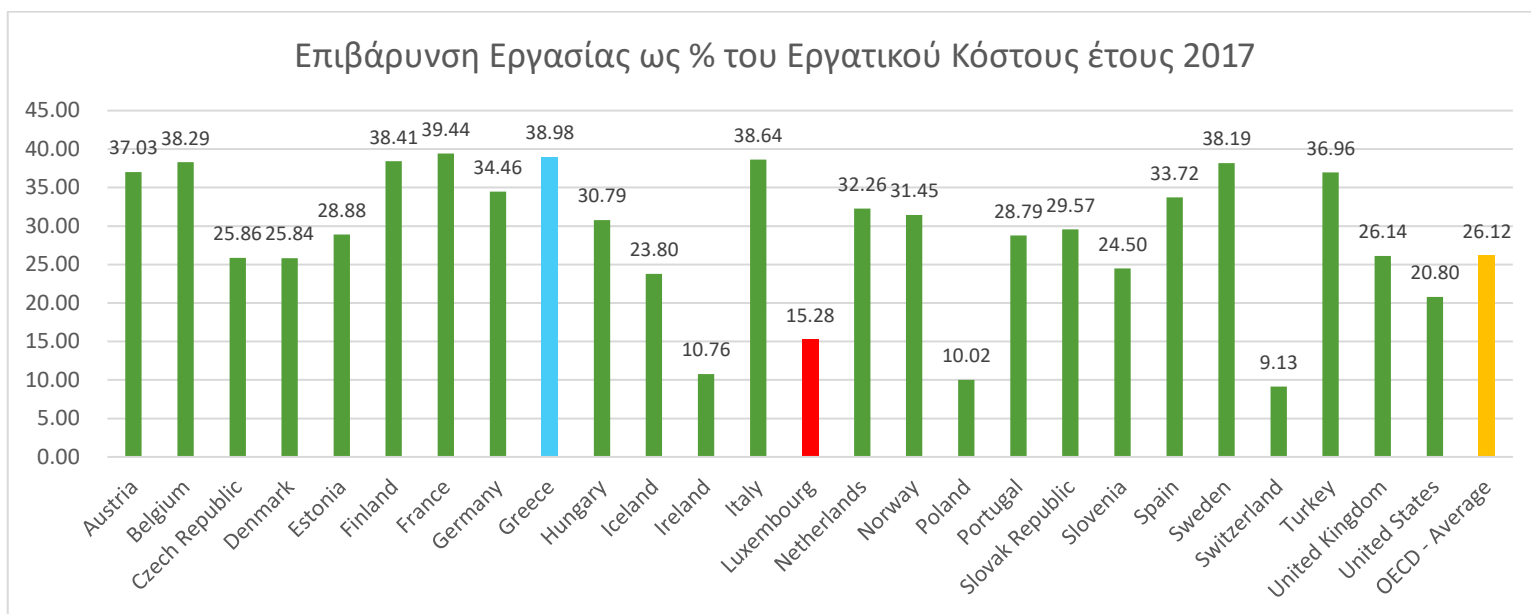
Φορολογικά έσοδα ανά κατηγορία ως % του ΑΕΠ στην Ευρώπη για το Έτος 2017

Διάγραμμα 18: Structure of tax revenue, by main tax category, 2017
Πηγή: Eurostat

Επιπλέον, στο κάτωθι Διάγραμμα (19) παρατηρείται ότι η χώρα μας έχει την υψηλότερη συνολική επιβάρυνση εργασίας (δηλαδή ποιο είναι το ποσό που εισπράττει το κράτος από ΦΕΦΠ και εισφορές κοινωνικής ασφάλισης, ως ποσοστό του κόστους εργασίας (Ράπανος & Καπλάνογλου, 2014)), ως ποσοστό του εργατικού κόστους από το μέσο όρο των χωρών ΟΟΣΑ. Στην περίπτωση εργαζόμενου ζευγαριού με 2 παιδιά και με μέσες αποδοχές η φορολογική επιβάρυνση στην Ελλάδα είναι υψηλότερη από τον μέσο όρο του ΟΟΣΑ. Εξαιτίας των ΕΚΑ, η Ελλάδα παρουσιάζει διαχρονικά υψηλότερη επιβάρυνση με αποτέλεσμα η συνολική επιβάρυνση φόρων και εισφορών για αυτή την κατηγορία νοικοκυριού να είναι πάντα υψηλότερη.

Διάγραμμα 19: Επιβάρυνση Εργασίας ως % του Εργατικού Κόστους OECD 2017
 Πηγή: OECD Tax Wedges 2017

Επιπρόσθετα, για την αξιολόγηση του βιοτικού επιπέδου είναι σύνηθες να χρησιμοποιείται το κατά κεφαλή ΑΕΠ προσαρμοσμένο για το μέγεθος μιας οικονομίας σε σχέση με τον πληθυσμό της.

Για τη σύγκριση του κατά κεφαλή ΑΕΠ μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ (και με τις τρίτες χώρες), οι τιμές εκφράζονται σε Μονάδες Αγοραστικής Δύναμης, καθώς είναι προσαρμοσμένες ώστε να ληφθούν υπόψη οι διαφορές στα επίπεδα τιμών μεταξύ των χωρών. Οι ΜΑΔ υπολογίζονται κατά τρόπον ώστε για την ΕΕ-28 μία ΜΑΔ να ισοδυναμεί με ένα ευρώ.

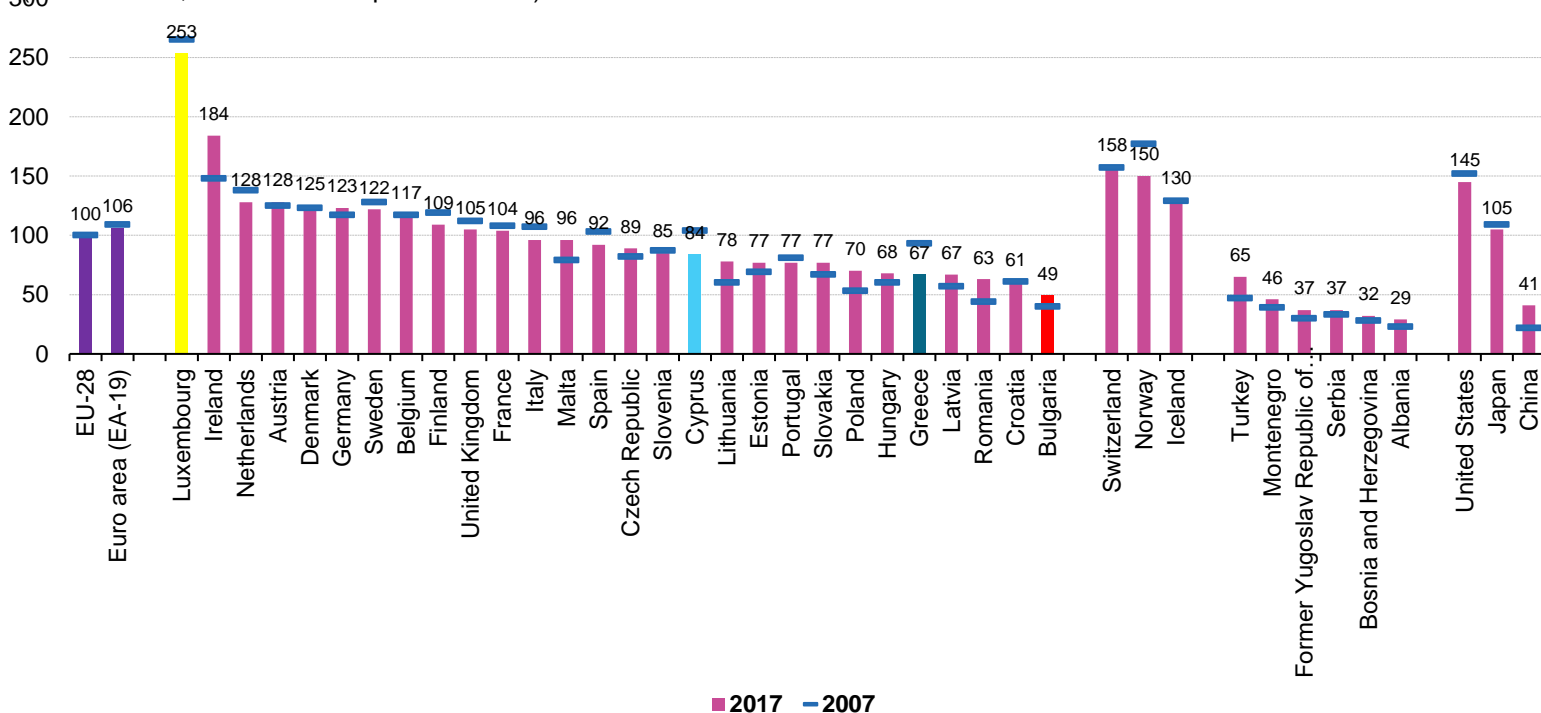
Σε ό,τι αφορά το κατά κεφαλήν ΑΕΠ εκφρασμένο σε μονάδες αγοραστικής δύναμης (PPS), το υψηλότερο καταγράφηκε στο Λουξεμβούργο (253% του μέσου κοινοτικού) και ακολουθούν η Ιρλανδία (184%), η Αυστρία, η Ολλανδία (128%), η Δανία (125%) και η Γερμανία (123%). Χώρες της ΕΕ με υψηλό κατά κεφαλήν ΑΕΠ τείνουν να έχουν υψηλότερο ποσοστό εσόδων από φόρους εισοδήματος φυσικών προσώπων συγκριτικά με χώρες με χαμηλότερο κατά κεφαλήν ΑΕΠ (IOBE & διαΝΕΟσις, 2018).

Τα χαμηλότερα επίπεδα καταγράφονται στη Βουλγαρία (49%) και στην Κροατία (61%). Στο 67% του μέσου όρου της Ευρωπαϊκής Ένωσης ανήλθε το κατά κεφαλήν ΑΕΠ στην Ελλάδα την περίοδο 2007-2017, μαζί με τη Λετονία που βρίσκεται επίσης στο 67% του μέσου ευρωπαϊκού όρου και ακολουθούν η Ρουμανία (στο 63% του μέσου ευρωπαϊκού όρου ή 63 μονάδες αγοραστικής δύναμης), η Κροατία (61 μονάδες) και τέλος η Βουλγαρία (46 μονάδες) που παραμένει η χώρα με τους φτωχότερους πολίτες.

Συμπεραίνουμε, ότι η Ελλάδα βρίσκεται στην ομάδα χωρών με χαμηλό σχετικά κατά κεφαλήν ΑΕΠ και χαμηλές επιδόσεις στα φορολογικά έσοδα από φόρους φυσικών και νομικών προσώπων συνολικά.

GDP per capita at current market prices, 2007 and 2017

(EU-28 = 100; based on PPS per inhabitant)

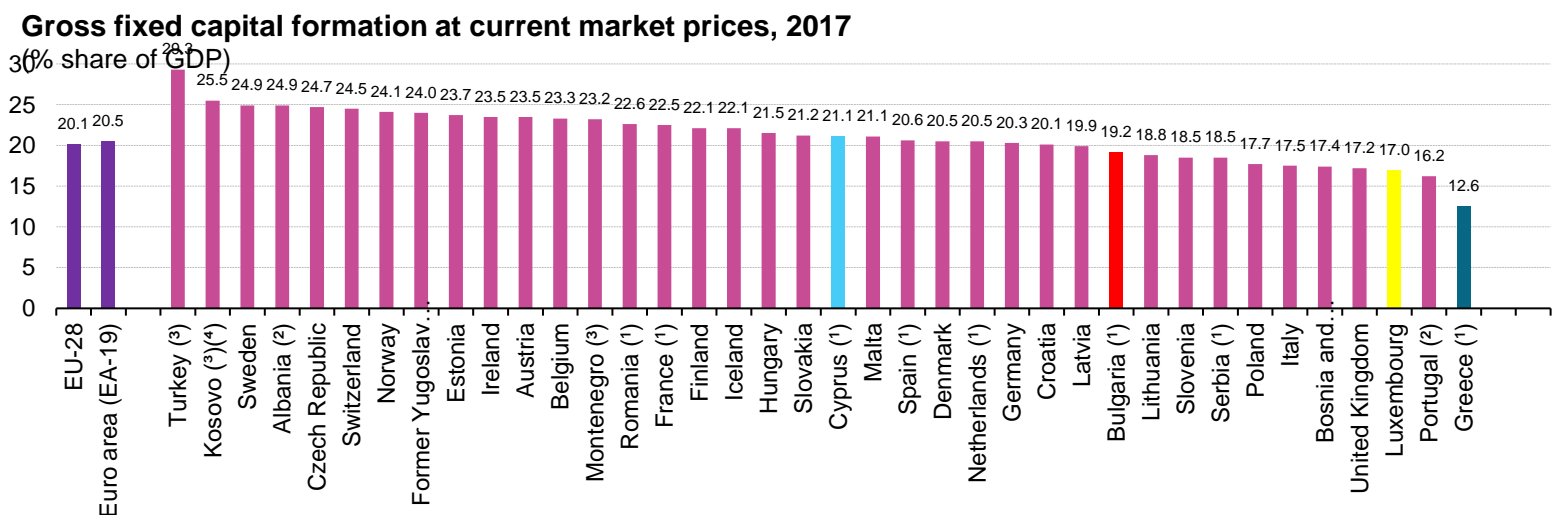

Διάγραμμα 20: Κατά Κεφαλήν ΑΕΠ στην Ευρώπη εκφρασμένο σε ΜΑΔ 2007-2017
Πηγή: Eurostat

Τέλος, ιδιαίτερο ενδιαφέρον αποτελεί η εξέταση του μεγέθους των εθνικών λογαριασμών που δείχνει το τμήμα του ΑΕΠ που επενδύεται σε μια οικονομία και δεν καταναλώνεται, ο ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου (Gross fixed capital formation ή GFCF). Από την ανάλυση των στοιχείων της Eurostat κατά την περίοδο 2017, ο GFCF για τη χώρα μας εμφανίζεται συνεχώς μειούμενος εξαιτίας της μειωμένης επιχειρηματικής δραστηριότητας και της υπερφορολόγησης.

Σύμφωνα με έκθεση της Eurostat μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ υπήρξαν μεγάλες διακυμάνσεις ως προς την ένταση επενδύσεων και αυτό μπορεί, εν μέρει, να αντανakλά τα διαφορετικά στάδια οικονομικής ανάπτυξης καθώς και αναπτυξιακής δυναμικής τα τελευταία χρόνια.

Το 2017 ο ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου (σε τρέχουσες τιμές) ως ποσοστό του ΑΕΠ ήταν 19,7% στην ΕΕ-28 και 20,1% στην ευρωζώνη (ΕΖ-19). Τα υψηλότερα ποσοστά καταγράφηκαν στην Ιρλανδία (29,3 %), στην Τσεχική Δημοκρατία (24,6%), στη Σουηδία (24,1%) και στη Μάλτα (23,4%), ενώ τα χαμηλότερα στην Πορτογαλία (14,9 %) και στην Ελλάδα (11,4%). Από τη μελέτη του δείκτη κατά την εξεταζόμενη περίοδο 2017 σε ευρωπαϊκό επίπεδο συνάγεται ότι οι χώρες με τον μεγαλύτερο σχηματισμό παγίου κεφαλαίου σε σχέση με το ΑΕΠ είναι η Τουρκία (29,3%), η Σουηδία(24,9%) και η Τσεχία (24,7%) και η Ελβετία (24,5). Οι χώρες με το μικρότερο ποσοστό είναι η Πορτογαλία (16,2%) και η Ελλάδα (12,6%).

Διάγραμμα 21: Ακαθάριστος Σχηματισμός Παγίου Κεφαλαίου στην Ευρώπη
Πηγή: Eurostat

4.5 ΠΑΡΑΟΙΚΟΝΟΜΙΑ – ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗ

Η παραοικονομία ή ανεπίσημη οικονομία περιλαμβάνει όλες τις αδήλωτες οικονομικές δραστηριότητες οι οποίες, αν και παράγουν προστιθέμενη αξία, δεν καταγράφονται στις επίσημες εκτιμήσεις του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος (ΑΕΠ). Παρόλο που η παραοικονομία και η φοροδιαφυγή δεν είναι ταυτόσημες έννοιες, οι δραστηριότητες στην ανεπίσημη οικονομία στις περισσότερες περιπτώσεις συνεπάγονται τη διαφυγή έμμεσων ή άμεσων φόρων οδηγώντας σε απώλεια φορολογικών εσόδων. Μάλιστα, η δυνατότητα φοροδιαφυγής συνιστά βασικό κίνητρο για την ανάπτυξη δραστηριοτήτων στην ανεπίσημη οικονομία (Επαγγελματικό Επιμελητήριο Αθηνών www.eea.gr, 2017). Η παραοικονομία και η φοροδιαφυγή αποτελεί διαχρονικά ένα διαρθρωτικό πρόβλημα της ελληνικής οικονομίας.

Η Ελλάδα συγκαταλέγεται μεταξύ των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης με τα υψηλότερα ποσοστά παραοικονομίας. Με βάση την ελληνική φορολογική νομοθεσία έγκλημα φοροδιαφυγής διαπράττει όποιος προκειμένου να αποφύγει την πληρωμή φόρου αποκρύπτει από τα όργανα της Φορολογικής Διοίκησης φορολογητέα ύλη.

Σύμφωνα με την έρευνα της διαΝΕΟσις (διαΝΕΟσις, Ιούνιος 2016) η φοροδιαφυγή στερεί σημαντικά έσοδα από τον κρατικό προϋπολογισμό και περιορίζει τη δυνατότητα για χρηματοδότηση των κρατικών δαπανών και επενδύσεων από εσωτερικές πηγές, ενώ παράλληλα αυξάνει τις ανάγκες για εξωτερικό δανεισμό. Προκειμένου να καλυφθούν τα δημόσια ελλείμματα που προκαλεί η φοροδιαφυγή, πολλές φορές παρατηρείται αύξηση των φορολογικών συντελεστών ή/και περιορισμός στην ποιότητα και στο πλήθος των παρεχόμενων υπηρεσιών εκ μέρους του Δημοσίου.

Με βάση την παραπάνω έρευνα, το μέγεθος της παραοικονομίας στην Ελλάδα έχει εκτιμηθεί περίπου σε 20%-30% του ΑΕΠ και είναι από τα μεγαλύτερα σε επίπεδο ανεπτυγμένων οικονομιών. Για τη χρονική περίοδο 1999-2010, υπολογίζεται ότι η παραοικονομία στην Ελλάδα άγγιζε το 27% του ΑΕΠ, σε σύγκριση με το μέσο όρο των χωρών του ΟΟΣΑ που έφτανε το 20,2%. Σύμφωνα με στοιχεία πρόσφατων μελετών, το μέγεθος της παραοικονομίας της Ελλάδας το 2015 υπολογίζεται ότι ανήλθε περίπου στο 22,4% του ΑΕΠ. Το επίπεδο ανάπτυξης μιας οικονομίας, όπως αυτό καταδεικνύεται από το ΑΕΠ της, δείχνει να έχει θετική σχέση με την ένταση του φαινομένου της παραοικονομίας, με τις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης να παρουσιάζουν μεγαλύτερα ποσοστά

παραοικονομίας σε σχέση με το ΑΕΠ. Η Ελλάδα κατατάσσεται μεταξύ των χωρών της Δυτικής και της Ανατολικής Ευρώπης. Η Βουλγαρία, η Ρουμανία, η Κροατία, η Εσθονία, η Λιθουανία εμφανίζουν τα μεγαλύτερα ποσοστά.

5^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ

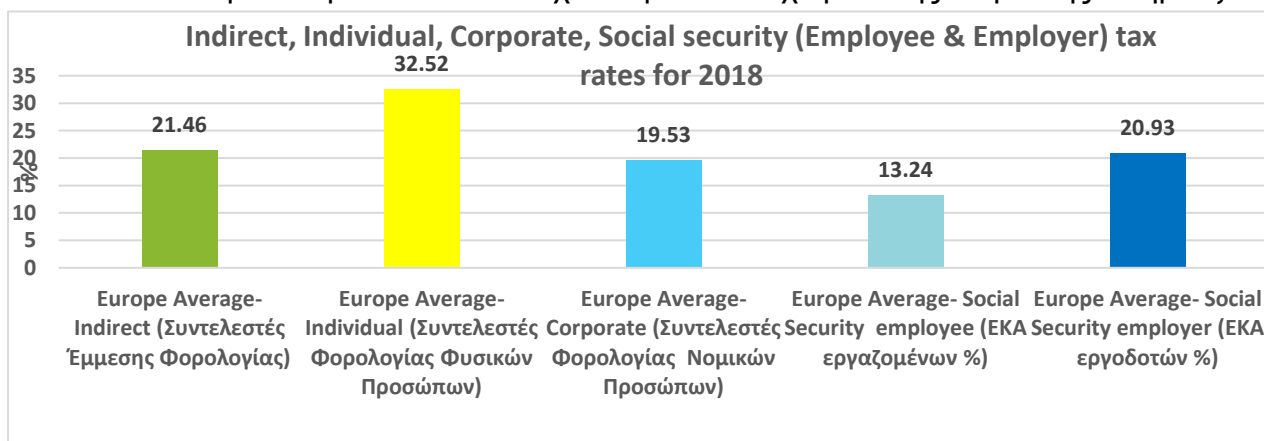
5 ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ - ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

5.1 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ - ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Οι βασικές διαπιστώσεις που προκύπτουν από την παρούσα μελέτη δείχνουν ότι στη χώρα μας οι φορολογικοί συντελεστές σε όλες τις κατηγορίες είναι από τους υψηλότερους στην Ευρώπη, το ανώτατο όριο εισοδήματος είναι από τα χαμηλότερα και ο συντελεστής φορολογίας εισοδήματος νομικών προσώπων έχει υποστεί σημαντική αύξηση από το 2011, λειτουργώντας αρνητικά στην αύξηση της επιχειρηματικότητας και των επενδυτικών κινήτρων, στην προσέλκυση των επενδύσεων, στη δημιουργία θέσεων εργασίας και στην επένδυση σε εξοπλισμό ή σε καινοτομίες.

Επίσης, η κατάργηση των αφορολόγητων ποσών και εκπτώσεων έχει αυξήσει την φορολογική επιβάρυνση όλων των εισοδηματικών κλιμακίων και με την εφαρμογή του νέου Ν.4472/17 τα φυσικά πρόσωπα με χαμηλά εισοδήματα θα πρέπει να καταβάλλουν φόρο.

Ειδικότερα, ο συντελεστής φορολογίας εισοδήματος νομικών προσώπων είναι στο 28%, των φυσικών προσώπων στο 45% και ο ΦΠΑ στο 24%. Στο παρακάτω Διάγραμμα (22) παρατηρούμε ότι οι τιμές των φορολογικών συντελεστών της χώρας μας κυμαίνονται πάνω από το μέσο όρο των αντίστοιχων τιμών των χωρών της Ευρώπης επηρεάζοντας

Διάγραμμα 22: Ευρωπαϊκός Μέσος Όρος σε Συντελεστές Φορολόγησης 2018
Πηγή: kmpg.com

αρνητικά τις οικονομικές αποφάσεις που λαμβάνουν τα νοικοκυριά, οι επιχειρήσεις και οι επενδυτές.

Τα φορολογικά έσοδα ως ποσοστό του ΑΕΠ στην Ελλάδα είναι υψηλά και συγκλίνουν με το μέσο όρο της Ευρωζώνης, αλλά σύμφωνα με το Διάγραμμα (18) στηρίζονται κατά κύριο λόγο στην έμμεση φορολογία και στους φόρους περιουσίας. Ειδικότερα, οι φόροι στην κατανάλωση είναι αρκετά πιο υψηλοί από το μέσο όρο των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ενώ οι φόροι φυσικών και νομικών προσώπων είναι αρκετά πιο χαμηλοί. Βάσει εμπειρικών μελετών, αυτή η σύνθεση του φορολογικού συστήματος θα έπρεπε να μην αποτελεί αντικίνητρο στην ανάπτυξη, καθότι οι φόροι στην κατανάλωση θεωρούνται πιο ευνοϊκοί επειδή δεν αποθαρρύνουν τις αποταμιεύσεις, τις επενδύσεις ή τις εξαγωγές και έχουν τη μικρότερη αρνητική επίδραση. Αντίθετα, οι φόροι εισοδήματος στο κεφάλαιο και στην εργασία είναι οι περισσότεροι επιβαρυντικοί εφόσον επηρεάζονται αρνητικά τα διαθέσιμα κεφάλαια των νοικοκυριών και των επιχειρήσεων, η ζήτηση και η προσφορά εργασίας.

Ωστόσο, σύμφωνα με έρευνες που έχουν δημοσιευτεί για το μέγεθος της φοροδιαφυγής στην Ελλάδα προκύπτει ότι ανεξάρτητα από το ύψος των φορολογικών συντελεστών που εφαρμόζονται, ένα από τα σημαντικότερα προβλήματα των τελευταίων ετών εστιάζεται στις επιδόσεις στη συλλογή των φόρων και στον έλεγχο των φορολογούμενων που εξακολουθούν να είναι χαμηλές (Ράπανος & Καπλάνογλου, 2014), γεγονός που εξηγεί το μικρό ποσοστό συμμετοχής της φορολογίας εισοδήματος στα συνολικά έσοδα του κράτους.

Τα υψηλά ποσοστά φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής καταδεικνύουν τις αδυναμίες της φορολογικής διοίκησης, αλλά και την έλλειψη φορολογικής συνείδησης και εμπιστοσύνης μεταξύ κράτους και φορολογούμενων αναφορικά με την αξιοπιστία των παρεχόμενων δημόσιων υπηρεσιών.

Όλοι αυτοί οι παράγοντες επιβραδύνουν την αποτελεσματικότητα του φορολογικού συστήματος, οδηγούν σε απώλεια κρατικών εσόδων, υπονομεύουν το αίσθημα της κοινωνικής και φορολογικής δικαιοσύνης και αναστέλλουν τους ρυθμούς οικονομικής μεγέθυνσης της χώρας μας.

Κλείνοντας, είναι σημαντικό να αναφέρουμε ότι για να υπάρξει στη χώρα μας οικονομική ανάπτυξη, το κράτος χρειάζεται να προχωρήσει σε μια σειρά φορολογικών

μέτρων και ρυθμίσεων. Η φορολογική πολιτική αποτελεί μία από τις βασικές στρατηγικές που πρέπει να αναπτύξει μία οικονομία και οι φορολογικές μεταρρυθμίσεις θα πρέπει να αξιολογούνται με βάση κάποιες προτεραιότητες. Στην κατεύθυνση αυτή ανήκουν η διασφάλιση της φορολογικής συμμόρφωσης, ο εκσυγχρονισμός του φοροεισπρακτικού μηχανισμού, η ενίσχυση της απασχόλησης και η προώθηση των επενδύσεων προκειμένου να βελτιωθεί το βιοτικό επίπεδο των πολιτών και κατά συνέπεια να αμβλυθούν οι οικονομικές και κοινωνικές ανισότητες.

Στην αναμόρφωση του ελληνικού φορολογικού συστήματος θα μπορούσαν να συμβάλλουν και οι παρακάτω συγκεκριμένες προτάσεις. Αυτές πολύ συνοπτικά περιλαμβάνουν:

~ Τη μείωση του ύψους των συντελεστών φορολογίας εισοδήματος φυσικών προσώπων, τη θέσπιση του αφορολόγητου και τη μείωση του συντελεστή φορολογίας εισοδήματος νομικών προσώπων με στόχο την τόνωση της επιχειρηματικής δραστηριότητας και των επενδύσεων, την ενίσχυση των κίνητρων για εργασία. Μέσα από φοροαπαλλαγές στα κέρδη και τα μερίσματα ή ακόμα και στους έμμεσους φόρους μπορούν να προωθηθούν συγκεκριμένοι τύποι επιχειρήσεων που συμβάλλουν στην ανάπτυξη.

~ Τη διεύρυνση της φορολογικής βάσης με επανεξέταση επιχειρηματικών δαπανών που εκπίπτουν και μείωση των ασφαλιστικών εισφορών καθώς και τη δυνατότητα συμψηφισμού ζημιών επιχειρήσεων με μελλοντικά κέρδη πέραν των 5 ετών.

~ Τη χρησιμοποίηση των φόρων για να κατευθυνθούν οι επιχειρηματικές τοποθετήσεις σε πιο παραγωγικούς κλάδους στην οικονομία.

~ Την ενίσχυση της φορολογικής συμμόρφωσης και καλλιέργεια φορολογικής συνείδησης, μέσω της εφαρμογής δράσεων, την εντατικοποίηση των φορολογικών ελέγχων και την παροχή κινήτρων για ηλεκτρονικές πληρωμές.

~ Τον περαιτέρω εκσυγχρονισμό, την ενίσχυση της αποδοτικότητας και της ανεξαρτησίας της φορολογικής διοίκησης, τη βελτίωση και εξέλιξη της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης στη φορολογική διοίκηση.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ – ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

- Burda, M., & Wyplosz, C. (2007). *Ευρωπαϊκή Μακροοικονομική* (Τόμ. Α'). Αθήνα: Gutenberg.
- Deloitte Taxation and Investment in Luxembourg. (2016).
ec.europa.eu. (2018).
- European Commission. (2018 Edition). *Taxation Trends in the European Union, Data for the EU Member States, Iceland and Norway*. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2018.
- European Commission. (Situation at 1st January of 2018). *VAT rates applied in the Member States in the European Union*.
- G. Kalopetrides & Partners Ltd. (2018). *Φορολογικός Οδηγός 2018 – Κύπρος*.
- Hall, R., & Rabuska, A. (2007). *The Flat Tax*. Hoover Institution Press.
- Harvey, S. R., Garen, T., Ράπανος, Θ. Β., & Καπλάνογλου, Σ. (2009). *Δημόσια Οικονομική, Σύγχρονη Θεωρία και Πραγματικότητα*. Αθήνα: Κριτική.
- Krugman, P., & Wells, R. (2009). *Μακροοικονομική*. Θεσσαλονίκη: Επίκεντρο.
- Meade, J. (1978). *The Structure and Reform of Direct Taxation : Report of a Committee chaired by Professor J.E. Meade for the Institute for Fiscal Studies*. London : George Allen & Unwin. Retrieved from <http://ifs.org.uk/publications/3433>
- Mertens, Karel, & Morten Ravn. (2013). The Dynamic Effects of Personal and Corporate Income Tax Changes in the United States. *American Economic Review* 103,no.4, 1212-47.
- Mertens, Karel, & Morten, R. (2012). Empirical Evidence on the Aggregate Effects of Anticipated and Unanticipated U.S. Tax Policy Shocks. *American Economic Journal : Economic Policy*, 145-181.
- Mertens, Karen, & Morten Ravn. (2010). Measuring the Impact of Fiscal Policy in the face of Anticipation: A Structural Approach. *The Economic Journal* 120(5), 393-413.
- Mirrlees, J., Adam, S., Besley, T., Blundell, R., Bond, S., Chote, R., . . . Poterba, J. (2011). *Tax by Design*. London: Institute for Fiscal Studies.
- Musgrave, R., & Musgrave, P. (1989). *Public Finance in Theory and Practice* (Vol. 5th edition). McGraw - Hill International Editions.
- Myles G. (2008). *Economic Growth and the role of Taxation*. OECD.
- Myles, G. (1995). *Public Economics*. Cambridge University Press.
- OECD. (2016 -2017). Revenue Statistics.
- OECD. (2018). Taxing Wages. Publishing Paris.
- Organisation for Economic Co-Operation and Development. (2018). OECD.Stat.
- PwC. (Μαΐος 2016). *World Tax Summaries Η Φορολογία στην Ελλάδα*.

- Salanie, B. (2003). *The economics of taxation*. MIT Press.
- Stiglitz, J., & Walsh, C. (Νοέμβριος 2009). *Αρχές της Μακροοικονομικής, Principles of Macroeconomics*. Αθήνα: Παπαζήσης.
- www.pwc.com.cy. (Ιανουάριος 2016). Το Φορολογικό Σύστημα της Κύπρου.
- www.sofiafinance.bg. (2018).
- www.taxheaven.gr.
- www2.Deloitte. (2018). International Tax Luxembourg Highlights 2018.
- www2.Deloitte.com. (2018). International Tax Bulgaria Highlights.
- www2.Deloitte.com. (2018). Κύπρος Φορολογικές Πληροφορίες 2018.
- Αθανάσιος Ταγκούλης. (2015). *Το Ελληνικό Φορολογικό σύστημα και η σύγκριση του με άλλα Ευρωπαϊκά*.
- Αναστόπουλος, Θ., & Φορτσάκης, Ι. (2003). *Φορολογικό Δίκαιο*. Αθήνα - Κομοτηνή: Αντ. Ν. Σάκκουλα.
- Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων. (Φεβρουάριος 2018). *Έκθεση για την εξέλιξη & διακύμανση των φορολογικών εσόδων στην Ελλάδα (Απολογιστικό Δελτίο έτους 2017)*. Αθήνα.
- Γεωργακόπουλος, Θ. Α. (2012). *Εισαγωγή στη Δημόσια Οικονομική* (Δ' εκδ.). Αθήνα: Ε. Μπένου.
- Γκινόγλου, Δ. (2004). *Εφαρμογές Φορολογικής Λογιστικής*. Θεσσαλονίκη: Ανικούλα.
- Δαλαμάγκας, Β. (1981). *Δημόσια Οικονομική Θεωρία - Θεωρία των φόρων*.
- Δαλαμάγκας, Β. Α. (2010). *Εισαγωγή στη Δημόσια Οικονομική*. Αθήνα: Κριτική Α.Ε.
- ΔιαΝΕΟσις. (Ιούνιος 2016). *Η Φοροδιαφυγή στην Ελλάδα*.
- Επαγγελματικό Επιμελητήριο Αθηνών www.eea.gr, Ε. (2017). *Παραοικονομία και Φοροδιαφυγή στην Ελλάδα*.
- ΙΟΒΕ, & διαΝΕΟσις. (2018). *Η Φορολογία Εισοδήματος στην Ελλάδα : Συγκριτική Ανάλυση και Προτάσεις Αναμόρφωσης*. Ίδρυμα Οικονομικών & Βιομηχανικών Ερευνών.
- Καραγιώργος, Θ. (2016). *Λογιστική Εταιρειών και Φορολογία Εισοδήματος*. Θεσσαλονίκη: Αφοί Θ. Καραγιώργου Ο.Ε.
- Κυρίμη, Π. (2005). *Οι θεμελιώδεις πολιτειακές ρυθμίσεις ως κατευθυντήριες αρχές για την ερμηνεία του Συντάγματος*.
- Λεονάρδος Αρ.Κόντος Μάναλης. (2007). *Η Φορολογία των Επιχειρήσεων* (Τόμ. Α'). Αθήνα: Δίκαιο & Οικονομία Π.Ν. Σάκκουλας.
- Λιανός, Θ., & Μπένος, Θ. (2013). *Μακροοικονομική Θεωρία και Πολιτική*. Αθήνα: Μπένου, Κεφάλαιο 13.
- Μπάρμπας, Ν. Ι., & Φινοκαλιώτης, Κ. Δ. (2011). *Δημόσια Οικονομικά* (Γ' εκδ.). Αθήνα - Θεσσαλονίκη: Σάκκουλας.

- Π.Κυρίμη. (2011). *Το φορολογικό σύστημα της χώρας μας. Η επιβολή του φόρου βάσει αντικειμενικών κριτηρίων*. Δ.Ν.Φ.
- Ράπανος, Β., & Καπλάνογλου, Γ. (2014). *Φορολογία και Οικονομική Ανάπτυξη: Η περίπτωση της Ελλάδας*. Αθήνα.
- Σταματόπουλος, Δ., & Καραβοκύρης, Α. (2007). *Κώδικας Φορολογίας Εισοδήματος : Ανάλυση - Ερμηνεία*. Αθήνα: Εκδόσεις Φορολογικού Ινστιτούτου.
- Τομπουλίδης, Π. (2015). *Φορολογική Πολιτική και Οικονομική Ανάπτυξη*. Αθήνα: Εθνική Σχολή Δημόσιας Διοίκησης & Αυτοδιοίκησης.
- Υπουργείο Οικονομικών. (2017). *Έκθεση Φορολογικών Δαπανών 2018*. Αθήνα.
- Υπουργείο Οικονομικών. (2018). *Εισηγητική Έκθεση Προϋπολογισμού*. Αθήνα.
- Φινοκαλιώτης, Κ. (1999). *Φορολογικό δίκαιο* (Β' εκδ.). Αθήνα - Θεσσαλονίκη: Σάκκουλα.
- Φορτσάκης, Θ., & Σαββαΐδου, Κ. (2013). *Φορολογικό Δίκαιο* (4η εκδ.). Ελλάδα: Νομική Βιβλιοθήκη.